

ERICH MARIA REMARQUE

CUIBUL VISURILOR

Roman din mediul artiștilor

În amintirea lui Fritz Horstemeier
și Lucile Dietrichs

I

Un vânticel de mai adia prin grădinile înflorite. Tufele de liliac care năpădiseră vechile ziduri răspândeau miresme dulci, grele. Pictorul Fritz Schramm străbătea încet ulițele vechi ale orașelului. Din când în când se oprea în loc, ochiul său de artist fiind fascinat de vreun balconaș sau fronton care se profila visător pe cerul invadat de înserare. Mâna îi tresărea fără să vrea în căutarea caietului de schițe, apoi immortaliza cu câteva trăsături contururile pe hârtie. Se mai opri o dată ca să schițeze porțița dărăpănată a unei grădini, dar apoi scutură răsând din cap, se uită la ceas și iuți pasul. În curând reveni însă la tempoul de plimbare. Las' să aștepte, se gândi, seara este prea frumoasă...

În fața lui, cupluri de îndrăgostiți se pierdeau în umbra înserării.

Pe figurile oamenilor se răsfrângea plenitudinea zilei, netezind ridurile și cutele pe care le săpaseră sărăcia, munca și viața. Suferința și trecutul se destrămaseră în vis și amăgire. Seara liniștită acoperea cu mâinile ei blânde asperitățile vieții cotidiene, umplând golurile trecutului și spunând cu o voce molcomă: Bucură-te de primăvară! Bucură-te de primăvara care te învăluie! Iar vântul de mai adia șopotind: Lasă gândurile, nu-ți mai bate capul, viața este frumoasă, frumoasă... Îndrăgostiții se strângeau mai tare de mână, fiecare uitându-se mai adânc în ochii celuilalt.

Vântul înmiresmat aducea o inexprimabilă dorință de dragoste dinspre munții îndepărtați și dinspre grădinile de liliac.

Fritz Schramm urmărea cu priviri pierdute rândunicile care se roteau ciripind în văzduhul albastru.

— Lu, spuse apoi, oftând din adâncul inimii. Se întorsese în trecut și își continuă drumul fără a mai înregistra primăvara. Așa parcurse o alee tivită cu castani ajungând în apropierea unei case mai retrase.

Se întunecase. Amurgul albastrui învăluia drumurile. Fritz se opri trăgând cu urechea. De undeva se auzeau melodii.

Iată, acum le putea distinge mai clar. O voce dulce însoțită de sonoritățile profunde și argintii ale unui pian. Vântul de seară aducea crâmpieie până afară, în grădină. Și acum putea desluși chiar și cuvintele.

Inima i se opri o clipă în loc. Un cântec vechi îi răsună în urechi, se înfiripară imagini vechi și o voce foarte dragă, de mult amuțită, se făcu din nou auzită.

Incitat, se apropie de casă.

Era același cântec pe care i-l cântase și Ea de atâtea ori. Ea, cea definitiv pierdută, dispărută, moartă... Lu.

Vocea se auzea, nostalgică, în întuneric:

Din anii tinereții, din anii tinereții,
Un cântec mă-nsoțește
Cât de departe este, cât de departe este

Ce-al meu a fost odată.

Emoționat și răscolit până în adâncul inimii Fritz intră în grădină și urcă scările. Ajungând în ușa salonului de muzică zări un tablou atât de fermecător încât se opri fascinat.

Amurgul țesea un văl albastru închis în încăpere. Pe pian ardeau două lumânări groase. În lumina lor clapele pianului păreau orbitor de albe; camera era învăluită în luciri care aureolau părul blond și profilul delicat al unei fete tinere așezate la pian, conferindu-i o strălucire mirifică. Mâinile ei se odihneau pe clape. O trăsătură blândă, aproape melancolică îi umbrea gura fină, iar ochii albaștri exprimau multă nostalgie.

Fritz păși pe covor, fără să facă zgomot. Amfitrioana casei apăru dintr-o cameră alăturată.

— În fine, domnule Schramm, spuse încet, cu o voce cordială. Credeam deja că nu mai veniți.

— Certăți-mă, stimată doamnă, răspunse Fritz sărutându-i mâna; de vină este seara, seara aceasta minunată. Dar...?

Privirile sale se îndreptară spre salonul de muzică.

— Da, avem un musafir. S-a întors nepoata mea de la pension. Poftiți, intrați, doamna consilier comercial Friedheim vă așteaptă cu nerăbdare. O puteți auzi deja.

— Desigur. Fritz și gazda casei schimbă, surâzând, o privire plină de subînțeles. Ușa se deschise și o cucoană corpulentă se repezi spre Fritz.

— A venit, totuși, maestrul nostru? strigă strângându-i mâna. Impardonabil, într-adevăr impardonabil să vă lăsați baltă prietenii, exclamă privindu-l cu tandrețe prin lornietă. Abia așteptăm să ne descrieți pământul făgăduinței, Italia, după cum ne-ați promis!

— Aveți dreptate, stimată doamnă, zâmbi Fritz, dar am fost reținut pe drum de câteva schițe interesante. Vi le-am adus.

— Da? Le-ați adus? Ce drăguț din partea dumneavoastră. Să le vedem, ah ce interesante!

Și o luă în grabă înainte, cu schițele în mână, în timp ce ceilalți doi o urmau mai încet.

— Manifestă încă același entuziasm, spuse Fritz. Indiferent dacă este vorba despre impresionism, expresionism, muzică, literatură, pictură... absolut indiferent. Se entuziasmează pentru tot ce înseamnă artă.

— Și cu atât mai mult pentru artiști, replică gazda. Acum vrea să ajute un tânăr poet. Îl cunoașteți și dumneavoastră. Este Wolfram...

— Cel cu cravatele roșii și versurile albe?

— Nu fiți atât de critic. Tineretul vrea să atragă atenția cu ceva. Unii nu-și pot exprima sentimentele revoluționare decât cu ajutorul unei cravate roșii.

— Gânduri asemănătoare mi-au trecut și mie prin minte ieri, când l-am văzut pe bravul cap de familie, cizmarul Müller. Este tatăl a cinci copii, soțul unei femei foarte energice, seara la zece trebuie să fie acasă, își dă votul conservatorilor... cu un cuvânt: un cetățean cumsecade. Mi-a povestit o dată, când am descoperit la el câteva volume de Marx și Lassalle, că le citise în tinerețe. Cine știe ce voise să realizeze pe atunci! Dar viața și structura burgheză loială moștenită de la strămoși l-au îndreptat într-o direcție probabil cu totul diferită de cea la care se gândise pe vremea aceea. Și... el este cât se poate de mulțumit de această evoluție. Așa încât toate visurile prăfuite din tinerețe, toate planurile și ideile mărețe s-au concretizat, până la urmă, doar în cravata

roșie pe care o poartă duminica. Ar putea aproape să-ți trezească melancolia o asemenea cravată roșie. Și, în fond, stimată doamnă, oare situația este mult diferită în cazul nostru? Ce se alege de toate? N-am putea spune că a rămas destul de mult în cazul în care a rămas măcar o cravată roșie? Căci adeseori nu supraviețuiește nici atât. O buclă, o fotografie ștersă, o amintire care pălește, până când începi să te asemeni cu toți ceilalți... ah, mai bine să nu ne gândim la asta...

— Nu, desigur, prietene, spuse amfitrioana încet, și cu atât mai puțin în luna mai, într-o seară de mai.

— Păi exact seara aceasta mi-a resuscitat gândurile întunecate. Nu este ciudat că tocmai frumosul și fericirea trezesc gânduri sumbre? A mai existat însă ceva ce mi-a provocat această dispoziție în tonalitate minoră...

Din salon se auzi vocea ca o trompetă a doamnei consilier comercial:

— Bine, dar unde rămâne?

— Asta are, în schimb, totdeauna o dispoziție în tonalitate majoră, zâmbi gazda intrând în salon împreună cu Fritz.

— În sfârșit! exclamă doamna consilier comercial; aproape că începusem să intru la bănuială văzând că stați atât în vestibul!

— Bine, bine, spuse gazda arătând spre părul ei bogat, în ciuda părului meu cărunt?

— Pentru așa ceva suntem, totuși, puțin prea în vârstă, adăugă și Fritz.

— Ah, Doamne, dar e adorabil! Dumneata și bătrân! exclamă doamna consilier comercial cu vocea ei tunătoare. Dumneata, la 38 de ani?

— Boala te îmbătrânește.

— Haida-de! Vorbe goale. Dacă inima e tânără, omul este tânăr! Și acum poftiți încoace, în urma exercitării dreptului meu de veto vi s-a rezervat totuși o porție de ceai!

Spunând aceasta îi încercă farfuria lui Fritz, în ciuda protestelor acestuia, cu un munte de prăjituri care ar fi putut sătura o companie întreagă.

Fritz mâncă puțin, apoi se uită în jur. Parcă îi lipsea ceva. În clipa aceea ușa salonului de muzică se deschise și o fată tânără intră învăluită în mireme de liliac.

Amfitrioana o luă de umeri cu un gest matern, întrebând-o:

— Ai vizat destul, Elisabeth? Domnul Schramm a venit totuși, în cele din urmă.

Fritz se ridicase admirând, fermecat, apariția drăgălașă.

— Nepoata mea, Elisabeth Heindorf, domnul Schramm, bunul nostru prieten, făcu doamna Heindorf prezentările. Fata îl privi pe Fritz cu niște ochi de un albastru profund, punându-și mâna îngustă în mâna lui.

— Am întârziat, se scuză Fritz.

— Înțeleg, când este atât de frumos afară, nu-ți vine să cauți societatea oamenilor.

— Și cu toate acestea ți-e dor de oameni.

— E ciudat: de un om care nici nu există.

— Poate că de omenia din om...

— De ceva lipsit de nume.

— Cea mai profundă nostalgie a noastră vizează totdeauna ceva lipsit de nume.

— Asta doare.

— Doar la început. Mai târziu, înveți să te mulțumești cu atât. Viața este un miracol, dar nu produce miracole.

— Ba da! ochii lui Elisabeth străluceau.

Fritz se emoționează auzind-o cu câtă convingere rostește aceste cuvinte. Se gândea la tinerețea sa, când vorbea și el tot așa. Îl cuprinsese o dorință fierbinte ca această făptură frumoasă să nu fie privată de credința ei în miracole.

— Credeți în puterea vieții de a săvârși miracole, domnișoară?

— Da, da!

— Păstrați-vă credința! În ciuda a tot ce se întâmplă! Este o credință justă! Nu vreți să luați loc?

El trase un scaun, iar fata se așeză.

— Dumneavoastră nu credeți în miracole, domnule Schramm?

Fritz se uită o clipă la ea fără să spună nimic, apoi declară ferm și cu voce tare:

— Ba da!

Doamna Heindorf îi făcu un semn valetului care aduse o tavă cu țigări, țigarete și lichior.

— Puteți fuma, dacă doriți, domnule Schramm, îi spuse lui Fritz.

— Este o slăbiciune de-a mea, recunosc, Fritz luând o țigaretă.

— Adu-mi și mie una, Paul, strigă doamna consilier comercial.

— O țigară, îi spuse Fritz încet valetului. Acesta rânji și îi oferă doamnei o lădiță cu havane negre.

— Nu cumva vrei să-mi dai o pipă? pufni ea revoltată. Observând că Fritz râde înțelese legătura și îi făcu un semn amenințător cu mâna.

— Dumneavoastră nu fumați? o întrebă Fritz pe Elisabeth.

— Nu, nu-mi plac femeile care fumează.

— Aveți dreptate. Nu oricărei femei îi șade bine fumatul.

Dumneavoastră cu siguranță nu!

— Ce spune? întrebă doamna consilier comercial, bănuind că se face iar o glumă la adresa ei.

— Vorbeam despre fumatul la femei...

— Ei, cred că dumneata, ca artist, nu ești intolerant în această privință.

— Nu, dar evaluez situația din punct de vedere artistic.

— Cum așa?

— A fuma și a fuma nu înseamnă același lucru.

— Dar în ambele cazuri răspândești fum amăgitor, zâmbi amfitrioana.

Doamna consilier comercial începu să râdă.

— Iată de ce bărbații fumează atât de mult, nu-i așa domnule Schramm?

— Desigur. Fumatul este o necesitate pentru bărbați, dar o cochetărie pentru femei!

— Ah, credeți poate că nouă nu ne face plăcere o țigaretă? Că nu îi simțim gustul?

— Ba da... Dar cu câte toate nu se obișnuiește o femeie, sau de câte toate nu se dezobișnuiește dacă își închipuie că o avantajează sau o dezavantajează.

— Înseamnă că mie îmi șade bine să fumez? întrebă doamna consilier comercial zâmbind ironic.

— Am spus: își închipuie! Asta nu înseamnă că este chiar așa.

— O, *maestro*, câtă cruzime!

— Vă situați deasupra partidelor, stimată doamnă. Motivul fumatului indică deja care femeie are voie să fumeze, și anume cea cochetă.

— Foarte bine, zâmbi doamna consilier comercial trăgând cu poftă din țigaretă.

— O femeie cu figură de madonă face o impresie inestetică dacă fumează. Tipul demonic poate însă deveni foarte seducător cu o țigaretă în gură. În genere, unei femei cu părul și ochii întunecați îi șade mai bine fumatul decât uneia blonde. Femeia simte instinctiv acest lucru. De aceea în țările meridionale găsim multe fumătoare pasionate.

— Mie nu-mi place, spuse Elisabeth.

Prin fereastra deschisă se auzi un cântec din depărtare.

Discuția se orientă spre probleme cotidiene. Fritz ședea într-un fotoliu rezemându-se de spate și urmărind cu privirile rotocoalele de fum albăstrui. Se gândea la tabloul care stătea neterminat pe șevalet. Urma să se numească „Mântuirea”; înfățișa un bărbat frânt, pe care o fată îl mângâia cu blândețe pe creștet.

Pentru bărbat găsisese deja modelul. Aștepta acum o inspirație pentru figura fetei. Trebuia să fie o apariție luminoasă, care să emane bunătate; dar nu i se arătase încă nimic corespunzător. O ființă care să poarte în mâini lumină, bunătate și voieșie. Dus pe gânduri, se uită la Elisabeth. Ar putea fi o aducătoare de lumină, liniștită și interiorizată. Profilul ei fin și dulce se evidenția pe fondul întunecat al unui goblen întocmai ca un basm domol al lui Eichendorff.

Acum își înclină puțin capul.

Fritz o privea cu o atenție plină de încordare. Asta... asta era ceea ce căuta — fata potrivită pentru tabloul său. El se aplecă puțin înainte. Expresia, fața, totul. Își propuse să stea imediat de vorbă cu doamna Heindorf.

Adâncit în reveriile sale nu mai urmărise firul discuțiilor. Tânărul poet, care fusese până acum foarte tăcut, vorbea agitat și fără întreruperi. Gesticula furios, numindu-l pe Goethe un filistin iar maximele sale înțelepte doar rezultatul unei vieți tihnite.

Fritz zâmbi. Mereu aceleași cuvinte mari — vorbe goale; iar viața își continua totuși mersul ei normal.

Tânărul poet ajunsese la Eichendorff.

— Eichendorff... această apă chioară, această poezie romantică și siropoasă este de mult depășită...

Deodată Elisabeth declară:

— Îmi place Eichendorff!

Tânărul amuți consternat.

— Da, continuă Elisabeth, este mult mai interiorizat decât atâția alți poeți moderni. Nu recurge la vorbe goale. Și cântă pădurea și drumeția!

— Sunt perfect de acord cu dumneavoastră, o încuraja Fritz. Și eu îl iubesc. Nuvelele și poeziile lui au o frumusețe eternă. Este atât de german! Fără să fie un naționalist unilateral. Așa ceva a ajuns o raritate în ziua de astăzi. Cât de des am memorat poezia aceasta înaintea călătoriei în Italia, recitându-mi-o în timpul nopții:

O boltă-auriu înstelată,
Stam singur lângă geam,
Din zarea-n tăceri cufundată
Cornul de poștă-auzeam.
Și inima-mi arse ca para,
Tainic un gând mă muncea:
În splendida noapte de vară
Cine oare călătorea.

— Italia, spuse Elisabeth încet.

— Da, această nostalgie a Italiei este adânc înrădăcinată în sufletul german, spuse Fritz. Toți au simțit-o. Probabil că este cauzată de

dualitatea spiritului german... nostalgia soarelui din Italia... Întocmai ca nostalgia templului de marmură de pe Acropole. Începând cu dinastia Hohenstaufen, care și-a pierdut imperiul și viața din cauza pasiunii pentru Italia... de la Barbarossa până la tânărul Konradin doborât de mâna unui călău italian... pictorii noștri... poeții... Eichendorff... Schwind... Heinse... Müller... Goethe... Mignon.

— „Știi tu de țara...” fredonă doamna consilier comercial.

— Hai, Elisabeth, cântă-ne liedul, spuse doamna Heindorf.

Elisabeth se îndreaptă spre pian fără să se lase rugată.

Fritz se rezemă de speteza fotoliului, ascultând și contemplând fără încetare capul delicat, împovărat de părul auriu bogat, care se contura în licărul tremurător al lumânărilor.

— „Știi tu de țara...” țara...

Copacii din grădină foșneau. Vocea cristalină a fetei se auzi din nou acompaniată de pian.

„Știi casa tu...” casa...

Se lăsase liniștea. Ultimul acord se stinse încet. Elisabeth se ridică și ieși pe terasă.

Tânărul poet declară cu o voce răgușită:

— Este... este, totuși, frumos!

Rămaseră câțva timp cu toții tăcuți, după care doamna consilier comercial dădu semnalul de plecare. Gazda insistă ca Fritz să mai rămână, fiindcă venise atât de târziu.

El rămase, în timp ce doamna Heindorf își conduse oaspeții până la ieșire.

Elisabeth reveni de pe verandă. Fritz voi să-i mulțumească pentru cântec dar văzu că fata plângea. Speriat, o luă de mână.

— Nu este nimic, spuse ea, absolut nimic, dar m-am simțit deodată copleșită. Inima îmi era atât de plină încât am ieșit pe terasă. Iar de acolo am auzit o fată râzând și o voce joasă de bărbat. Și atunci m-a apucat... dar nu-i spuneți nimic mătușii... de fapt, a și trecut.

— Puteți avea toată încrederea în mine, o asigură Fritz.

— Da, îmi dau și eu seama, sunt atât de liniștită lângă dumneavoastră, deși de-abia ne cunoaștem. Am senzația că la nevoie aș putea oricând apela la ajutorul dumneavoastră.

— Puteți fi convinsă de asta. Fritz era emoționat. Cuvintele dumneavoastră îmi ușurează rugămintea pe care voiam să vi-o adresez. Am un tablou în lucru... Două persoane. Un bărbat disperat care, doborât de loviturile vieții, își sprijină capul în mâini. Și o fată cu mâini și priviri luminoase, care îl mângâie ușor pe creștet. Modelul pentru bărbat l-am găsit deja. Pe cel pentru fată l-am descoperit acum în persoana dumneavoastră. Îmi permiteți să vă desenez?

— Țineți mult la acest tablou? întrebă fata în loc de răspuns.

— Foarte mult. El simbolizează încă o idee. Și anume ar urma să sesizeze momentul în care omul ajunge de la *eu* la *tu*, momentul în care egoismul dispăre, iar omul renunță la el însuși fiind dispus să-și închine colectivității activitatea sa, tineretului, sau omenirii. Fața senină ar întruchipa modul în care, în schimbul renunțării la fericirea proprie, el are totuși parte de o consolare și de o mare compensare. Tragedia creatorului...

— Se spune că toți artiștii își iubesc atât de mult operele fiindcă acestea conțin o bucățică din ei înșiși.

— Cred că așa și este.

Doamna Heindorf reveni.

— S-a întunecat. Să nu facem lumină?

— Nu, replică Elisabeth, este mai frumos așa.

— Stimată doamnă, aş vrea să vă spun ceva. Vă amintiţi cu câtă greutate am dat de primul model. Pe al doilea l-am găsit surprinzător de repede în nepoata dumneavoastră. Mi-aţi permite să...?

— Dar bineînţeles, dragă prietene, spuse doamna Heindorf. Mă bucur că dorinţele vi s-au împlinit atât de repede.

— Şi aţi fi de acord să începem cât mai curând şedinţele?

— Desigur... din partea mea, chiar de mâine...

— Dar unde? Aş veni bucuros eu la dumneavoastră; în atelierul meu le am însă pe toate la îndemână, iar lumina este mai bună.

Doamna Heindorf se uită câteva clipe mai întâi la el, apoi la Elisabeth.

— Ce spui, Elisabeth?

Ea o privi cu ochii strălucitori.

— Bine, am înţeles, spuse doamna Heindorf liniştind-o. Ştiu ce ai prefera. Fata asta este o mică visătoare, i se adresează zâmbind lui Fritz, după care adăugă cu o voce gravă privindu-l insistent:

— Vă cunosc, domnule Schramm şi este suficient atât. De ce să nu meargă nepoata mea la dumneavoastră? Nu trebuie să ne sinchisim de formele desuete. Când să vină mâine?

— Vă mulţumesc, stimată doamnă. Fritz îi sărută respectuos mâna. Dacă v-ar conveni, la ora trei.

— Ce spui, Elisabeth?

Aceasta dădu aferată din cap:

— Da, da, desigur.

Doamna Heindorf zâmbi.

— Te cred. Dar acum... seara este atât de frumoasă. Hai să ieşim puţin pe terasă. Şi să ciocnim un pahar de vin auriu în onoarea descoperirii modelului.

Doamna chemă valetul care scoase pe terasă fotoliile de răchită şi pernele şi aprinse câteva lămpioane colorate.

Afară se întunecase complet. Luna atârna printre ramurile înflorite ale cireşului. Pădurile negre se profilau în depărtare, în licărul ei argintiu. Începeau să apară stelele. Vinul scânteia în pahare.

Doamna Heindorf îşi ridică paharul:

— Să închinăm pentru descoperirea dumneavoastră, pentru tablou şi pentru artă!

Ciocniră uşor paharele.

— Pentru descoperire, spuse Fritz încet, golindu-şi cu o mişcare paharul.

Se aşternu tăcerea. Fiecare îşi urmărea propriile gânduri.

— Lu... spuse deodată Fritz trezindu-se din visare.

— Încă nu s-a închis rana? întrebă doamna Heindorf încet.

— Nici nu se va închide vreodată, murmură Fritz, dar apoi îşi recâştigă calmul: Nu vreau să mă plâng. Am avut parte de ceea ce mi-am dorit, iar viaţa mea nu a fost doar un vis, ca în cazul bietului meu prieten Hörmeier, care zace de mult în pământul rece.

— Povestiţi-ne!

— Era pictor decorator. Îşi smulgea de la gură fiecare bănuţ ca să-şi cumpere cărţi. Citea nopţi întregi, până dimineaţa. Pe Goethe îl ştia parţial pe dinafară. În curând se trezi în el şi poetul. Începu să scrie în timpul nopţii: versuri şi drame. Credea cu tărie în succesul său. De câte ori nu vorbea plin de entuziasm despre călătoria în Italia pe care o va face cu banii dobândiţi pentru drama sa; căci aceasta *trebuia* să fie bine primită. Începuse deja să înveţe italieneşte, dar nu i-a fost dat să se bucure nici de dramă nici de călătorie. A murit după scurt timp în urma unei vechi afecţiuni pulmonare. Fritz se uita, pierdut, în gol:

— Unul din numeroșii nerozi germani lipsiți de simț practic, ar putea spune cineva. După părerea mea, soarta sa denotă însă mai multă măreție decât dacă un om ar cucerii lumea.

Apoi tăcu cu ochii ațintiți în noapte. O fântână arteziană clipea. Stelele se profilau clar pe cer.

— Ce pace... spuse Elisabeth.

— De parcă ar fi deja vară, o noapte de vară germană, adăugă doamna Heindorf.

— O vrajă ciudată învăluie nopțile de vară în Germania, începuse Fritz dus pe gânduri... În genere, în țara noastră... Poate că nici un alt popor nu este marcat de o asemenea admirație pentru tot ce pare exotic și nu este mânat de o asemenea forță de expansiune și nostalgie a depărtărilor. Aceasta devine uneori chiar reprobabilă, degenerând în maimuțareală. Dar cu toate acestea: Chiar dacă bravul neamț Schmidt devine cetățeanul american Smits, chiar dacă vorbește englezește, își botează copiii Mac și Maud și nu mai dă doi bani pe Germania, acestea nu sunt decât prostii exterioare sau exteriorizate. Puneți-l pe domnul Smits să asculte clopotele slujbei de Crăciun, să miroasă aromele unui cozonac de Crăciun de acasă, sau să admire lumânările unui pom de Crăciun și... în ciuda lui *english spoken*, în ciuda lui Maud și Mac, el va redeveni vechiul Schmidt, care, în pofida tertipurilor afaceriste și a hăituielii dolarilor, va crede iar în basmul și miracolul vieții, căci această credință o poartă în sânge orice german adevărat; firește, nu mă refer la cei iudaizați sau slavizați. Și chiar dacă și-a mușcat de mii de ori degetele în nopțile fără stele, o va face totuși! Totuși! Tocmai aici găsim componenta fascinantă, etern tânără a poporului nostru; și anume în această naivitate mult disprețuită, în această copilărească lipsă de simț practic. Nu sunt politician și nu dau doi bani pe orientările politice. Sunt doar un om, iată crezul meu politic! Și, în plus, mai sunt și artist. De aceea îl apreciez mai mult pe germanul naiv și nepractic — care în ochii mei poartă încă o coroană tainică pe frunte și vede încă peste tot miracole, uimire și credință — decât pe afaceristul rece și calculat, de tipul verilor noștri, pentru care viața nu reprezintă decât o problemă de matematică. Viața este frumoasă; și nu e nicăieri atât de frumoasă ca la noi. Știu că aprecierea dă dovadă de subiectivitate și știu de asemenea că și englezul, francezul, spaniolul care afirmă același lucru au perfectă dreptate. Poate că italianul în și mai mare măsură, dar o spun cu toate acestea; și am și eu dreptate! Când eram la Roma și admiram marmura de Carrara care strălucea în albastrul cerului, m-a cuprins deodată un dor năpraznic de noaptea de vară germană; m-a cuprins un asemenea dor de casă, încât am plecat imediat și aproape că m-au podidit lacrimile când am zărit primul mesteacăn.

Fritz se ridicase cu paharul în mână:

— Ridic acest ultim pahar pentru patrie, patria mea germană!

Un vânticel ușor se stârni, stelele scânteiau, iar lampioanele colorate se legănau încet.

În clinchetul paharelor Elisabeth declară cu o voce fermă:

— În sănătatea mult iubitei noastre patrii!

Vinul sclipea auriu.

Își goliră cu toții cupele.

II

Fritz Schramm își împodobea „cuibul visurilor”. Îmbrăcat într-un halat galben de pânză, se agita mergând de colo-colo; puse mai întâi trei

crini într-o cană veche de cositor admirându-și, satisfăcut, opera. Apoi își umplu liniștit pipa de pictor, de culoare brună, și dădu drumul rotocoalelor de fum; acestea se amestecară cu firele de praf care dansau în lumina soarelui.

Auzind un ciocănit la ușă, Fritz se ridică:

— Intră!

Elisabeth făcu un pas timid în cameră, dar se opri fără să vrea, fermecată de imaginea care i se oferea.

O cameră cafenie de mansardă, pe pereți tablouri — multe tablouri, pe un perete o etajeră din lemn brun, plină de cărți ale căror coperte colorate străluceau în bătaia soarelui. Pe polițe, o stofă de culoare închisă, pe care se găseau scoici, pietre multicolore și bucăți galben-aurii de chihlimbar. Printre ele un dansator din lemn bățuit. La stânga un craniu cu o cunună de trandafiri roșii. O cupă cu trandafiri roșii sub o mască mortuară a lui Beethoven atârnată de perete pe un postav de culoare purpurie. Pe peretele oblic câteva gravuri și un tablou înconjurat de zăbranic.

— Fiți binevenită în încăperea visurilor mele, spuse Fritz, adăugând când văzu privirea interogativă a lui Elisabeth:

— Acesta este colțul Beethoven, alături de ferestruica fermecată. Toate obiectele reprezintă amintiri dragi. În dreptul măștii lui Beethoven sunt mereu trandafiri, în semn de aducere aminte pioasă și omagiu tăcut. Florile sunt atât de pure, și totdeauna frumoase.

Elisabeth era fascinată de atmosfera de intimitate și de farmecul acestei mici încăperi. Florile răspândeau o mireasmă atât de dulce încât aproape că o podideau lacrimile. Nu știa nici ea de ce. Era foarte ciudat. În ultima vreme îi venea mai des să plângă — fără nici un motiv. Și îi venea să surâdă, să jubileze în adâncul sufletului ei — tot fără motiv. Avea senzația că omului de lângă ea îi putea împărtăși tot ce are pe suflet. Ce pace minunată!

— Timp de două ore lumina este încă bună pentru pictat, spuse Fritz. Nu vă speriați, nu înseamnă că trebuie să stați tot timpul în picioare. În total poate o jumătate de oră. Dar trebuie să mă uit mereu la dumneavoastră; în felul acesta două ore trec foarte repede. Cât timp v-a dat doamna Heindorf voie să rămâneți?

— Pot rămâne cât vreau.

— Frumos! Vom începe prin a desena puțin, iar după aceea vom sta și de vorbă, bine? Deci, să mergem în atelier.

Intrară într-o încăpere alăturată, cu ferestre mari, late, și perdele de culoare deschisă; pereții erau plini de schițe și tablouri neterminate.

Fritz scoase o mapă și potrivi un tablou.

— V-am expus deja ideea de bază a tabloului meu, în măsura în care putem vorbi despre așa ceva. Iată schițele, iar aici studiile pentru modelul masculin. Pe șevalet vedeți studiul în ulei al modelului masculin. Schițele acestea vă arată cam cum mi-am imaginat fata. Peste tot, ținuta și gestică sunt deja aproape fixate, doar fața și statura au rămas încă nedefinite — o dovadă că nu găsisem ceea ce căutam. Dar cel ce caută găsește până la urmă. Vreți să fixăm mai întâi poziția? Cel mai bine ar fi să vă postați în fața acestei perdele albastre. Și să vă gândiți la drumețul disperat din deșert, căruia îi aduceți apa vieții mântuitoare, întocmai ca un sol ceresc... așa... da... mâinile puțin mai jos — cu fața ceva mai aproape de perdea. Vă rog să nu vă mișcați acum.

Fritz puse repede mâna pe creion și hârtie, trăgând în grabă câteva linii și contururi.

— Așa! spuse după un timp respirând adânc. Am prins mișcarea. Acum să mai fixez și poziția, ca să o putem relua mâine. Fritz luă un

aparatură de fotografiat, apăasă pe declanșator, apoi spuse:

— Vă mulțumesc! Ați scăpat!

Elisabeth se apropie:

— Pot să văd și eu?

— Poftiți; firește; cu plăcere.

— Dar nu se deslușește încă nimic...

Fritz zâmbi:

— Nu merge chiar atât de repede. Iată aici brațul, mai ales ținuta corpului. Lucrul principal este fixarea mișcării. Dar în curând veți fi mai mulțumită. Aș vrea să schițez și profilul dumneavoastră. Sau sunteți deja obosită? Spuneți-mi dacă este cazul. Când un pictor se ambalează nu mai ține cont de nimic. Nu? Ei, atunci...

Fritz îi aduse un scaun.

Căpșorul lui Elisabeth se profila superb pe fundalul perdelei albastre. Fritz admiră încântat liniile delicate, apoi puse mâna pe creion. Câtva timp lucră fără să se întrerupă. După aceea își miji ochii și începu să repartizeze luminile și umbrele.

— Vă plictisiți? Întrebă. M-am lăsat antrenat de activitatea mea și nu mă ocup deloc de dumneavoastră.

— Nu, răspunse Elisabeth, căci văd în fața mea un cap frumos în a cărui contemplare m-am adâncit. Exprimă atâta forță juvenilă, dârzenie, dar în același timp și ceva interiorizat, iar în jurul gurii văd chiar o trăsătură de amărăciune; în orice caz, un tablou frumos.

— După original.

— De aproape?

— Din camera mea.

— Dar mai locuiesc și alții aici?

— Este un tânăr prieten de-al meu și locuiește la mine. Se numește Ernst Winter și studiază în prezent muzica la Berlin.

— Cred că ține foarte mult la dumneavoastră...

— Afecțiunea este reciprocă.

— Dar pare cu mult mai tânăr ca dumneavoastră.

— Păi tocmai pe aceasta se bazează prietenia noastră. El este tânăr, impetuos, nestăpânit, uneori și visător și plin de amărăciune, după cum ați remarcat și dumneavoastră. Eu, în schimb, am încheiat socotelile cu viața și încerc să-mi lărgesc orizontul în mod armonios și să-l aprofundez. Consecințele: maturitate și experiență. În felul acesta ne completăm unul pe altul. Prietenia mea include poate și o doză de... să o numim dragoste paternă; el are mai multă nevoie de mine decât eu de el. Dar când este vorba despre dragoste și prietenie, nu ne întrebăm niciodată dacă ni se plătește cu aceeași monedă. Ernst nu este unicul meu prieten. Mă mai vizitează și alți oameni, oameni în devenire... și sunt prietenii mei. Iubesc tineretul și mă bucur dacă îi pot împărtăși ceva din experiența mea.

— Ați încheiat socotelile cu viața?

— Poate că sună puțin cam dur, dar nu asta este intenția mea. Din fire sunt un optimist. Nu vreau să însemne renunțare. Mai degrabă: mi-am trăit viața, am avut parte de tot ceea ce a putut și a dorit să-mi ofere viața. Doar că totul a venit și a trecut prea repede. Iată de ce mă situez, poate înaintea altora, în conul de umbră, în afara cercului luminos. Își are și asta farmecul său. Actorul s-a transformat în spectator.

— Dar viața este un spectacol?

— Da... și nu. Nu ne putem pronunța cu toată certitudinea în această privință. Capacitatea noastră de înțelegere este ca un șarpe care își mușcă propria coadă. Nu există o cunoaștere obiectivă. Ne aflăm într-o luptă continuă. Cine are curajul să-și dea verdictul, să separe

adevărul de spectacol, esența de aparență? Iar acela de acolo — el arată spre tabloul lui Ernst — este un luptător, un om dornic de fapte mari și, ca atare, mai expus oprobriului public, decât ceilalți, care sunt doar partizanii pasivității. Gândurile nu pot fi văzute, și, ceea ce nu se vede, este permis, în conformitate cu legile lumesti. Dar faptele... o, vai! În orice caz, Ernst este destul de lipsit de scrupule ca să nu se sinchisească de aprecierile societății. Deocamdată nici nu are nevoie de așa ceva... ceea ce nu-i rău. Dar ce să mai vorbim de dreptate! Dacă cineva omoară un om, este pedepsit ca ucigaș... Dacă deschide o mare fabrică, distrugând în felul acesta o sută de existențe mai mărunte, este un bun negustor... Și iată că, între timp, v-am terminat capul și oricum se lasă întunericul așa încât trebuie să încetăm.

Îi arată schița și își puse la loc ustensilele de desen. Apoi se uită la Elisabeth.

Aceasta se oprise în fața tabloului lui Ernst Winter fiind cufundată în contemplarea lui.

— Vine în curând, spuse Fritz, are vacanță câteva săptămâni. Pianul din atelier este pentru el. Îi place să improvizeze. Mie îmi place cel mai mult să-l aud interpretând Chopin și Beethoven. Dar, să trecem dincolo; este ora de efect maxim pentru cuibul visurilor: crepusculul.

Elisabeth ezită câteva clipe, apoi se îndreptă repede spre Fritz, și îi strânse mâna spunând:

— Sunteți un om foarte bun. Totul este atât de frumos aici, la dumneavoastră... cu totul altfel. Nu este ca în viața de toate zilele. Parcă ar fi mereu duminică. Ca o seară de vară. Și te simți acasă, și este atâta pace. Vreți să fiți și prietenul meu?

Fritz era emoționat. După atâta colb pe străzi și atâtea suflete obtuze și găunoase, dăduse de un suflet pur și curat ca lacurile albastre din Italia. O luă de braț fără să spună nimic și intră cu ea în cameră.

Amurgul își țesea visurile în miresmele de trandafiri care umpleau camera de la mansardă. Se opriră amândoi încântați. Crepusculul își trimitea ultimele raze aurii care poposeau pe trăsăturile grave ale lui Beethoven, și scânteiau reflectându-se într-o strălucire mirifică pe pietrele și scoicile colorate.

Pe o poliță veche, din lemn sculptat, erau niște cești colorate, o veselă veche și farfurii de cositor. Fritz luă cu grijă trei cupe verzi superbe și o sticlă prăfuită. Puse cupele pe masă și turnă în ele vin fără să spună nimic.

Îi oferă o cupă lui Elisabeth care îl privea tăcută și adâncită în gânduri, înconjură cea de-a doua cupă cu o ramură de trandafir din vasul lui Beethoven și luă a treia cupă spunându-i fetei:

— Să închinăm pentru proaspăta noastră prietenie, pentru tot ce este frumos în lume și pentru cineva care nu mai există.

Ciocniră. Elisabeth rămase o clipă nemișcată, apoi se simți străbătută de un tremur, duse paharul la gură și îl goli. Fritz rupse o floare din ramura de trandafir, o înmuie în a treia cupă cu vin, și i-o oferă lui Elisabeth. După care luă cupa și turnă vinul în vasul cu trandafiri din fața măștii lui Beethoven, mutându-l în dreptul tabloului îndoliat. Cu mișcări lente, scoase un sfeșnic și aprinse lumânarea.

— Ah, Lu... spuse apoi, nemaiputându-se controla și cu ochii ațintiți pe tablou. Flăcăruia pâlpâitoare a lumânării insuflează parcă viață tabloului — ochii frumoși păreau să surâdă, iar buzele roșii să tresară.

— Scuzați-mă, spuse Fritz; câteodată mă copleșește durerea. Mai ales când beau în amintirea ei. Vin pentru o gură moartă, flori pentru o frunte lipsită de viață... au trecut toate, au dispărut... „Cât de departe este ce-al meu a fost odată.”

Apoi tăcu întorcându-se spre Elisabeth. Aceasta își înclinase puțin capul spre spate ținându-și ochii deschiși. Plângea în tăcere.

— Să nu plângeți, spuse Fritz. Să nu plângeți... Crepusculul deveni mai albastru, iar flacăra lumânării mai galbenă. Un fluture intră pe fereastra deschisă, înconjură flacăra și căzu jos cu aripile pârлите.

— Fluturile... oamenii... Cine nu și-a pârilit aripile în contact cu lumânarea destinului?

— Povestiți-mi ceva despre viața dumneavoastră, îl rugă Elisabeth. Fritz se uită la flacăra lumânării.

— Se numea Luize, dar toți îi spuneau Lu. Priviți tabloul în lumina pâlpâitoare a lumânării: exact așa arăta când era în viață. Am văzut-o pentru prima dată într-o seară de primăvară. Era frumoasă. Pentru mine a reprezentat portul în care au poposit vapoarele nostalgiilor mele, ochii ei erau aștrii care luminau bezna existenței mele, iar sufletul ei bunătatea izbăvitoare și puntea care trecea peste abisurile și sfâșierea din interiorul meu. Ne-am iubit nebunește o primăvară amețitoare și am ascultat timp de o vară fierbinte cum ne clocotește sângele în vine. Când a venit toamna, am început să ne dezmeticim. Eram bolnav de plămâni și sărac lipit pământului; ea era logodită cu un bărbat vrednic pe care îl aprecia... Cu inima sfâșiată m-am retras; pe atunci credeam că nu mai am decât câțiva ani de trăit; să fi legat o ființă curată și înfloritoare de o existență ofilită care se apropia de sfârșit? Curând după aceea am vândut niște tablouri și am plecat în călătorie, deoarece nu o puteam uita. Peste câteva săptămâni, când dorul m-a mânat înapoi, am aflat că nici ea nu suportase despărțirea. Rupsesse relațiile cu celălalt și cu familia și voia să se întoarcă la mine... În ciuda bolii, a sărăciei, a fugii de acasă. Nu m-a găsit și a revenit la ai ei. Acolo s-a îmbolnăvit. Ultimele ei cuvinte au fost cuvinte de dragoste și numele meu. Așa mi-a spus mama ei... Când am sosit, trandafirii roșii înfloreau pe mormântul ei. Nu am mai revăzut-o. Nu o pot uita. Viața fără ea este o amăgire, un vis. Abia aștept să se lase înserarea și să aprind lumânările în fața tabloului acesta pe care l-am pictat într-o oră de har. Ochii ei primesc luciul de odinioară, în lumina amăgitoare a lumânării, iar gura roșie și dulce zâmbește ca odinioară. O voce foarte dragă îmi șoptește cuvinte vechi, de mult amuțite, nostalgia mea se trezește tremurând, sufletul îi binecuvântează amintirea dureroasă și totul, totul intonează vechea melodie. Odinioară... odinioară... „Din anii tinereții, din anii tinereții”... „Cât de departe este, ce-al meu a fost odată.”

Amurgul pătrundea tot mai adânc în cameră, iar lumina lumânării țesea o cunună în jurul părului auriu al lui Elisabeth. Fata plângea privind tabloul îndoliat al iubitei moarte. Se simțea cutremurată de fiorii marii enigme a vieții iar pulsul ei zvâcnea ca un memento: deșertăciune, deșertăciune. Oricât de mult s-ar avânta fericirea noastră spre stele și spre soare — cu oricâtă beatitudine ne-am înălța mâinile: la un moment dat fericirea și visul se destramă, sfârșitul fiind mereu același: deplângem ceea ce am pierdut. Este foarte greu să fii om! Să vrei să mergi mereu mână în mână cu cineva, dar să rămâi mereu singur fiindcă așa o cer legile imuabile. Să te lupti o viață întregă, să jubilezi, să suferi și până la urmă să rămâi doar cu cântecul rândunelei: Cât de departe este ce-al meu a fost odată. Nici o rândunică nu-ți readuce ceea ce ai pierdut, deși aceasta continuă să cânte, întocmai ca odinioară. Viața merge înainte, tot înainte, până ajungem să ne jelească și pe noi o gură iubită: Cât de departe este ce-al meu a fost odată.

Fritz continuă încet:

— Avea o voce dulce, parcă ciripea o pasăre. În seara când v-am cunoscut ați cântat liedul ei preferat: „Din anii tinereții...”. Cântecul a

devenit un simbol. Când am revenit la viață, după luni de suferință, nu mi mai doream nimic. Ca să nu vegetez, ca să fiu cât de cât de folos, m-am înconjurat de tineret. A venit Ernst, apoi ceilalți. Ce-i drept, este un câmp de activitate foarte restrâns în comparație cu pretenția: să te pui în slujba omenirii. Dar nu am nici vocația nici puterea să fac mai mult. În felul acesta încerc să-i îndrum pe tineri să devină oameni. Și îmi sunt deja indispensabili. Iată cum mi se scurg zilele până când ursitoarea va tăia firul vieții mele, și mă va înghiți bezna neantului.

Se făcuse întuneric de tot.

În Elisabeth răsună ecoul unor cântece necunoscute. O cuprinse o dorință de dăruire, dorința de a-i spune acestui om totul, tot ce avea pe suflet, dorința de a găsi la el înțelegere și omenie. Se simți scuturată de fiori, confruntată cu singurătatea omului în viață.

Se ridică și îi luă mâna lui Fritz. Apoi izbucni cu lacrimi în ochi:

— Permiteți-mi să vă fiu alături; aș vrea să vă ajut, aș vrea să mă ajutați, viața este de multe ori atât de ciudată, și trebuie să ai pe cineva pe care să te poți baza.

Fritz se uită la ea:

— Elisabeth, spuse încet. Semeni mult cu ea. Te-am îndrăgit când te-am auzit cântând prima dată. Micuța mea prietenă...

— Vă mulțumesc, ah, vă mulțumesc, exclamă Elisabeth debordând.

— Nu așa, adăugă Fritz. Prietenii mei îmi spun altfel. Vrei să faci excepție? Tinerii mei prieteni mă numesc unchiul Fritz.

— Unchiul Fritz, repetă Elisabeth cu evlavie.

El o sărută pe frunte.

Razele lumânării cădeau pe fața dulce de pe tablou, și aveai impresia că ochii frumoși scânteiază și strălucesc, iar buzele roșii zâmbesc.

III

— Pe unde o fi unchiul Fritz? se întrebă Paula scuturând din căpșorul capricios și aranjând cu grijă crengile de liliac într-o vază.

— Las' că vine, zâmbi Fried. În fond de-abia ai sosit, nerăbdătoare ce ești; eu îl aștept de o oră.

— Ușa era deschisă?

— Încuiată, dar cheia rămăsese în broască.

— Doar știe că venim vinerea la el. Ah... Paula puse triumfătoare mâna pe agendă: Uite, că aici scrie ceva.

— Zău?

— Firește! Iar tu stai de o oră aici și nu ai observat nimic! Fried! A trebuit să vin eu! Și așa ceva își imaginează că este culmea Creațiunii! Prin urmare: mai întâi începutul unei poezii, iar apoi: „Dragii mei copii... aha... trebuie să merg în oraș să cumpăr zahăr pentru ceai, culori pentru paletă și bomboane de ciocolată pentru gurița pofticioasă a Paulinei. Biscuiții și untul sunt pe masă. Ceștile și ceaiul știți unde stau. Simțiți-vă ca acasă. Fritz.”

— „Gurița pofticioasă” se referă la tine, spuse Fried.

— La mine? Dar... ah, unchiul Fritz asta! Eu nu sunt deloc pofticioasă, exclamă Paula indignată ronțâind un biscuit.

— Chiar deloc, confirmă Fried, oferindu-i toată cutia cu biscuiți.

— Fried, ești imposibil! Fata izbi din picior. Astea sunt consecințele prieteniei tale cu Ernst, care nu se poate abține de la ironii. Am împlinit 18 ani, te rog să nu uiți! Sunt o domnișoară, nu un copil!

— Nu se îndoiește nimeni de asta.

— Ba da! Chiar tu! Mă tratezi ca pe un copil! Îndoiala ta se exprimă prin fapte.

— Vă rog, chinuit de remușcări, să mă iertați, stimată domnișoară!

— Acum îți bați iar joc de mine.

— Ah... Atunci: Iartă-mă, Paula, ești într-adevăr o domnișoară.

— Zău?

Ochii ei râdeau ștregărește:

— Bine!... Ah, Fried, prostuțule, dar nici nu vreau să fiu o domnișoară. Paula începuse să râdă din toată inima.

Fried o privea uluit.

Să mai înțeleagă cine poate fapăturile astea cu păr lung, se gândi.

— Fried...

— Poftim?

— Mâine mergem la ștrand; de acord?

— Cu plăcere, Paula. Mergem și la lac să înotăm?

— Da, se poate! Cu cât ne expunem mai mult soarelui, apei și vântului, cu atât mai bine! Ah, Fried, ce minunat este să-ți dai jos hainele și să te lași alintat și mângâiat de aer și de soare! Imaginează-ți, i-am vorbit deunăzi unei prietene despre asta și mi-a spus că așa ceva este indecent. Există încă asemenea oameni!

— Exact. Oameni care sunt de părere că trupul omenesc ar fi un păcat. Da, un păcat! Este tot ce poate fi mai frumos!

— Și unchiul Fritz repetă mereu acest lucru. Să nu ne fie rușine de trupul nostru, să ne bucurăm de el! El însuși este un mare admirator al frumosului! Ah, un adevărat apostol al frumosului! Cât de minunat a prezentat goliciunea castă! Dacă mă voi mărita vreodată, bărbatul meu va trebui să fie ca unchiul Fritz. Dar nu mai există un al doilea ca el!

— Știi că tabloul lui cel mare este acum pe calea cea bună? A găsit un model.

— Știu, drăguțule. Este o prietenă de-a mea de la școală. Elisabeth Heindorf.

— Se zice că ar fi un om cu totul deosebit...

— Firește.

— Nu-i de mirare. Din moment ce este prietena ta...

— Fierbe apa? Gândește-te acum la altceva, bine?

— A început să cânte.

— În acest caz, dă-mi ceaiul și ceainicul. Și pregătește farfurioarele și ceștile. Să nu spună unchiul Fritz că am fost leneși.

Fried aranjă, aferat, ceștile și farfurioarele, în timp ce Paula prepara, cu mâini istețe, ceaiul.

— Ah, Fried! Ai făcut totul pe dos! Du florile de aici... poate că din punctul de vedere al artistului ai dreptate, dar nu și din punct de vedere practic. Ah, ce proști sunteți voi, bărbații. Ce v-ați face fără noi!

— Ai dreptate, Paula, fără voi viața nu ar mai merita trăită, se auzi o voce râzând în ușă.

— În sfârșit, unchiule Fritz. Ia să vedem, ce-ai cumpărat? Iar te-ai lăsat dus de nas. Ah, bărbații ăștia!

Paula oftă, examinând cumpărăturile făcute de Fritz. Între timp Fried dădea mâna cu Fritz.

— Ai mai lucrat ceva, Fried?

— Nimic deosebit. Azi după-amiază am făcut o mică plimbare pe metereze și am schițat iar frumosul și vechiul nostru dom. De data aceasta dintr-alt unghi. Apoi am stat la soare pe Schölerberg și m-am lăsat dus de reverii.

— Și asta înseamnă a lucra, Fried. A lucra nu înseamnă totdeauna a crea. Cătuși de puțin. Mult mai mult loc ocupă înregistrarea impresiilor: o

fază la fel de importantă. Pe lângă munca activă există și una pasivă.

— Am urmărit norii... norii în veșnica lor mișcare și transformare. Norii și viața... În mișcare continuă, schimbători, agitați și frumoși.

— Să nu te audă Ernst. Dacă are o zi proastă începe să-și bată joc de reveriile lipsite de maturitate ale unui adolescent...

— Lasă-l, Fritz. În schimb, dacă are o zi bună, nu e nimeni atât de înclinat spre reverie ca el. Lumea este frumoasă. Fără oameni ar fi și mai frumoasă.

— În ultima sa scrisoare Ernst scrie următoarele: „Cel mai frumos lucru în lume sunt oamenii. Mă atrage doar ceea ce trăiește. Iar acest element viu îl găsesc în cea mai pregnantă formă tocmai în om...” Amândoi aveți dreptate și probabil că vă veți da dreptate unul altuia.

— Unchiule Fritz, lasă vorba și veniți la ceai. Am pregătit totul atât de frumos și vouă nici că vă pasă, spuse Paula supărată.

— Într-adevăr, totul e foarte frumos aranjat!

— Zău, unchiule Fritz?

— Da, foarte frumos.

— Nu-i nimeni ca tine, unchiule Fritz. Firește că Fried nu spune nimic, probabil continuă să se gândească la nori și la sticleți.

— Spuneai că sunt ironii.

— Ai adus iarăși flori, Paula?

— Da. Ba chiar le-am șterpelit. Erau atâtea tufe de liliac în parcuri încât m-am gândit că nu se întâmplă nimic dacă o să fie cu câteva crenguțe mai puțin; pentru noi, însă, ele înseamnă foarte mult. După ce mi-am liniștit conștiința în felul acesta, le-am luat.

— Morală de adolescent, râse Fried.

— Îți mulțumesc, Paula, dar să nu intri în conflict cu legea. Încep să mă tem că proxima ta scrisoare va veni din închisoare.

— Nu te teme, unchiule Fritz. Dacă mă prinde, îi arunc o privire galeșă polițistului, îi dau și lui o floare și îi spun: „Le-am cules pentru dumneavoastră.”. Și îmi dă cu siguranță drumul.

— Sau primești o pedeapsă și mai mare din cauza tentativei de mituire.

— Ah, nici vorbă! Fetele își au legile lor proprii. Scapă totdeauna basma curată.

— În baza legilor valabile pentru minori și debili mintali, spuse Fried cu ironie.

— Iar băieții răi sunt scărmanați bine cu nuiua, nu-i așa unchiule Fritz?

— Lăsați, lăsați cearta..., îi molcomi acesta.

— A preluat de la Ernst tendința asta scârboasă de a-și bate mereu joc. Mai demult era cu totul altfel!

— Mai antipatic?

— Dimpotrivă, mai drăguț!

— Scopul vieții mele nu este să fiu etichetat „drăguț” de o fetiță.

— Ești un barbar necioplit!

— Iar tu o domnișoară...

— Sigur că sunt...

—... cu rochițe încă prea scurte și părul împletit în cosițe.

— Unchiule Fritz, ajută-mă! Dă-l afară!

— Dar, Paula dragă, nu face decât să spună adevărul.

— Și tu îi ții partea?

— Nu. Dar, în fond, îți face complimente. Trebuie doar să ascuți cu atenție ce spune. O domnișoară cu părul strâns în cosițe și un moț de păr rebel este ceva încântător.

— Da, poate, dar... Paula își băgă degetul arătător în gură, dusă pe

gânduri. Asta ai vrut să spui, Fried?

— Desigur, Paula.

— Bine, hai să ne împăcăm. Unchiule Fritz, este vorba să primesc o rochie nouă. Mama te roagă să o ajuți la alegerea unei stoffe potrivite. Vrei?

— Firește. Ce-ai zice de un albastru ca cicoarea?

— Am deja una.

— Mătase albă?

— Ah, alb...

— Ei, atunci un imprimeu fin de mătase pe fond negru. Și o croială mai deosebită. Mâneci bufante sau ceva asemănător. Îți fac un desen.

— O da, te rog!

— *Vanitas in vanitatum*, oftă Fried. Ce-ar însemna femeia fără rochii?

— Suntem foarte des fără rochii, când facem baie de soare.

— Mai mergeți la ștrand, copii?

— Da, unchiule Fritz. Este atât de frumos și cald.

— Foarte bine! Soarele purifică trupul și spiritul.

— La revedere, unchiule Fritz!

— Dar mai rămâneți puțin, copii.

— Nu. Trebuie și tu să te apuci de lucru. La revedere... la revedere! Fata ieși cu un pas săltăreț.

— Mica noastră vijelie, spuse Fritz. Asociația pentru cultivarea frumosului organizează diseară o prezentare de dansuri vechi germane. Duceți-vă să le vedeți.

— Bine! La revedere, Fritz.

Fried porni cu pas întins să o ajungă din urmă pe Paula.

Apoi se lăsă liniștea.

Razele soarelui intrau în cămăruța de la mansardă, așternând cercuri aurite pe dușumele. Fritz își umplu pipa, apoi puse pe masă scrumiera fin cizelată, care arăta ca o cupă grecească din metal și urmări cu privirile rotocoalele de fum albăstrui.

Din această cupă scânteietoare băuse, împreună cu Lu, vinul purpuriu în acea seară când se despărțiseră; nu aveau pahare și nici nu voiau să aibă; în drum spre festivitatea de logodnă Lu se oprise încă o dată la el, îl îmbrățișase plângând și spusese: „Nu pot... nu pot, dragul meu...”.

Și pe el îl podidiseră lacrimile și răspunsese: „Rămâi, rămâi la mine!”.

Dar se despărțiseră cu toate acestea — trebuiseră să se despartă.

Copleșiți de ultima întâlnire și de cuvintele de adio, își înălțaseră în acea seară spre firmament cupa aurie plină cu un vin scânteietor, strigându-și spre stele iubirea și suferința.

Fritz lăsă pipa și trecu în atelier. Puse pânza pe șevalet și începu să lucreze. Trecu o oră după alta — el nu auzea nimic într-atât era de adâncit în activitatea sa. În cele din urmă, amurgul îi luă pensula din mână. Fritz își trecu mâna peste frunte și contemplă rezultatul muncii sale. Satisfăcut, trase la o parte șevaletul. Fluierând ușor, își luă pălăria și bastonul și ieși pe strada învăluită în lumina înserării.

Castanii foșneau pașnic.

După o oră Fritz se întoarse acasă. Aprinse lampa și căută câteva numere ale revistei „Schönheit”.

Afară se lăsa încet noaptea.

Contemplă, extaziat, niște fotografii de nuduri superbe din revistă. Deodată se auzi un ciocănit la ușă.

Crezând că este unul dintre tinerii săi prieteni spuse:

— Intră!

O femeie înaltă, elegantă apăru în prag și o voce clară și sonoră spuse:

— Bună seara, domnule Schramm.

Fritz sări în sus.

— Ce bucurie, stimată domnișoară...

— Vă deranjez?

— Doar dacă vreți să plecați imediat.

— Deci nu. Mi-ați vorbit atâta despre „cuibul visurilor” încât m-a cuprins curiozitatea.

Ea își depuse mantia de mătase în mâinile lui Fritz și se uită în jur. Fritz o privi. O rochie de mătase moale îi înveșmânta trupul până la picioare. Ceafa albă ca marmura se evidenția din decolteul adânc al rochiei, iar capul frumos, semeț și nonșalant era înconjurat de o cunună de păr bogat și întunecat. În jurul gâtului un șirag de perle cu un luciul mat.

— Nu ați exagerat, domnule Schramm, este într-adevăr o cameră de vis. Atât de intimă și familiară. Sunt sătulă de sălile împodobite cu făclii și de încăperile cu lumină orbitoare; așa încât savurez îndoit atmosfera de aici.

Fritz îi oferă un fotoliu în care ea luă liniștită loc.

— Vă servesc un ceai cu biscuiți englezești — să nu mă refuzați — iar apoi, în loc de bomboane de ciocolată, imaginați-vă: cireșe. Cireșe în luna mai! Un prieten din Italia mi-a trimis un pachet. După care o țigaretă. Sunteți de acord?

Ea dădu din cap lăsându-l să se desfășoare în voie.

— Este atâta pace aici, la dumneavoastră, domnule Schramm. Ceva mai rar de găsit în ziua de astăzi. Toată lumea gonește în căutarea fericirii și a banilor, căci nu înseamnă același lucru; și cu toate acestea, de multe ori este același lucru. Dumneavoastră ați găsit fericirea, domnule Schramm?

— Nu cunosc fericirea, dacă înțelegem prin ea acea noțiune obișnuită a filistinului, în conformitate cu melodia: „Adevărata fericire este mulțumirea.” Poate că, în medie, așa și este. Dar pentru noi, cei cu un sistem nervos mai fragil, mai diversificat, așa putea spune: Adevărata fericire o găsești în pacea interioară! Este aproape același lucru și totuși nu este. Mulțumirea poate exista oricum, fără efort, fără luptă. Chiar există de cele mai multe ori. Dar pacea interioară o cucerești totdeauna prin luptă, după multe rătăcirii. Un eu purificat, înțeles...

— Și ați reușit să ajungeți la ea, domnule Schramm?

— Aș îndrăzni aproape să afirm că da, stimată domnișoară, deși nu este o pace aurie. Mai degrabă una violetă, melancolică... Dar totuși pace.

— Cum se dobândește așa ceva?

— Găsind drumul spre tine însuși.

— Este foarte greu?

— Cel mai greu lucru!

Ea dădu din cap.

— Se mai adaugă o condiție: Să-ți rămâi credincios ție însuși.

— Așa ceva nu este posibil, domnule Schramm.

— Ba este. Cu condiția să fi găsit în prealabil drumul spre tine însuși.

— Doar dacă devii pustnic. Dar să fie oare posibil și dacă trăiești în lumea asta agitată?

— Nu este ceva ce se dobândește. Ori ești, ori nu ești. Îți ai melodia

ta, cântecul tău, tonul tău... și apoi ești ceea ce ești.

— Dar în societate nu găsești așa ceva. Oamenii din societate sunt, ce-i drept, spirituali, rafinați, bine educați... dar nu sunt oameni.

— Să fie chiar atât de grav? Nu trebuie decât să depunem puțin efort. Este adevărat că acești oameni nu sunt neapărat cei mai interesanți, cei mai frapanți.

Ea îl privi dusă pe gânduri.

— Sunteți cu totul altfel, domnule Schramm.

— De când doamnele fac complimente?

— Nu vrea să fie un compliment. În tinerețea mea mi-aș fi dorit un prieten ca dumneavoastră. Poate că multe ar fi fost altfel.

— Iubesc... asta e totul.

— Iubiți?

— Firește, nu în înțelesul obișnuit al cuvântului. Iubesc totul: natura, oamenii, copacii, norii, suferința, moartea, cu un cuvânt: viața! Sunt un optimist și un extremist al iubirii.

— Nu prea ați avut deziluzii...

— Ba chiar foarte multe!

— Și cu toate acestea?

— Da, cu toate acestea!

— Ciudat...

Lampa pâlpâi. Fritz luă un coșuleț cu cireșe de un roșu închis și i-l oferii.

— Nu aveți spectacol în seara aceasta, stimată domnișoară?

— De-abia mâine. Vedeți, tocmai de aceea m-am gândit la dumneavoastră și am simțit nevoia să vă fac o vizită.

Ea scoase un bilet din poșetă și i-l întinse. Fritz citi încet:

— Boema. Operă de Puccini. În rolul lui Mimi: Lanna Reiner.

— Da. Trebuie să interpretez rolul sărmanei și micuței Mimi. În timpul repetiției generale de astăzi m-am gândit foarte mult la dumneavoastră și la cuibul visurilor. Artiștii din ziua de astăzi nu mai sunt boemi. Sunt foarte bine educați, foarte corecți, foarte ordonați, aici, la dumneavoastră, mai găsesc o urmă de boemie.

— Interpretați mâine „Boema” spuse Fritz visător. Multă vreme nu am fost în stare să asist la acest spectacol, fiindcă mă impresiona prea tare. Se prezintă un destin asemănător, el făcu un semn spre tabloul de pe perete, dar mâine voi merge la operă să-l văd.

— Mă bucur. Vreți să-mi împărtășiți după aceea impresiile dumneavoastră?

— Când îmi permiteți să o fac?

— Păi, în aceeași seară.

— Probabil că veți fi invitată undeva.

— Desigur... de către întreaga *Haute volée* masculină.

— În acest caz...?

— Tocmai asta e: nu mă tentează deloc. Oameniiăștia anostii îmi repugnă. Vreau să stau și eu o dată de vorbă cu oameni adevărați. Lingușeli poți auzi de la oricine. Scopul lor este de fiecare dată foarte egoist și transparent. Nu am nevoie de așa ceva! Se ridică: Prin urmare în jur de ora zece, la intrarea laterală.

Fritz îi sărută mâna:

— Vă mulțumesc.

Ea îi aruncă o privire ciudată.

Apoi plecă. Fritz îi luminează scările până ajunse jos. Lampa arunca umbre grotești pe trepte și pe balustradă.

Fritz rămase încă o oră cu lampa aprinsă. Nu citea nimic ci reflecta asupra ciudățeniilor vieții omenești. Se cutremura când se gândea cât de

fantomatic și fortuit este totul. Un strop de păclă în univers — o adiere de vânt pe înserate — nu știi de unde vine și încotro se îndreaptă — viața omului — un vis confuz la revărsatul zorilor...

Dar lampa își arunca reflexele luminoase pe tabloul dulce.
Iar chipul de pe tablou zâmbea.

IV

Soarele de primăvară dănuia și se zbenguia în spațiile verzi din fața gării. Rândunelele ciripeau deasupra porții late unde își făcuseră cuiburile în ciuda gălăgiei și a învălmășelii de oameni.

Elisabeth traversă încet piața. Tocmai sosise un tren, iar șuvoiul de oameni se revărsa în piață. Fata se opri o clipă în loc. Deodată simți că cineva o privește. O pereche de ochi cenușiu-albăstrui, impertinenți, o fixau dintr-o față bronzată. Zăpăcită, lăsă privirile în jos, apoi se uită după tânărul zvelt, îmbrăcat într-un costum de călătorie cenușiu. Fața îi păruse cunoscută, dar cu toate eforturile nu reuși să-și amintească de unde o știa.

Fritz era în cuibul visurilor și își combina culorile. Deodată auzi pași care urcau rapid scările, ușa se deschise, iar o voce strigă:

— Fritz, dragul meu Fritz...

Două brațe puternice îl înlănțuiră.

— Ernst, băiatule, ești tu în carne și oase? De unde pici așa, pe neașteptate?

— Am fugit, pur și simplu. Am tras linia cu opt zile mai repede și am părăsit pensionul pentru domnișoare bătrâne. Fritz, dragul meu, a venit primăvara, cine mai este în stare să buchisească fugi și contrapuncte? Nu am mai rezistat... și iată-mă! Unde sunt fețele din oraș? Să vină toate încoace! Sunt în stare să consum o armată întregă!

— Liniștește-te, liniștește-te băiete. Viața dintr-un orașel ca al nostru se scurge în ritm mai domol. Ai un tempo drăcesc. Ce-ar fi să te speli puțin și să bei după aceea o cafea?

— Bine, ai dreptate! Neglijez mereu ceea ce este practic și util. Deci, hai în sanctuarul tău, ca să-mi spăl ideile păcătoase de metropolă în apa cu conținut de rادیu a unui orașel mic. Și apoi, un ceai, Fritz! Dar un ceai veritabil, autentic, așa cum îl poți bea doar în cuibul visurilor, bine?

După care începu să pufăie și să se spele în încăperea alăturată, în timp ce Fritz prepara ceaiul.

— Iar acum, hai, povestește-mi, Ernst.

— Ah, ce să-ți povestesc... așa ceva fac doar babele. O s-o fac și eu când voi fi bătrân și cărunt și-mi voi redacta memoriile, ca boșorog neputincios, dar acum? Iată-mă aici!... Și cu asta basta!

Fritz zâmbi blajin:

— Las' că vine și asta!

— În schimb povestește tu, Fritz! Ce mai faci *tu* și ce mai faci tablourile tale? Sunt gata? Au reușit?

— Am găsit un model pentru tabloul cel mare, iar în persoana respectivă o nouă și dragă prietenă.

— Este frumoasă?

— Foarte.

Ernst fluieră satisfăcut.

— Și foarte pură, Ernst!

— Pură?... pură... el deveni serios: Asta înseamnă foarte mult, sau mai bine zis totul... Și o iubești, Fritz?

— Așa cum te iubesc și pe tine, Ernst.
— Atunci va fi surioara mea!
— Am știut că va fi așa, Ernst. Îți mulțumesc.
— Dar este ceva de la sine înțeles, Fritz dragă.
— Cât timp poți rămâne aici?
— Ah, destul de mult. M-am cam săturat să tot apăs pedala acolo, la noi. Vreau să plec la Leipzig, să mă perfecționez. Ce mai face Fried? Este pe aici?

— Da, de câteva săptămâni. Și-a terminat studiile la Düsseldorf și lucrează acum aici. Are o comandă pentru două tablouri mai mari și crează și modele pentru o fabrică de tapete. Mai vinde câte un ex-libris, câte un monotip, uneori și desene în peniță sau umbre chinezești, face ilustrații pentru cărți, așa că se descurcă.

— Îmi pare bine. Dar micuța Paula?

— Argint viu, ca de obicei; războinică; vrea să pară deja adultă și în curând chiar este.

— Vii cu mine până la gară, Fritz? Vreau să-mi scot valizele.

Se îndreptară împreună spre gară. În timp ce stăteau de povești, ceva învârtejit și parfumat se repezi deodată, ciripind, spre ei. Paula...

— Ernst! Ești chiar tu sau spiritul tău?

— Ambele, Paula dragă; un bărbat își duce totdeauna spiritul cu el, în timp ce spiritul unei adolescente constă de multe ori în spiritul entuziasmului ei.

— Au! exclamă Fritz.

— Vezi, unchiule Fritz, începe iarăși! Pfui, Ernst!

— Unde mergi învăluită în acest fermecător nor trandafiriu, Paula dragă?

— La hoinăreală, dragă unchiule Fritz.

— La hoinăreală? întrebare amândoi cu un glas. Ce-i asta?

— Ei bine, la plimbare, dacă este mai pe înțelesul tău, domnule Ernst, pe Großestraße, de la cinci jumătate până la șase jumătate.

— Ah, da, înțeleg, spuse Ernst. Noi o numeam odinioară promenada găștelor.

— Ține-ți gura, nesuferitule. La revedere, unchiule Fritz. O luă la picior, dar apoi se întoarse: La revedere, Ernst!

— Așa se cuvine. Plimbare plăcută, Paula!

Cei doi își continuă drumul. La gară, Ernst îi înmână unui hamal recipisele, dându-i și adresa. Apoi insistă să meargă cu Fritz la o cafenea.

— Dar unde? întrebă Fritz resemnat.

— La Witterkind. Hai, băiete, nu fii atât de posomorât. Trebuie să revăd fetițele de aici.

— Păi acolo, la voi, n-ai avut parte de fetițe?

— Dumnezeule, dar alea sunt cu totul altceva. Sunt, toate, „instruite”: cu studii încheiate sau în curs de a studia. Semn distinctiv pentru ultima categorie: tocuri scâlciate, lornioane cu ramă neagră, rochii cu tivuri destrămate. Sau: părul lins, bluză *chemisier* cu guler înalt și mâneci lungi. Speța cea mai abjectă: studente la muzică. Soi deosebit: artistele înnăscute, rochii foarte decoltate în ciuda gâtului lung și subțire, umeri ascuțiți, pieptul plat. Nu dau doi bani pe aspectul exterior. În al doilea rând, sunt foarte „culte”. Varietate nouă. Beau ceai, pictează peisaje din ținutul Alpilor, cântă la pian: „Dorul de casă” al lui Steyner, „Rugăciunea unei fecioare” și „Tânguirea amoroasă”; citesc: „Iar dragostea este veșnică”, „Cu inima sfâșiată” ș.a.m.d. Le-am arătat la câteva dintre ele numere din revista „Schönheit”. Dumnezeule... ce izbucnire! Așa un popor! Nu au habar de soare, aer și frumusețe... șoarecii aștia de bibliotecă defeminizați! Să știi, Fritz, că o femeie cultă

este ceva îngrozitor. Avem tot felul de legi, dar ne lipsește una care să le mărite cu forța pe femeile plicticoase când încep să facă politică, să scrie cărți etc. După ce ai de-a face cu aceste mutre estetice te apucă nostalgia unei fete simple, dulci și drăgălașe, care te sărută și te iubește așa cum îi dictează mama-natură. Ergo: Hai să intrăm la abator!

Își caută un loc în cafeneaua destul de plină. La una din mesele de la mijloc ședea o cuconiță tânără și foarte elegantă. Ernst se înclină în fața ei cu o expresie de ironie. Ea își ridică privirile ezitând:

— Domnul Winter?

Ernst îi dădu, zâmbind, mâna:

— Bună ziua, domnișoară Bergen. Caut două locuri libere și văd că ele există la masa dumneavoastră.

— Pofțiți, cu plăcere!

Ernst îl prezentă pe Fritz și luă amândoi loc, apoi se uită la Trixi Bergen.

Aceasta roși și spuse:

— Nu v-am văzut de mult, domnule Winter.

— Am fost plecat. M-am întors de-abia astăzi.

— Iar eu cu trei zile înainte. Unde ați fost?

— La Berlin.

— Ah, Berlin! Ce oraș frumos! Câte divertismente, ce festivități strălucite!

— Și câte blocuri ca niște cazărmi! replică Ernst cu ironie.

— Nu trebuie să te uiți la ele. Trebuie să-ți faci viața cât mai plăcută.

— Dar mai târziu? Întrebă Fritz.

— Ah, mai târziu... astăzi este astăzi! Sunt încă tânără și frumoasă.

Ce rost are să mă gândesc la mai târziu. Ea fredonă melodia interpretată de orchestră, legănându-și umerii:

— Aș vrea să dansez! În orașelele astea scârboase de provincie nu este posibil așa ceva. La Berlin găsești peste tot săli de dans: boston, foxtrot, maxixe, uh, uite că începe. Dar aici... fata pocni din degete.

— În curând plec iar.

— Tot la Berlin?

— Firește... *acolo* e viața adevărată!

— Dar pentru a fi fericit nu ai neapărat nevoie de un oraș mare, spuse Fritz.

— Aveți dreptate, poți da de noroc și într-un ungher.

— Există concepții și concepții, spuse Ernst. O bună cunoștință îmi scrie că este foarte fericită. Are un copil.

Trixi izbucni în râs:

— Ce ghinion!

Ernst se uită liniștit la ea:

— Este căsătorită și și-a dorit de mult un copil.

— N-are decât... renunț la această plăcere... vreau să-mi trăiesc viața!

— Poți duce o viață interiorizată și una exteriorizată, observă Fritz.

Se ridică însă întrebarea: care din ele este mai valoroasă? Șampanie, rochii, cavaleri, festivități... cred că pe termen lung începi să te plictisești și să te sature de ele. Și care este sfârșitul? Ce mai rămâne din toate astea la bătrânețe? În schimb, celălalt mod de a trăi mi se pare mai profund. O femeie al cărui suprem ideal este feminitatea ei, care își găsește fericirea supremă în maternitate! Gândiți-vă, ce lucru frumos: să trăiești mai departe în copiii tăi, să devii în felul acesta nemuritor...

Trixi îl întrerupse aproape cu vehemență:

— În fond, cine sunteți? Ce vreți de la mine?

Fritz continuă:

— O femeie care nu devine mamă a pierdut tot ce poate fi mai frumos — tot ce poate fi mai frumos pentru o femeie. De câtă fericire are parte o mamă în primii ani de viață ai copilului, de la primul gângurit nearticulat până la primul pas nesigur! Se recunoaște în fiecare stadiu, se vede renăscând, întinerită, în copiii ei. Indiferent ce ar fi făcut o femeie: *un* cuvânt trece cu buretele peste tot: A fost mamă. Poate că ați aflat și dumneavoastră de la propria mamă așa ceva.

Trix îl fixă cu ochii mari, apoi se ridică deodată și ieși în grabă.

Ernst zâmbi plin de înțelegere. După câțva timp se duse după ea.

Când reveni era emoționat:

— Am găsit-o la garderobă, hohotind de plâns. Am încercat să o consolez și i-am dat adresa ta. Întreba mereu: „Cine este omul acesta? Ce s-a întâmplat cu mine?”. Probabil că te va vizita în curând.

— Am procedat intenționat, spuse Fritz. Am trezit sentimente ascunse și am făcut să vibreze corzi de mult uitate. Vor continua să vibreze și vor ajunge în disonanță cu celelalte, care au dominat viața dusă de ea până acum. Întrebarea este: care vor fi mai puternice?

Ernst dădu din cap:

— Este o fată bună. A avut sânge prea fierbinte și o minte prea scurtă. Restul ți-l poți imagina și tu. Este întreținută. Fritz, am impresia că am înmulțit iar cu unul numărul copiilor tăi.

— Cu cât mai mulți, cu atât mai bine.

Mai stătură câțva timp de povești, apoi plecară.

Orașul era învăluit în lumina asfințitului. Turnul verzui al domului înnegrit de trecerea timpului se înălța neclintit deasupra agitației orașului, ca un vestitor al eternității. Sub pod murmura râul. Despre ce? Despre oameni... despre oameni. În parcuri înflorea primăvara. Liliacul aproape că trecuse, dar din verdeață își scoteau capul primii boboci de trandafir.

Ernst se uita după fete.

— De parcă ar purta, toate, niște coroane nevăzute. Din cauza primăverii.

— Manifestă atât mândrie cât și smerenie. Simt cum se trezește feminitatea în ele. Asta înseamnă să dai și în același timp să slujești.

— Știi ceva, Fritz, femeile sunt, totuși, mult mai bune decât noi.

— Cum ai descoperit deodată așa ceva?

— Nu știu nici eu. Cea mai bună dovadă este iubirea. La bărbat ea înseamnă mai mult dorință, la femeie mai degrabă sacrificiu. La bărbat intră în joc vanitatea, la femeie nevoia de ocrotire. Mă gândesc la femeia adevărată, nu la femeiuști.

Fritz zâmbi:

— În tinerețe susțineam că bărbatul nu este în stare să iubească. Mi-am retractat apoi spusele. Trebuie să te înalți de la iubirea pur fizică la cea sufletească. Mulți confundă euforia simțurilor cu iubirea. Iubirea este în primul rând sufletească, psihică. Asta nu înseamnă că trebuie neapărat să rămână platonice, palidă, neîmplinită. Totuși, armonia fizică trebuie să fie o intensificare sau declanșare a contactului sufletesc. Iubirea este o beție. Nu a simțurilor ci a sufletelor. Nu sunt un fățarnic; disprețuiesc însă iubirea exclusiv carnală. O legătură spiritual-sufletească de maximă intensitate, concretizată fizic — iată ce înseamnă iubirea... Dar uite-o pe Paula. Pentru ea iubirea este încă o mare necunoscută; deși la cochetărie se pricepe. Și uite-l și pe Fried.

Fried se apropie cu multă bucurie și îl salută cu căldură pe Ernst.

— Bine Fried, spuse acesta, de când îți petreci timpul la expoziția de eleve și adolescente de aici, de pe Großestraße?

— Este un tablou atât de frumos... culorile vii, luminoase, primăvăratice etalate de fete, de rochii... totul reprezintă o personificare a lunii mai. Resimt multitudinea de culori și forme, de mișcări reunite în armonia numită luna mai, ca o mângâiere blândă care îmi învăluie sufletul după o zi de muncă grea.

— Frumos spus, râse Ernst. Nu dau doi bani pe mângâierea blândă. Prefer vijelia. Dar oare dorința ta impersonală de a fi mângâiat de tabloul ce ți se oferă nu ascunde una mai personală, și anume de a găsi o compensație în mâna și mai blândă a unei fete? Căci omul simte mereu nevoia să găsească o formă mai specială de concretizare a înclinațiilor sale generale. Iar forma de concretizare a dispozițiilor tale primăvăratice sunt fetele, întocmai după cum acordul de septă dominantă în do trebuie să treacă neapărat în fa major, altfel ar reprezenta o disonanță. Nu ne putem imagina luna mai fără fete! Sau preferi disonanțele?

— Când eram copil îmi plăcea să cânt la muzicuță. Iată de ce prefer armonia și acordurile armonioase.

— Prin urmare...

— De altfel, trebuie să plec. Fried roși și se uită spre partea cealaltă a străzii, de unde o adolescentă obrăznicuță îi aruncă o privire care ar fi trebuit să-l ardă.

— Bine, Fried, spuse Ernst care sesizase manevra; în acest caz modulează în fa major.

Fried râse, dădu mâna cu ei și o porni pe urmele purtătoarei îndrăznețe de cosițe.

— Știi ceva, Fritz, mă simt ca un Matusalem când circul așa, de unul singur... Măi-măi! Dar cine a fost asta?

Fritz salutase.

— Prim-solista de la Opera de vară.

— Ce elegantă!

— Nesatisfăcută.

— De ce?

— De viață și de oameni.

— Este rasată.

— Mama ei era rusoaică.

— Aha, așa bate vântul. Dar spune-mi, păcătosule, de unde o cunoști?

— A fost o întâmplare. Pictam turnul de la poarta Hase, fiind foarte adâncit în activitatea mea. Deodată am simțit că cineva mă privește, de parcă m-ar fi învăluit un fluid. Mi-am întors capul și am văzut doi ochi mari, negri. Zâmbeau... nici nu-ți pot spune cum... ciudat și enigmatic. A vrut să-mi cumpere tabloul de pe șevalet. Mi-am exprimat regretele, dar tabloul era o comandă; am invitat-o însă la expoziția de pe Möserstraße, unde putea vedea mai multe tablouri de-ale mele.

— Așa... Dar știi, Fritz, aș vrea totuși să am parte în seara aceasta de o prezență feminină, chiar dacă doar pentru o șuetă.

— Noua mea prietenă, Elisabeth, trece diseară pe la mine, poți face cunoștință cu ea cu această ocazie. În cinstea întoarcerii tale vom bea o sticlă cu vin... un vin vechi.

— Așa vom face, și nu ne vom opri la una singură. Ernst îl luă, voios, pe Fritz de braț și grăbiră amândoi pasul.

— Așa, băiete, spuse Fritz după ce ajunseră acasă. Ce vrei să fumezi: pipă, țigări sau țigarete? Servește-te după plac. Eu rămân la pipa mea dragă.

— Eu la țigaretă. Are mai mult stil.

— De când dai atâta importanță stilului?

— De fapt, dintotdeauna. Sunt pe cale să-mi scornesc tot felul de

forme de manifestare mai exclusive.

— Imposibil! La ultima noastră întâlnire arătai un dispreț răutăcios pentru așa ceva.

— Spun și eu ca Nietzsche: Doar cel ce se schimbă rămâne un congener de-al meu. Sar de la o fază de dezvoltare la alta. Alți oameni urmează o evoluție lină, continuă. Eu, în schimb, evoluez în cicluri. Dintr-o dată mă trezesc în alt ciclu — în alt cerc. În salturi. Dar să nu mai vorbim despre asta. Cuibul visurilor este iarăși fermecător. Ți-ai păstrat vechea pasiune pentru flori.

— Și mai demult era tot așa. Pe vremea când eram un biet pârlit, preferam să n-am ce mânca, dar nu renunțam la flori. De multe ori am dat ultimii bănuți pe flori în loc să cumpăr pâine. Florile poartă chiar răspunderea pentru o relație amoroasă — o relație cu profit. Am văzut într-o florărie o fată drăgălașă care vindea flori.

Nu era nimic deosebit în asta. Doar că nu mai aveam bani, iar ea era vânzătoare într-o florărie. Așa încât am cumpărat trandafiri cu ultima mea marcă — trei bucăți, cu cozi lungi — am rugat-o să-i împacheteze, m-am dus până la ușă, apoi m-am întors, am luat unul din trandafiri și i l-am oferit fetei care se zăpăcise complet. Ca să nu stric efectul, am plecat imediat. Îți dai seama, că pe vremea aceea și eu puneam preț pe stil. În seara următoare am întâlnit-o pe fată din pură întâmplare. Spre marea mea rușine trebuie să mărturisesc că mă interesau mai mult florile decât fata. A fost singura iubire din interes din toată viața mea. În curând am îndrăgit-o însă și pe ea. Cuibul meu oficia pe atunci adevărate orgii de flori, în ciuda lipsei de bani. Acum este de mult soția unui bărbat vrednic — micuța Margit — poate se mai gândește uneori la acel Fred care iubea atât de mult florile ei... De altfel, trebuie să mă reped până la tâmplar; mi-a găsit o ladă veche, foarte frumoasă și așteaptă să-i spun până diseară dacă vreau să o cumpăr. Era cât pe-acisă uit. O clipă, mă întorc imediat.

Ernst își fuma liniștit țigareta, privind, îngândurat, rotocoalele albastre de fum.

Deodată se auzi un ciocănit. Dus încă pe gânduri, strigă:

— Intră!

Apăru Elisabeth:

— Bună seara, unchiule Fritz...

La auzul vocii blânde, Ernst se ridică repede:

— Ah, exclamă râzând, frumoasa necunoscută de la gară. Ce coincidentă! Unchiul Fritz nu este aici. Vă mulțumiți deocamdată cu mine? Mă numesc Ernst Winter, iar dumneavoastră sunteți domnișoara Heindorf, nu-i așa?

— Da. Elisabeth era intimidată. Deci acesta era Ernst Winter, despre care unchiul Fritz îi vorbise de atâtea ori. Închise o clipă ochii... nu știa nici ea de ce. Simți că i se urcă un val de căldură în piept, dar acesta dispăru repede. Rămăsese însă o senzație de stinghereală.

— Dar poftiți, ne aduceți primăvara; și nimeni nu vrea să renunțe la ea. Luați loc în fotoliul de aici... nici nu este posibil în alt fel. Conform tradiției, celălalt este locul obișnuit al lui Fritz. Iar locul acesta impozant de aici, de pe cufărul care seamănă cu un tron din cauză că a fost acoperit atât de pitoresc cu o husă de mătase, este locul meu tradițional. Mai demult musafirii ședeau pe depozitul de cărbuni de acolo. Vedeți că este vorba de o lădiță de lemn îmbrăcată de Fritz într-o stofă elegantă; sus are chiar și o pernă. Dacă ridicați capacul, veți zări diamantele negre. Deși situația materială s-a îmbunătățit între timp, nu ne-am atins de pilonii de bază ai cuibului visurilor — ar fi însemnat un sacrilegiu — dar am adus niște adăugiri în beneficiul musafirilor: fotoliul acesta din

răchită. Totul are aici o semnificație proprie, un drept propriu, fiecare tablou de pe perete... și nu sunt puține. Ultima noutate este fereastra ca din basme, există de un an. Vedeți: o ferestruică de mansardă prin care intră, noaptea, stelele. Câtă poezie: o ferestruică de mansardă! Câtă intimitate în ea! Este o ferestruică de mansardă ca în basme. Peretele de aici, din jurul ferestrei, este vopsit în albastru, ca cerul, iar pe acest cer vedeți stele de aur și inimioare roșii. Pe fiecare inimioară este gravat un nume, și fiecare nume te duce cu gândul la un prieten drag. Aici, la margine, în imediata apropiere a razelor lunii, puteți vedea o inimioară palidă înconjurată de o cunună de trandafiri roșii. Puteți descifra și numele: Lu. Iar acolo, el arată spre tabloul dulce din colțul lui Beethoven, acolo este și tabloul ei... a iubit-o foarte mult.

— Mi-a povestit, spuse Elisabeth încet.

— Înseamnă că vă acordă multă încredere. V-a spus totul?

— Da, totul.

— Este mult. Până acum doar mie mi-a povestit totul. Ceilalți știu doar că a iubit-o foarte mult și că ea a murit. O poezie scrisă de el în acea perioadă exprimă însă mai mult. Vreți să vi-o recit?

Elisabeth dădu din cap.

Ești primăvara, viața mea
Ești tot ce am pe lume —
Ești steaua ce-mi va lumina
Viața pân' la moarte.
Ești cerul meu, liniștea mea
Ești raiul pe pământ —
Și ochii de mi-i vei închide
În pace voi dormi.

Într-o oră plină de har am compus melodia la acest text.

— Ați vrea să mi-o dați?

— Cu plăcere. Fritz are manuscrisul. Îi spun să vi-l dea. Dar iată-l că a venit.

Fritz intră.

— Bună seara, draga mea Elisabeth. Ei, copii, v-ați împrietenit deja un pic?

— Sper, spuse Ernst zâmbind.

— Primăvara, prietenii se leagă mai ușor decât în alte anotimpuri, adăugă Elisabeth. Totul este mai intim, nu-i așa unchiule Fritz?

— Desigur, fetișo. Iar în primăvara vieții mai ușor decât către sfârșitul ei. Așa! Iată, am adus cireșe pentru Elisabeth și țigări egiptene *Papyrus* pentru Ernst. Simțiți-vă ca acasă.

Elisabeth se ghemui în fotoliu și ciuguli din cireșele de un roșu închis.

— Și ce-ai mai făcut astăzi, Elisabeth? Trebuie să ai parte de ceva frumos în fiecare zi, oricât ar fi de cenușie și posomorâtă. Mă întreb de multe ori seara: Astăzi te-ai bucurat de ceva frumos? Și trebuie să admit că, oricât să fi fost ziua de urâtă, a existat totuși un mic crâmpel de soare. Așa că voi începe cu persoana mea: Ziua de astăzi mi-a rezervat o mare bucurie; mi l-a adus pe Ernst!

— Dragul meu, dragule... Începu Ernst emoționat strângându-i mâna.

— Iar acum, e rândul tău, Elisabeth.

— Au fost mai multe. Dar cel mai frumos moment l-am trăit în seara asta, în timp ce veneam spre tine, de-a lungul meterezului Herrnteich. Soarele care asfințea tinea mirific bătrânii tei. Era liniște. Amurgul roșu

se reflecta în râu și un foșnet aproape ireal agita copacii. Era atât de frumos încât îmi venea să plâng. Și apoi încă ceva! M-am oprit la capătul meterezului ca să arunc o privire asupra coridorului înverzit. Deodată apăr o păsăruică drăgălașă, se așază în imediata mea apropiere pe o creangă, se uită la mine cu ochisorii ei negri, rotunzi ca niște mărgele, întoarse capul dintr-o parte în alta și începu să ciripească... Ah, și încă ceva! Am întâlnit o bătrână muncită, amărâtă, care ducea de mână un copil palid. Copilul avea în mână niște flori. Deodată strigă: „Uite, mamă, ce flori frumoase!” oferindu-i-le... Femeia zâmbi privind spre asfințit... ah, unchiule Fritz, un zâmbet... Acum știu mult mai mult... mult mai mult: întreaga lume este frumoasă!

Își împreunase mâinile ca pentru rugăciune.

Ernst rămăsese ca vrăjit. I se părea că în cameră se afla o zână, o nimfă a pădurii, atât de îngemănată cu natura arăta Elisabeth. Un copil cosmic, neatins de îndoieli și raționamente sofisticate, de cauzalitate și necesitate, întruchiparea simțirii pure, o ființă dăruită naturii, bunătatea întregii lumi personificată într-un om.

— Iar acum tu, Ernst, spuse Fritz.

— În tren. Era supraaglomerat. Iată de ce niște călători cu bilete mai ieftine au ajuns în compartimentul nostru. Și acesta era ocupat, deci oamenii rămaseră în picioare. Și anume patru persoane, printre care două fete. Aveam impresia că erau artiști de varieteu. Fata cea mai mică era încă frumoasă; deși tânără, trăsăturile ei erau deja puțin trecute. Nu stătea de vorbă cu ceilalți. Aceștia se țineau de asemenea mai de o parte, deși păreau îngrijorați de ea. Oamenii de soiul acesta sunt totdeauna buni camarazi. Fata părea obosită. Fața ei avea o expresie puțin visătoare, ceea ce îi conferea o notă de puritate. O doamnă de lângă mine își plasase cășelul pe unul din locuri. Ea își strânse fustele ca să nu ajungă în atingere cu oamenii aceștia. Fata observă gestul și pe buzele ei apăr o expresie de amărăciune. Părea să se sfădească cu destinul ei. M-am simțit ciudat; aș fi făcut orice ca să șterg această amărăciune. M-am ridicat și am spus: „Domnișoară, pot să vă ofer locul meu?” Ea mă privi nedumerită. Două călătoare, niște găsculițe pistruiate, chicotiră... le-aș fi dorit să aibă cel puțin o sutime din dulceața acelei făpturi. Am spus foarte serios: „Vă rog, poftiți!” Ea îngăimă un „Mulțumesc” și se așază. I-am luat valiza și am pus-o în plasa pentru bagaje; doamna cu cășelul arăta o asemenea teamă de contactul cu valiza, încât m-am înfuriat și am spus: „Stimată doamnă, permiteți, vă rog, să ne așezăm aici”, arătând spre locul ocupat de câine. Ea mă privi mâniașă fără să răspundă. Liniștit, am continuat: „Știți, în compartimentele pentru persoane câinii nu pot ocupa un loc de șezut; ei trebuie duși în compartimentul pentru câini, după cum vă poate confirma și conductorul.” Acesta tocmai intrase la noi, și îmi dădu dreptate. Stimata își luă odrasla canină în brațe, dar eu nu m-am așezat, ci i-am oferit celeilalte fete locul, bucurându-mă ca un hoțoman de furia balaurului care ședea acum între cele două fete, strângându-și fustele în jurul trupului. Unul din cei doi însoțitori intră în vorbă cu mine și îmi oferii o țigară, probabil în dorința de a-și manifesta recunoștința. Nu aveam chef de fumat, dar nu-l puteam refuza căci ar fi fost un gest de trufie. Am fumat-o prin urmare, deși aproape că mi s-a făcut rău din cauza ei. Apoi l-am servit eu cu una din havanele primite de la un coleg. Era un om simpatic. Studiase la Conservatorul din Leipzig și îmi povesti atâtea despre perioada petrecută acolo încât mi-a făcut poftă să merg și eu la Leipzig... Coborâra cu toții în gara următoare. Fata îmi aruncă o privire... o privire... ca o mătase de culoarea viorelei... a fost frumos.

Se așternu tăcerea. Crepusculul țesea pânze tot mai albastre în

cuibul visurilor, iar umbrele deveniră mai dense.

— Unchiule Fritz, spuse Elisabeth, s-a întunecat...

Fritz aprinse lumânările din dreptul tabloului de pe perete și puse trandafirii în fața lui.

Licărul pâlpâitor al lumânării cădea pe chipul dulce insuflându-i parcă viață. Aveai impresia că ochii frumoși strălucesc iar gura roșie zâmbește.

Fără să spună nimic, Fritz luă un manuscris subțire și citi cu voce tare:

Ore-nserate — o, lume a mea!
Ore de tainic amor.
Coboară divină iubită din cer
Sărutul tău pace mi-aducă.

Drumuri pierdute — talazuri lovite —
Dorințe-arzătoare se sting.
Viață și moarte de văluri cuprinse,
De pacea a rozelor văluri.

Ore-nserate — o, lume a mea!
Vrajă, extaz plin de har.
Ore supreme, sunet domol
Al vechii și veșnicei strune.

— „Al vechii și veșnicei strune”, repetă Ernst visător. Da, așa poate fi numită această melodie pierdută care plutește deasupra vieții, acest ceva țesut din dorința împlinirii, plânsetul de fericire și enigmă. Adeseori pare să fie un cântec uitat din copilărie; uneori este sunetul îndepărtat al viitorului; alteori îl auzi în imediată apropiere, când îți ridici ochii sălbatici, desanctificați, spre orizonturi îndepărtate, mânat de nostalgia unor ținuturi străine; și nu arareori adie ca o mireasmă de liliac în nopți pline de anxietate. Este zăpada rece de pe ghețari, scânteierea zăpezilor veșnice pe frunțile înfierbântate, argintul stelar pe craterele învăpăiate ale voinței și ale nostalgiei; nu are un nume, este balanța, echivalentul etern, *marele ceva*, care te împinge spre pace.

Ochii lui Elisabeth străluceau, aproape ireali.

— *Ceva*, spuse, iar vocea ei avea o rezonanță zguduitoare...

— Mai demult vorbeam despre *marele Tu*, spuse Fritz gânditor, dar nu este numai atât. Este mai mult decât atât. Cuprinde o doză mare de izbăvire și pace pentru enigmele eterne ale vieții. Am spus izbăvire, nu soluționare. Nu există o soluție, doar izbăvire! Când liniștea se așterne pe gândirea crispată, sfredelitoare, iar sufletul este învăluit într-un sentiment de pace. Acesta este *marele ceva*, da, despre care nu știm nimic: ce, de ce, când... *ceva*... un cuvânt care spune totul, inexprimabil, inimaginabil... liniștea profundă a simțirii.

— Domul visurilor, spuse Ernst.

— *Ceva*, șopti Elisabeth.

Orologiul din turn se auzi bătând în depărtare. Elisabeth se trezi din reverie și se ridică.

— Mi-ar plăcea să rămân aici, unchiule Fritz, dar trebuie totuși să plec.

Ernst o însoți pe străzile care răsunau de zgomotul pașilor lor. O luă de braț. Mâna ei tremura ușor. Așa își continuă drumul prin noaptea de mai, fără să vorbească aproape nimic. Elisabeth se opri la poarta care ducea în grădină.

— Aici locuiesc. Noapte bună!

El se aplecă sărutându-i mâna și așteaptă până când făptura ei grațioasă dispăru în casă. Apoi se întoarse și o porni cu pași repezi spre casă.

V

Scrisori colorate își luaseră zborul din „cuibul visurilor” al lui Fritz Schramm înspre camerele lui Elisabeth și Paula. Fritz și Ernst lansaseră o invitație la o seară albastră de vară.

Primele umbre ale înserării se lăsau încet în jos, ca un vâl ușor coborât din cerul tot mai palid. Cuibul visurilor era împodobit în mod festiv. Grămezi de flori parfumate se alintau în diferite vase și cupe. În fața tabloului dulce ardeau două lumânări de un roșu închis.

Ochii frumoși străluceau iar buzele păreau să zâmbească.

Elisabeth purta o rochie albă brodată, iar în părul ei lucea o diademă îngustă, din aur.

Arată ca o regină grațioasă, se gândi Ernst care manevra ceainicul. Îmbrăcase una din jachetele de culoare deschisă ale lui Fritz. Ceainicul zumzăia încet. Fritz aranjase vesela pe masa ornată cu flori. Ernst preluase rolul unui custode de muzeu care face reclamă pentru exponate. Prin urmare se dezlănțui:

— La început un ceai, ceaiul nostru, pe care nu-l puteți bea decât în cuibul basmelor. Cei ce se simt atrași de delicatese moderne, cum ar fi: homari, sardele, icre și altele asemănătoare, să binevoiască să se delecteze cu ele. Noi, cei doi bătrâni, adică cel puțin eu, rămânem „cu fidelitate și credință”, după cum se spune în cadrul societăților de tir cu ocazia sfințirii drapelului, adepții mâncării naționale din cuibul visurilor, care era aproape felul de mâncare cotidian pe vremea când lumea nu aprecia încă la justa ei valoare genialitatea locatarilor lui, în speță a lui Fritz. Se prepară în modul următor: se ia o felie de pâine neagră și se unge gros cu unt. Trebuie să subliniez că untul reprezintă o variantă mai târzie, apărută în urma ridicării nivelului de trai și din cauză că are gust mai bun. Prin urmare: se unge cu unt și se pune pe ea melasă, numită în alte părți, în mod cu totul eronat, un soi de sirop. Tehnica este următoarea: se înfige lingurița în masa dulce, negricioasă și lipicioasă, se învârte cu repeziciune, se scoate cu o mișcare bruscă, iar apoi se lasă compoziția să se prelingă în spirale frumoase pe pâine, scriind, de exemplu, cu mișcări abile, numele iubitei pe unt. Lama unui cuțit aduce după aceea, în originalitatea labirintului de zigzaguri, uniformitatea șablonului unei pâini cu unt netezite frumos. Pe pâine se așază felii subțiri de măr. Și modul de a o mânca își are farmecul său: trebuie să fii tot timpul atent ca melasa să nu se scurgă de pe pâine. În felul acesta ești mereu ocupat să ții pâinea în echilibru — un frumos exercițiu preliminar pentru răbdare, speranță, echilibru sufletesc și alte însușiri psihice asemănătoare. Cred că voi scrie la un moment dat un studiu despre funcțiile educative ale melasei.

— Încetează o dată! Paula râdea în hohote. Probabil că este prea cald și Ernst a făcut o insolație.

Ernst nu se lăsă intimidat:

— Iar acum le vine rândul minunatelor cești și căni cafenii și albastre ale lui Fritz, fiecare din ele o adevărată poezie. Se spune că nu s-a putut hotărî să le înstrăineze nici măcar în perioadele de maximă ananghie... prin urmare beți cu luare aminte din ele. Dar... pe dumnezeii lunii mai! cred că Paula mi-a trezit foamea. Deci, copii, poftiți: serviți-vă!

Se ospătară, cu toții, cu multă poftă.

Încetul cu încetul începu să se întunece.

Fritz ieși afară, apoi reveni și deschise ușa spunând:

— Haideți, să trecem dincolo.

— Vai, unchiule Fritz, ce frumos! Ce frumos!

Atelierul era învăluit în umbrele înserării. Perdelele ușoare, albastre, cădeau în falduri moi de o parte și de alta a ferestrei. În mijloc era pianul de culoare închisă; două lumânări ardeau în sfeșnicele cu luciu auriu, împrăștiind o lumină difuză în încăpere. Pe pian o vază mare plină cu trandafiri parfumați. De-a lungul pereților, în întuneric, taburete, un divan, câteva fotolii adânci. Fritz spuse foarte serios:

— Ne vom mulțumi cu această lumină. Am aranjat locurile de șezut în așa fel încât fiecare să poată fi singur cu sine însuși, pe întuneric. Noi, oamenii, suntem o seminție ciudată. Ne este rușine să ne arătăm sentimentele, chiar dacă ne cunoaștem bine unii pe alții; ba de multe ori ne este rușine să le exteriorizăm chiar față de noi înșine. De aceea, să fie fiecare singur, atât de singur încât să nici nu poată distinge figura celuilalt în întuneric.

Ernst se așeză într-un fotoliu, ceilalți îi urmară exemplul.

— Să tăcem puțin, se rugă Fritz. Trandafirii, lumânările, seara de vară... toate acestea înseamnă tăcere.

Flăcăruile pâlpâiau. Elisabeth savura cu ochii larg deschiși tabloul frumos al trandafirilor în reflexele lumânărilor.

Se lăsă liniștea.

Apoi Ernst umplu cupele cu un vin rubiniu. Puse o cupă pe pian, lângă trandafiri, și o umplu până sus. Nu-și putea stăpâni tremurul mâinii.

— Copiii mei dragi, începu Fritz ridicând paharul, dar nu reuși să continue.

Își goliră cu toții în tăcere paharele.

Ernst se îndreptă repede spre pian, se așeză și începu să cânte. Un motiv furtunos se dezlănțui, apoi se stinse încet, se intensifică iar, trecu pe nesimțite în tonalitate minoră și se dizolvă într-o melodie vaporosă. Aceasta se prelingea în încăpere ca niște perle într-o fântână argintie, fiind din când în când întreruptă de motivul tumultuos, după care reapărea. Și acum iat-o iarăși; ultimul acord se așternu în încăperea întunecată ca o piesă de sedef pe o catifea de culoare închisă. Ernst se ridică și se cuibări în fotoliul său.

Elisabeth îl ascultase uimită. Dulceața melodiilor îi pătrunsese până în adâncul inimii, creându-i o stare de neliniște — nu știa nici ea din ce cauză.

— Am regăsit câteva poezii scrise în timpuri fericite, spuse Fritz rezemându-se de speteaza fotoliului. Vi le citesc:

În liniștea serii

Gândul îmi zboară

Iarăși și iarăși

Spre tine, iubito.

Iar pașii ușori ai dragostei tale

Vibrează în mine

La orice zgomot.

Și vii! Iată că vii...!

Dar nu ești aici.

Bucuria-așteptării sufletu-mi scaldă.

A dragostei tale nostalgie

Delicat adie ca luciul

Azuriu al ochilor tăi.
Și ca o nestemată se pierde
În vrăjita mantie a nopții.

Și vii! Iată că vii...!
Cu pașii ușori ai dragostei tale
Te-apropii plutind de mine.
Și orice suflare e plină
De harul parfumului tău.
La pieptul tău cad pierdut
Și la fericirea supremă m-adăp
În cer și pe pământ.

— Iar acum să ne cânte Elisabeth, spuse Fried.
Ernst deveni atent. Și Fritz îi povestise ceva... dar să
cânte! Urechea sa de muzician se simțea ușor lezată. Se uită puțin
agitată în jur. Oare va face față acestei încercări?

— Ai vrea să o acompaniezi pe Elisabeth, Ernst?

— Da... cu plăcere...

Se îndreptă pe întuneric spre Elisabeth și apoi se duse împreună cu
ea la pian. Lovi câteva acorduri.

— Și ce să fie?

— Mignon, se rugă Fried.

Ernst zâmbi puțin ironic.

— Bine, Mignon să fie.

Îi întinse lui Elisabeth foaia, dar fata scutură din cap. Pe dinafară...
bine... așa să fie. Ernst începu cu preludiul, iar Elisabeth intră cu vocea ei
suavă, cristalină:

Știi tu de țara cu lămâi în floare,
Cu portocale-aprinse-ntre frunzare?
Un vânt ușor din ceru-albastru bate,
Tăcut e mirtul, laurul înalt e,
Știi țara, tu?
La ea, la ea
Iubitul meu cu tine aș pleca.

Ernst rămase uluit de ușurința cu care cânta. Vocea se desfășura
fără nici un efort, devenind tot mai sonoră în versurile: „La ea, la ea”
apoi cobora până la o adiere plină de nostalgie în refrenul: „Iubitul meu
cu tine aș pleca”.

Știi casa tu? Se-nalță pe coloane,
Străluce sala, licăresc cotloane,
Și marmuri stau și mă privesc cu milă:
Ce ți-au făcut, sărmana mea copilă?
Știi casa tu?
La ea, la ea,
Cu tine-ocrotitorule-aș pleca.

Ernst rămăsese cu ochii ațintiți asupra lui Elisabeth uitând aproape
să o acompanieze, atât de încântătoare era imaginea care i se oferea.
Licărul pâlپător al lumânării se reflecta în părul ei și proiecta irizații pe
diadema de aur. Aveai senzația că Mignon este chiar Mignon, atâta
nostalgie indescritibilă exprimau trăsăturile ei pure când atacă strofa:

Poteca știi, prin nouri, sus la munte?
Catâru-și cată drumu-n ceți cărunte.
În peșteri sta un neam străvechi de zmei,
Puhoie cad, se prăvălește stei,
Poteca știi?
La ea, la ea
Ne duce drumul! Tată de-am pleca!

Rochia albă rotunjea tabloul. Era însăși Mignon care își împărtășea serii albastre nostalgiile. Lui Ernst i se părea că vede o regină, o prințesă inaccesibilă; nu putea pricepe cum de fusese în stare să rămână atâta vreme impasibil alături de ea. Când Elisabeth se uită la el cu o privire aproape absentă, serioasă, simți că inima începe să-i bată mai tare. Oare ce se întâmplase? Apoi își coborî ochii spre clape învăluind în sunete argintii vocea suavă pe care cu toții o ascultau fascinați. Toată greutatea telurică părea să se fi desprins, totul devenise sunet pur. Ernst avea senzația că această voce va răsună în continuare, până în vecii vecilor. Mignon...

— De acum înainte te vom numi Mignon, spuse Fritz. Mignon... nostalgia infinită.

Ochii lui Elisabeth aveau un licăr întunecat când Ernst îi luă în tăcere mâna și i-o sărută.

Se lăsase noaptea. Analiză câtva timp problema nostalgiei, apoi reluară tema care îngemănează lumea și viața, cerul și iadul, adică totul, și anume: iubirea.

— Iubirea înseamnă contopirea supremă, egoismul maxim în dăruirea cea mai profundă a sinelui și a tot ce ai, spuse Fritz.

— Iubirea este o luptă, îl contrazise Ernst; pericolul provine din dorința de a se dăruia. Cel ce o face primul, este pierdut. Trebuie să strângi din dinți și să fii nemilos... numai așa poți învinge.

— Dar bine, Ernst, interveni Fried, iubirea este frumusețea supremă în cea mai pură formă... iubirea este frumusețe!

— Iubirea înseamnă sacrificiu și fericirea de a sluji, spuse Elisabeth. Tăcere.

— Ei bine, Paula, începu Fritz. Nu te-ai pronunțat încă. Ce părere ai?

— Ah, se auzi vocea ei din întuneric, ce mai atâta tura-vura. Iubirea este iubire... și cu asta basta!

Izbucniră cu toții în râs.

— De data aceasta Paula are dreptate, strigă Ernst. Ce rost are toată disputa: iubirea este iubire! Trebuie să o simțim! Nu să risipim vorbe goale.

Apoi se așeză repede la pian și strigă: Chopin! Spiridușii sonori se prelingeau ca licărul unei ploii de stele pe fereastră, dănțuind în jurul lumânărilor și oprindu-se în trandafiri. Zâne mici se înlănțuiau într-o horă cântând cu voci subțirele și ușoare cântece din pădure. Încă un arabesc cristalin, un ultim acord debordant, prelungit — apoi o cascadă de sunete rapide și ușoare... și năluca se volatiliză.

Rămăseseră cu toții fascinați de această țesătură vaporosă de melodii când Ernst spuse:

— Grieg.....Către primăvară"...

Acorduri lente, aurii. Printre ele o cantilenă de o extraordinară suavitate. Un tenuto, un crescendo... apoi un piano și iarăși norii ușori ai desprimăvărării care mângâie crengile fremătătoare. În cele din urmă clopote sonore — un vuiet — trezirea naturii — jubilară — vinul vărsat, cununi de flori pe frunte. Urmară euforia luminoasă, procesiunea tineretului! Mări albastre, nori albi, munți îndepărtați și sonorități,

sonorități, cântece, cântece — răsună tot mai pline, tot mai cristaline, o expansiune debordantă, înfloresc pomii: primăvară, tinerețe și apoi deodată liniște!

— Iar acum o compoziție de a ta, spuse Fritz.

— Bine! Ernst își dădu capul pe spate căci o șuviță de păr îi căzuse pe frunte, apoi își coborî iar privirile pe clape.

Un acord greu. Încă unul. Urmat de o adevărată baricadă de acorduri sumbre. Deasupra lor se înălța un tril sprintar, semeț, vesel care se prăbuși deodată cu un geamăt și o secvență de hohote de râs demonice. Un crescendo continuu, un crescendo susținut de rezonanțe profunde, o înălțare: în sus, tot mai sus, după care totul se frânse, se înălță din nou — o muncă sisifică, un efort zadarnic, acompaniat mereu de un arpeggiu demonic. Deodată o melodie întunecată, profund simțită, ca ciripitul copilăros și vesel al unei ciocârlii — pași săltăreți, un legănat, un surâs și, brusc, un hohot de râs diabolic venit de sus, o disonanță stridentă și... gata. Ernst se ridică repede și se cufundă în fotoliul său.

— Ernst! Începu Fritz cutremurat.

Elisabeth se așeză încet la pian și risipi disonanța finală care plutea încă în încăperea continuând-o cu o consonanță frumoasă, profundă, armonică.

Ernst tresări, cu ochii strălucitori, cu figura încremenită:

— Elisabeth!

Aceasta se duse la Fritz, care o mângâie pe păr. Avea lacrimi în ochi.

— Mignon, spuse Fritz. Este totul în ordine. Și acum, cântă-mi, la despărțire, vechiul cântec, cântecul dulce, cântecul dureros, de care nu mă pot desprinde, cântecul *ei*.

Elisabeth se așeză la pian, și după un preludiu ușor începu:

Din anii tinereții, din anii tinereții
Un cântec mă-nsoțește —
Cât de departe este, cât de departe este
Ce-al meu a fost odată.

Ce rândunica spunea, ce rândunica spunea
Vestind primăvara, vestindu-ne toamna —
Oare-n sat și acum, oare-n sat și acum
Mai cântă aieva?

Fritz se cuibări în fotoliu. Ernst o privea pe Elisabeth cu ochii agitați și sufletul zbuciumat. În lumina lumânărilor aceasta părea un înger alb.

A patriei glie, a patriei glie
Lăsa-m-ar o dată, o dată măcar
La pieptul ei drag, la pieptul ei drag
În vis să m-alin.

Când plecai de-aici, când plecai de-aici
O lume plin-am lăsat.
La-ntoarcerea mea, la-ntoarcerea mea
Pustiu am aflat.

Dinspre scaunul lui Fritz se auzi un sunet înăbușit, de parcă ar fi plâns cineva. Ernst repeta cu o voce monotonă: Mignon... Mignon... În timp ce mâna lui făcea mișcări spasmodice.

Rândunica-napoi, rândunica-napoi
La cuib că venea —
Da-n inima mea, în inima mea
Pustiu rămânea.

Rândunica n-aduce, rândunica n-aduce
Ce tu ai pierdut.
Dar cântul ei dulce și-acum se aude
Se-aude în sat.

Fritz încremenise în fotoliul său, Ernst își simțea ochii arzând. Se ridică repede, se duse la Elisabeth și o conduse afară fără să rostească un cuvânt. Fried și Paula plecară și ei. Fritz rămăsese singur în încăperea întunecată în care trandafirii emanau un parfum îmbătător iar lumânările aprinse aruncau reflexe roșietice asupra vinului și a florilor.

— Să-l lăsăm singur, spuse Ernst afară, și să plecăm.

Fried se îndepărtă cu Paula, iar Ernst o însoți pe Elisabeth străbătând alături de ea străzile cufundate în întuneric.

Stelele licăreau în toată splendoarea lor. Elisabeth se opri șoptind:

— Stelele...

O, tu, harpă de aur pe care natura își cântă melodiile, se gândi Ernst.

Pâlپâitul felinarelor arunca lumini și umbre pe fețele lor. Grădinile din apropiere își răspândeau miresmele. Ernst o luă pe Elisabeth de braț și ei cotiră pe aleea de tei care se întindea de-a lungul meterezului. Râul susura adormitor, teii fremătau.

Elisabeth se opri iar murmurând:

— Teii...!

Lui Ernst i se părea că tot ce îl înconjoară este inedit și nemaiauzit: stelele, râul, teii. De parcă nu le-ar fi văzut niciodată. Simțea că îl trec fiori, în el se înfiripă o nostalgie profundă, gândurile sale păreau tivite cu argint. Se opri și spuse cu greu:

— Elisabeth...

Ea se uită la el în ochi.

Multă vreme.

— Elisabeth... Ernst îngenunchease în fața ei.

Se simțea dus de un val fierbinte spre meleaguri necunoscute, spre ținuturile argintii ale nostalgiei. Deodată simți pe creștet lacrimile ei.

— Elisabeth! exclamă ridicându-se și îmbrățișând-o. Tu! Tu! Ești liniștea și steaua nostalgiilor mele. Învăluie firea mea intempestivă în visul sufletului tău! Tu!

Elisabeth plângea ascunzându-și fața la pieptul său.

Ernst se simțea ca un rege căruia i se ofereau mai multe coroane. Lumea luase proporții incomensurabile, iar stelele de deasupra lor îi aduceau pacea.

Rămase așa sub bolta teilor plecându-și urechea la revelațiile furtunoase ale sufletului său. Deodată se simți copleșit de conștiința propriei fericiri ca de un vârtej și, cu o exclamație de extaz, o ridică pe Elisabeth și se avântă, cu ea în brațe, în întuneric.

— Ah, tu, lumina mea, harul meu, fericirea mea...

O lăsa cu grijă jos și se uită la ea:

— Tu! spuse cu o voce imploratoare. Tu!... Tu!...

Cu lacrimi în ochi, ea șopti:

— Te iubesc...

În cuibul visurilor lumânările ardeau în fața tabloului dulce. Flăcăriuia lor pâlپâia, ochii luceau iar buzele roșii păreau să tremure.

Fritz citea scrisori vechi, îngălbenite de timp. Fața lui exprima o emoție profundă. Își sprijini capul în mâini și rămase cu ochii ațintiți în gol.

Ușa se deschise încet și apăru Ernst. Dându-și imediat seama care era motivul emoției prietenului său, îi înconjură umerii cu brațele și spuse:

— Fritz...!

Acesta tresări și zâmbi îndurerat.

— Dragul meu băiat... lumea este confuză și ciudată, dar cea mai confuză și ciudată este inima omului.

Ernst îl ajută să se ridice din fotoliu.

— Fritz, m-ai încurajat adeseori în momente de cumpănă. Doar nu vrei să te lași acum răpus de disperare. Uită-te la stelele care ne zâmbesc prin ferestruica mansardei... prin ferestruica noastră ca din basme, Fritz. Sunt stelele *noastre*.

— Ce bine ar fi să ne putem smulge inima și să punem în locul ei o stea rece, zâmbi Fritz cu amărăciune. Ar fi foarte frumos și ar însemna de multe ori o ușurare.

— Fritz, nu tu spuneai că durerea înnobilează viața? Că nici nu ți-ai dori o viață lipsită de suferință?

Fritz se uită în gol. Apoi se dezmetici și spuse:

— Ai dreptate, băiete. M-am pierdut cu firea. Scuză-mă. Hai, aprinde-ți o țigaretă și rămâi încă puțin aici, cu mine. Ai dus-o pe Elisabeth acasă?

— Da. Și ea pe mine.

— Am știut.

— Mi-am găsit casa.

— Locul ei este alături de tine! Dar nu după șablon, așa cum burghezele brave își combină copiii. Nu. Ci structural; locul ei este alături de tine fiindcă sunteți congeneri.

— Țin foarte mult la ea.

— Să nu o uiți. Știi foarte bine că fidelitatea nu este o virtute pe care ți-o însușești odată cu un inel și nici nu o repudiezi scoțându-ți inelul. Ești încă tânăr; furtunile vieții nu te vor ocoli. Convingerile își pierd fermitatea tocmai în asemenea momente și nu în sensul filistin care le concepe ca ceva ce poate fi dus de apă. Fidelitatea adevărată se dovedește doar dacă în cele din urmă revii la ea; căci locul ei este alături de tine! Să nu uiți acest lucru! Poate că mai târziu, când eu voi zăcea deja în pământ, cuvintele mele de acum te vor ajuta să-ți găsești drumul...

— Îmi simt inima atât de plină, Fritz.

— Te cred.

— Elisabeth este atât de curată sufletește.

— Și ține la tine. Știu de mult; mi-am dat seama de asta. Tu vei pleca în curând. Dar duci cu tine o comoară neprețuită: căminul tău în inima unui om... În inima unei femei.

— *Tu* ești căminul meu, Fritz.

— Nu este același lucru. Tinerețea își are locul în inima unei femei. Să i se dăruiască, dar să-și și extragă seva din ea.

— Ca să devină om...

— Ca din oameni să ia naștere omenirea.

— Există mulți oameni dar puțini oameni adevărați.

— Suntem prea dependenți de noi înșine. Egoismul este un mare defect. Nimeni nu vrea să fie egoist și, cu toate acestea, toți sunt egoiști. Eul! Fiecare își caută propria sa melodie, propriul său ton, propria sa modalitate de manifestare. Urmezi multe căi și trebuie să cunoști mulți

oameni înainte de a găsi drumul spre tine însuși. Nici un drum nu este atât de dificil ca cel care duce la tine însuși. Trebuie să depășești o doză mare de vanitate, de supraapreciere, de înfumurare. Și nu este ușor. Să treci de la *eu* la *tu*: iată marele drum al omenirii. Urmărești mereu acest obiectiv dar nu-l atingi aproape niciodată. Și cu toate acestea! De la *eu* la *tu*. La *marele tu!* Iar după aceea, de la *tu* la *universal*. La transpunerea în universal. La *marele ceva*. Dar ce înseamnă numele? Sunete și fum. Simțirea înseamnă totul. Simțirea lipsită de cuvinte și imagine, liniștea profundă.

— Moartea, spuse Ernst cutremurându-se.

— Eterna enigmă.

— Nu mi-o pot imagina, spuse Ernst. Nu știu de ce, dar mă trec fiori când mă gândesc la ea. Am mereu impresia că nici nu aș putea muri.

— Așa crede tineretul. Omul tânăr tinde cu toată făptura sa spre zenitul vieții. Drumul duce încă în sus. Când ajungi pe culme și o pornești pe drumul care duce în jos și zărești valea cufundată în umbrele înserării, gândul morții îți devine mai familiar. Moartea este un cameleon amăgitor. Apare tot mereu în altă înfățișare. Sau, mai bine zis, *noi* suntem cameleonii; căci ne schimbăm mereu atitudinea. Ba vedem în moarte un prieten, ba un inamic; doar Dumnezeu și moartea nu ne pot dezamăgi; iar acestea formează o unitate. Adică: viața! Căci și moartea înseamnă viață; și anume viață negativă. Totul se împletește în marea armonie: universalitatea. Iar până la urmă te împaci cu toate.

Lumânările sfârâiră, stingându-se. Prin ferestruica mansardei se vedeau stelele. Fritz era învăluit în întuneric în timp ce pe fața lui Ernst cădea o rază de lumină.

— Ah, spuse Ernst, totul este atât de ciudat și încâlcit. Sau le văd doar *eu* așa? Absolutul rămâne îndepărtat și veșnic inaccesibil, dispărând în spatele bieteii amăgiri multicolore pe care o numim lume sau viață. Depunem eforturi ca niște furnici și totuși ne învărtim mereu în cerc. Oare ne vom atinge obiectivul? De ne-am putea măcar da seama care este obiectivul! Dar în cazul acesta l-am fi atins. Prin urmare, ar trebui să fie doar o pornire nedeslușită, un instinct. Dar nu dispunem nici măcar de un instinct nedeformat. Ferice de animale, căci ele îl au! Uită-te la acel instinct sfâșiat, încâlcit, contradictoriu pe care îl numim rațiune, în comparație cu cel sigur și neviciat al animalelor. Lumea asta este foarte stranie, Fritz.

— Nu, se auzi vocea din întuneric, totul este bine! Chiar și faptul că un om a putut ajunge la concluzia că: Totul este bine! reprezintă o dovadă concludentă. Totul curge, se echilibrează, este corect, în pofida a tot ce nu este corect; și totul este bine. Binele și răul: ceea ce pentru tine este bine poate fi rău pentru mine. Ceea ce este bine pentru individ poate fi rău pentru specie. Ceea ce privit de jos, din vale, pare înalt, poate părea scund dacă privim de pe deal. Ceea ce pare rău de la înălțimea spiritului, poate fi bun din punctul de vedere al unui for superior; în schimb iarăși rău din cel al unui for mai îndepărtat; și, în fine, indiferent din perspectiva cea mai îndepărtată. Aceasta este infinita și eterna compensare. Noi, oamenii, ne-am făurit prea multe valori proprii. Acestea se volatilizează rapid. Universul este o pădure uriașă, în care rațiunea noastră nu reprezintă decât un centimetru, în lungime, lățime și înălțime. Cum să o putem măsura în cazul acesta? Ce criterii valorice să aplicăm? Ce nebunie! Să fim fericiți dacă o adiere va aduce *marele ceva* și în sfera mărunță a sentimentelor noastre: Totul este bine! Și, în fond, ce rost are să spunem că totul este confuz, lipsit de sens; sau că viața este un tobogan, o scară din cotețul găinilor? Admit că aparențele pledează pentru asta, dar oare chiar așa să și fie? Stupidă întrebare. În

realitate, nu avem de-a face decât cu aparențele. Ce sens are pesimismul? Nici unul! Prin urmare, de ce să frângem, cu sfâșieri, forma vieții? Aproape că îmi vine să spun: Pentru omul pur totul este pur; pentru un porc totul pare porcos. Și, în mod analog: pentru cel bun totul este bun, iar pentru cel rău totul este rău. Dar nu-mi place să argumentez cu ajutorul unor proverbe sau analogii. Toate șchioapătă. Totul este bine! Omul este bun, viața este bună, lumea este bună. Bun înseamnă frumusețe interioară. Deci: Totul este frumos! Privește lumea care te înconjoară, stelele, norii, râmele și soarele. Totul este frumos! Și privește omul! De câte ori nu m-am gândit în timp ce pictam un nud: „Ce frumos și cast este un om gol!”. Îmbrăcămintea este o profanare. Odată cu îmbrăcămintea omul și-a însușit și poftele ordinare. Acestea se aneantizează la vederea castității. Un desfrânat mi-a spus la un moment dat: „Dacă aveți de-a face cu o fată, să nu-i permiteți să dea jos toate hainele. Starea de euforie ar dispărea în acest caz. Ea trebuie să mai păstreze totdeauna ceva pe ea: ciorapii, sau cămașa, sau chiloții, sau pantofii, sau o blană... ceva, ca să nu fie goală de tot.” Îți dai seama de aici cât este de cast și de frumos nudul. Omul este bun. În ultimă instanță: Totul este bine!

— Dar nu-ți poți schimba sufletul și convingerile așa cum îți schimbi o haină; nu poți crede într-un lucru pe care până acum l-ai blestemat.

— Nu ar fi pentru prima dată. Gândește-te la cazul Saulus-Paulus. Trebuie doar să vrei! Și poți să crezi în multe lucruri despre care odinioară spuneai că nu o să poți niciodată crede în ele. Dar, în mod ciudat, pesimismul este apanajul tinereții, care ar avea cel mai puțin dreptul să o afișeze. Este un joc cu tragismul vieții... În orice caz un joc plin de credință.

— Și cu toate acestea, Fritz, în realitate este vorba despre un optimism cu aparențe de pesimism. Omul fericit este mai în măsură să simtă compasiune pentru alții. Cel fericit simte cu mai multă intensitate nefericirea decât cel nefericit, chiar dacă ajunge ușor la contrarul ei. Și mulți din cei care fac caz de nefericirea lor se complac, în fond, în ea. Unii oameni nici nu pot trăi fără nefericirea lor. Omul este un actor desăvârșit și are o pasiune pentru rolurile lacrimogene. Aureola de martir este agreată de mulți. Nu toți oamenii au curajul să fie fericiți. Dacă dă fericirea peste ei, o repudiază, fiindcă vor să fie nefericiți, chiar dacă, în fond, nu sunt; fiindcă pentru ei nefericirea reprezintă adevărata fericire. Fiecare se plânge celorlalți cât de rău îi merge. Ce-ar fi să inversăm o dată situația? Ce-ar fi să scoatem în evidență ceea ce este bun? Cel ce nu vorbește decât de neșansele sale ajunge să creadă cu adevărat în ele. Ce sens are ca omul să-și amărăscă mereu viața când, de fapt, aceasta este frumoasă! Să nu fim meschini... să fim generoși. Căci, în acest caz, și viața va fi generoasă!

— Așa este, băiete! Să nu ne lăsăm doborâți de nimic, să vedem în toate un stimulent. Mă bucură forța ta neînfrântă. Să înfrunți viața cu zâmbetul pe buze! Iată, ăsta este apanajul tinereții! Până vine ora când îngenunchezi în fața dușmanului din tine însuși, când eul întoarce armele împotriva ta însuși. Este ora adevărului. Ora când o gură roșie și o mână blândă te vor ajuta să te redresezi.

— Elisabeth, spuse Ernst cu o voce profundă. Apoi continuă:

— Da, Fritz, totul este bine, în pofida tuturor relelor; ai dreptate, totul este bine. Și acum, hai să ne culcăm.

Zilele se înșiruiau ca mărgăritarele. Dumnezeuiești de frumoase. Soarele răsărea în fiecare dimineață strălucind toată ziua pe cerul

azuriu. Fritz își amintea de zilele petrecute în Italia. Și împreună cu el doamna consilier comercial, care îl invidia tot mai mult pe Fritz pentru călătoria în Italia, deși era prea comodă ca să întreprindă ea însăși o călătorie asemănătoare. Fritz o vizitase de câteva ori împreună cu Ernst. Făcuseră muzică fiind cu toții încântați de virtuozitatea tânărului pianist și de colaborarea armonioasă cu Elisabeth care cânta acompaniată de Ernst. Nu-și dădea nimeni seama de dedesubturi. Bătrâna doamnă Heindorf bănuia ceva, dar zâmbea blajin spunându-i lui Fritz:

— Copiii se plac. Să-i lăsăm în pace. Tinerețea trebuie să-și trăiască primăvara vieții. Părinții și educatorii procedează în mod stupid și lipsit de inimă când le interzic copiilor lor un lucru de care ei înșiși au avut parte odinioară sau pe care și l-au dorit. Am toată încrederea în dumneavoastră și în prietenul dumneavoastră, care îmi este, de altfel, foarte simpatic, întocmai ca Fried. Fried pare mai blând și mai liniștit, în timp ce prietenul dumneavoastră Ernst are o trăsătură faustică, problematică, foarte atrăgătoare deoarece este proiectată pe un fond de amabilitate combinată cu reveria.

Și doamna consilier comercial resimțea componenta atractivă a lui Ernst. Voia să-l ia cu forța sub aripa ei ocrotitoare și îl invită în salonul ei unde urma să cunoască artiști și critici influenți.

Ernst refuză râzând. Pentru moment intenționa să petreacă un an la Leipzig, să se perfecționeze, iar apoi să-și încerce norocul în oceanul viitorului. În relațiile sale cu Elisabeth manifesta o tandrețe aproape timidă scoțând în evidență mai degrabă componenta visătoare a firii sale. Cei doi făceau de multe ori muzică împreună. Elisabeth studiasse cântecele compuse de Ernst pe versuri de Fritz și le interpretară împreună, în semiîntineric, în fața tabloului dulce; în reflexele pâlpâitoare ale lumânărilor ochii frumoși străluceau, iar buzele roșii păreau să zâmbească.

În sfârșit, Ernst primi răspuns de la Leipzig și se apropie momentul plecării lui. De la Elisabeth își luase deja rămas-bun cu o seară înainte.

— Adio, Mignon... gândește-te la mine... nu mă uita!

— Niciodată, niciodată...

Acum rămăsese cu Fritz. Ultima oră petrecută în cuibul visurilor.

— În mine s-a trezit iarăși spiritul de aventură al tinereții, spuse Ernst. Știi foarte bine cât sunt de legat de acest oraș, și, cu toate acestea, totul trepidează deja în mine în perspectiva necunoscutului care mă așteaptă la Leipzig.

— Farmecul necunoscutului reprezintă totdeauna o consolare când trebuie să-ți iei adio.

— I-am spus lui Elisabeth să te viziteze cât mai des.

— O va face.

— Ai grijă de ea!

— Da!

— Și acum, dragul meu Fritz... Nu sunt un sentimental... Rămâi cu bine! Și rămâi așa cum ești! Pentru mine!

Își strânseseră mâinile.

— Cu bine, Ernst. Să revii așa cum ești!

Ernst se îndreptă spre gară. Pentru o clipă îl copleși durerea despărțirii, dar își ridică semeț capul spunându-și: Leipzig! Deși nu-și putea înfrâna sentimentul de jale pe care i-l trezea glasul monoton al roților de tren, se încuraja de fiecare dată spunându-și: Leipzig!

— Ah, stimate *Maestro*, ce căldură e astăzi, insuportabil! Doamna consilier comercial își depuse, oftând, suta de kilograme în fotoliul

rezervat musafirilor; acesta scârțâi din toate încheieturile. Și cât de sus este locuința asta! Desigur, e foarte poetic, ea se uită la pereți, foarte poetic. Dar știți ceva: poezia nu trebuie să fie neapărat lipsită de confort.

— Deci un fel de poezie de salon, stimată doamnă?

— Păi bine, dragă prietene, *quelle idée!* Este încântător, aici, la dumneavoastră. Bănuiți de ce am venit?

— Nici nu încerc. Mă bucur doar că vă văd.

— Prin urmare, dragă *Maestro*, portretul pe care i l-ați făcut lui Elisabeth Heindorf îmi place atât de mult încât m-am decis să-mi fac și eu portretul la dumneavoastră, în aceeași poziție, adică *en profil*, așa...

Pe Fritz îl trecură fiorii. Se uită îngrozit la nasul borcănat și bărbia triplă a cucoanei corpolente. Și încă din profil! Îngrozitor!

— Dar, stimată doamnă, nu ar fi mai potrivită o fotografie? Merge mai repede. Să vă lăsați pictată este destul de plicticos. Gândiți-vă câte ore ar trebui să petreceți încremenită în aceeași poziție...

— Minunat! gânguri doamna consilier comercial, vom petrece cât se poate de plăcut aceste ore: îmi veți povesti despre Italia!

Pe Fritz îl cuprinse disperarea. Nu se mai simțea în stare să vorbească verzi și uscate inventând tot felul de amănunte despre Italia. Fantezia sa nu mai reușea să facă față pretențiilor ineputabile ale doamnei consilier comercial. Nu văzuse și nu apucase nici pe departe atâtea câte era dornică să afle aceasta; iar ceea ce trăise acolo nu putea fi redat cu cuvinte obișnuite. Și acum perspectiva aceasta...

— Stimată doamnă, știți, nu sunt portretist...

— Nu face nimic. Portretul lui Elisabeth este o dovadă a priceperii dumneavoastră.

— Stimată doamnă, cu ochiul dumneavoastră de expert (doamna zâmbi dulce) veți fi observat probabil că portretul nu prea seamănă cu originalul, încercă să se fofileze Fritz; este foarte stilizat.

— Da, foarte bine, dădu cucoana din cap.

Fritz era mulțumit. Cucoana părea să se prindă în capcană.

— Dar așa ceva nu este pe gustul tuturor. Mă pricep mai bine să pictez riduri și zbârcituri decât fețe tinere, netede. Pictez de preferință oameni bătrâni, ridați, la tineri nu mă pricep deloc. Sau îi stilizez, după cum ați observat și dumneavoastră. Repet, fețele tinere nu sunt specialitatea mea. Iată de ce v-am refuzat, spuse Fritz contemplând cu toată seriozitatea fața diformă și buhăită. Nu mă pricep la liniile și formele delicate. Dar am un prieten, un pictor tânăr, foarte talentat. A studiat la Düsseldorf și a primit deja o serie de comenzi aici. Acesta portretează mai ales fețe tinere. Ce-ar fi să încercați, stimată doamnă?

Cucoana își legănă capul. Complimentele exagerate i se suiseră la cap. Dar o femeie suportă multe lingușeli! Incomensurabil de multe!

— Aș fi preferat să mi-l faceți dumneavoastră...

— Aș fi făcut-o bucuros.

— Ei bine, vreți să-l trimiteți la mine pe prietenul dumneavoastră?

— Bineînțeles. Când?

— Marți după-amiază la ora cinci, la ceai... Împreună cu dumneavoastră.

— Prietenul meu se va simți foarte onorat. Vom fi punctuali.

— Bine, *Maestro*, spuse cucoana aruncându-i o privire galeșă. Iar acum arătați-mi ultimele lucrări.

Fritz o pofti în atelier. În cele din urmă dădu Dumnezeu și cucoana plecă:

— Deci, rămâne pe marți... și va trebui să ne povestiți despre Italia.

Fritz respiră ușurat când o văzu plecată. Reușise. Două muște cu o lovitură. Fried primea încă o comandă, iar el scăpase de doamna

consilier comercial. Mulțumit, se așeză să-și bea ceaiul cu miere.

În ferestruică se auzi un zumzăit ușor.

Ah, fabricanta de miere, se gândi Fritz. În ultimele zile primea în fiecare după-amiază o vizită: o albinuță. Intra pe ferestruică odată cu razele soarelui și zumzăia în jurul florilor. Fritz lua un pic de zahăr și miere și le punea cu grijă lângă flori. Albina le descoperea rapid, începând să se delecteze cu ele. După câțva timp se ridica, îl înconjură de câteva ori, zumzând, pe Fritz, ca pentru a-și manifesta recunoștința, apoi își lua zborul ieșind pe ferestruică.

În dimineața următoare Fritz se trezi devreme. În fața ușii se auzea zgomot de pași. Acordul unei lăute. Liniște. Apoi trei voci tinere care începură să cânte acompaniate de lăută:

Un menestrel din țara Francilor veni
Dar pe drum moartea îl opri —
Și când la ușa raiului sosi
Cu zăvorul tras Petru-l opri.
Pe babe Dumnezeu le-ntreabă:
„Cu trupul lui ce ne-om face?”
„Să se ducă la dra-dra-drace!”
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

Moșnegii a spune-ncepură:
„Un bine un veci nu ne-a făcut.
Piciorul în lăcașul Domnului n-a pus.
Nici Tatăl Nostru nu l-a spus!”
„Scripca mea catolică nu-i —
Scripca mea cum știe își cântă Un Kyrie Eleis din zori până-n seară.”
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

Fetele prinse-a spune: „Sfinte Iisus
Iubirea el nu a cunoscut —
Ne-a sărutat, apoi ne-a lăsat
Pe nici una cu el n-a luat.”
Menestrelul să plângă-ncepu:
„Cea mai frumoasă fecioară m-a-nșelat.
Cum să iubești de inimă n-ai?
La ea, la ea, inim-a rămas.”
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

O mie de copii acum că veniră:
„Ah, Petrus, dă-i drumul să intre!
Cu noi parcurse mări și țări
Și scripca lui de roze ne cânta!”
Iar Domnul spuse: „Iertat să fie
Copiii de l-au îndrăgit!
Deschide, Petrus, lasă-l să intre!
Copiii să dănțuie vor!”
Roze în vale —
Fete în sală —

Frumoasă Rosemarie

După terminarea cântecului un trio debordant:

— La mulți ani, unchiule Fritz, la mulți ani! Mulți ani trăiască! Apoi zgomot de pași care coborau grăbiți scările.

Fritz era emoționat. Se sculă repede și se îmbracă. În fața ușii un coș mare plin cu flori și cu tot felul de dulciuri. Lângă ele o pungă din mătase, pentru tutun, brodată de mână, câteva cărți și o mapă cu gravuri. Fritz duse totul, cu grijă, în cameră și plecă în oraș după cumpărături. Cumpără tot felul de lucruri: stafide, unt, ouă, migdale, apoi se apucă, zâmbind, de treabă și făcu o prăjitură. Vecina îi promise că o va coace cu multă atenție:

— De ce nu cumpărați totul de-a gata, de la patiserie?

— Am cumpărat și de acolo, dar prăjitura aceasta este ceva special. Am primit rețeta de la o prietenă care a murit.

După-amiază veniă cu toții. Cuibul visurilor era festiv împodobit. Paula îl îmbrățișă vijelios.

— Să trăiești o mie de ani, unchiule Fritz, și vom rămâne tot timpul alături de tine și iată și un pupic!

Râdeau cu toții, vorbind și strigând de-a valma:

— Ah, unchiule Fritz, ce prăjitură bună ai! Și: Tu ai făcut-o? Și: Ce miros bun de cafea proaspătă! Și: Ce frumos este să ai ziua de naștere! Se așezară în jurul măsuței frumos puse, savurând totul.

— Iar acum urmează prăjitura „Luize”, spuse Fritz. Am făcut-o cu mâna mea după rețeta lui Lu. Ia încercați!

— Unchiule Fritz, la toate te pricepi!

— Știi ce a făcut Paula? Începu Fried. Și-a dat întâlnire cu doi studenți cu șapcă roșie, acum, la ora patru; cu unul lângă meterez, cu celălalt la Hegetor... și îi lasă pe amândoi cu ochii în soare.

— Dar bine, Paula, zâmbi Fritz, știi să fii atât de nemiloasă?

— Ah, unchiule Fritz, nu-i chiar atât de grav! Sunt amândoi niște maimuțoi. Unul este un filfison înfumurat, celălalt se crede un Don Juan irezistibil. Nu le strică un duș rece.

Stătură de povești până seara. Se auzi o bătaie la ușă. Poștașul aduse un sul din partea lui Ernst.

— Deschide-l, unchiule Fritz!

Erau șase cântece compuse de Ernst pe versuri de Fritz, și o scrisoare.

— Citește-ne-o și nouă! insistă Paula.

— Bine. Deci: „Dragă Fritz! Există oameni care nu pun mare preț pe sărbătorirea zilei de naștere, deoarece faptul că te-ai născut este o fericire îndoielnică. Nu știi niciodată dacă e cazul să înjuri sau să te bucuri. În cazul de față, să ne bucurăm! Prin urmare îți strâng mâna dorindu-ți tot ce poate fi mai bun. Știi cum gândesc. Dacă aș fi și eu împreună cu voi am deschide o sticlă cu vin bun și am vorbi despre viitor. — Cursurile urmate de mine aici sunt foarte interesante, iar teatrul de clasa întâi. Sper să obțin un post de capelmaistru îndată după absolvire. Atât despre asta. În rest? Unii oameni nu sunt niciodată mulțumiți. Obiectivul atins nu reprezintă pentru ei un popas, ci punctul de plecare pentru noi năzuințe.

Viața mea înseamnă un război continuu; pacea înseamnă pentru mine moartea. Dar mă simt bine așa. Nu aș vrea să fiu altfel. Îmi strâng voința învâpăiată în pumni și mă înalț în formă de vâlvătaie spre văzduhul albastru.

Probabil că sunteți cu toții împreună, în cuibul visurilor. Multe salutări tuturor, iar ție, Fritz, tot ce poate fi mai bun din partea lui Ernst”.

— Iar acum hai să vedem cum sunt cântecele! Se înghesuie în jurul pianului și le descifrează. Se întunecă. La plecare, Elisabeth ceru permisiunea să ducă acasă liedurile.

Se lăsase noaptea.

Fritz strânse vesela și puse o față de masă albă. Apoi aprinse lumânările în sfeșnicele vechi, le așează în fața tabloului și scoase din scrin toate scrisorile primite de la ea.

Flăcăruia lumânării pâlpâia; ochii frumoși străluceau, iar gura roșie părea să zâmbească.

Fritz își înclină capul și începu să citească. Vânticelul de noapte adia prin fereastră, fără ca el să simtă ceva. Sălășluia în altă lume, auzea cuvinte dispărute, asculta o voce mult iubită vorbindu-i de departe, iar doi ochi pe care nu-i putea da uitării îl priveau. Din foile îngălbenite ale scrisorilor se înălța parfumul tinereții sale, amestecându-l. Fiecare cuvânt, fiecare pagină emana iubire. Iubire... iubire... doar iubire. Iar printre pagini: violete și petale de trandafir presate, nu-mă-uita și micșunile care răspândeau același parfum dulce ca odinioară. Fiecare scrisoare era expresia dragostei pure. Iată ce scria pe o filă de trandafir: „Iubitule, nu mai sunt eu, sunt doar o adiere a vântului, o floare atinsă de rouă, un vis de seară. Porumbelii se apropie de mine cu mai multă încredere, de parcă ar fi înțeleși și ei acest lucru. Mi se așază pe umeri și ciugulesc fără-miturile de pe buzele mele. Iubitule, parcă aș visa, ba nu, tot ce vine de la tine înseamnă viață, doar când nu sunt cu tine am senzația că visez. Iubitule, nu mai sunt eu, sunt tu, un tu înlăcrimat și fericit.”

Fritz oftă:

— Lu... iubirea mea, fericirea mea, unde ești?

Nu mai putea citi, așa încât se ghemui în fotoliu în fața chipului iubit.

Ochii păreau să fi prins viață, buzele roșii zâmbeau.

— Sunt atât de singur, atât de părăsit, spuse Fritz pierdut. Hai, vino, întoarce-te la mine, mă gândesc tot timpul la tine...

Luciul palid al lunii se contopea cu strălucirea lumânării.

— Ai venit Lu, iubito? șopti omul însingurat. Hai, vino, așază-te lângă sobă, apropie-ți scaunul de foc. Puneți picioarele pe cămin, așa, uite ce roșii par... la pătura... afară este noapte iar ochii tăi sunt încă înfrigurați, la niște ceai, ceai dulce așa cum îți place ție. Să-ți țin ceașca? Așa, bea iubito. Vezi, obrații au început să prindă culoare. Cuibărește-te în fotoliu și dă-mi mâna. Mă ghemuiesc la picioarele tale. Hai să stăm de vorbă. Am știut că te vei întoarce la mine. Vezi, totul a rămas așa cum a fost când ai plecat. Focul pâlpâie, vântul cântă, amurgul visează. M-am simțit foarte singur fără tine. Și știi ce mi-a lipsit cel mai mult? După furtunile zilei, după lupte, victorii sau înfrângeri mă învăluia împăcarea blândă a serii și auzeam în inima mea o voce, ba nu, un copil, un copil obosit care se plângea: „Sunt obosit, iubito, binecuvântează-mă... să pot adormi”. A fost atât de greu, Lu, atât de greu să reduc la tăcere vocea asta tânguitoare. Am încercat să o înăbuș, în băutură, în gălăgie, în cântece. Dar de îndată ce furia se potolea, de îndată ce amuțea, auzeam iar vocea înceată, insistentă: „Sunt obosit, iubito, vino, dă-mi binecuvântarea ta!” Am dat cu pumnul, am strigat: „Un vin, un vin cât mai tare, uitare uitare!” Muzica se dezlănțuise, se auzea clinchetul paharelor, fețele străluceau, ochii râdeau. Dar în inima mea mocnea disperarea, larma asta nu putea acoperi vocea, vocea aceea stinsă. O auzeam tot mereu: „Sunt atât de obosit... vreau să mă culc.” Așa încât m-am retras îngropându-mă într-o înțelepciune cenușie, în filosofie. Primăvara înverzea, bobocii se deschideau, râurile susurau, soarele strălucea... dar eu nu vedeam nimic din toate astea. Și totuși, de îndată

ce se lăsa întunericul, literele moarte reînviau, mă uitam în carte fără să înțeleg nimic, eram înconjurat de o beznă tot mai profundă, iar din depărtări răzbătea până la mine o voce blândă: „Sunt atât de obosit, iubito, hai, vino și dă-mi binecuvântarea ta, să pot adormi.” Și aruncam cât colo hârtoagele cenușii și alergam afară, printre copaci, sub bolta cerească.

Mi-am dus activitatea mai departe, zi de zi, săptămână de săptămână. Lumea era neschimbată, mă simțeam aproape mulțumit. Doar când se lăsa întunericul mă cuprindea neliniștea și uneori mai auzeam vocea înceată.

Mai dorești puțin ceai, iubito? Hai, să ne uităm în jăratric și să visăm, ca pe vremuri.

Uită-te la bușteanul de brad. Mici vâlvătai albăstrui aleargă de-a lungul său. Acum izbucnește o flacăra galbenă. Iar pălălaia roșie îl învelește încet într-un veșmânt alb, făcând trunchiul greoi să zboare, dându-i strălucire și înconjurându-l cu o aureolă scânteietoare — așa cum mă înconjori tu pe mine.

Din torentul luminos se înalță încet o casă aurie. Iată pilonii, printre ei licărește argintiu amurgul. Livezi verzi, păduri întunecate, cerul siniliu care se boltește în depărtare deasupra munților albăstrui. Un crâng minunat de mesteceni. Terenul urcă pe nesimțite până la o culme teșită. Trandafiri, trandafiri, câți trandafiri! Marmură aurie cu umbre cenușii. În spatele grădinii un lac în bătaia soarelui. Hai să ieșim cu barca în larg, Lu, să ne avântăm pe luciul răcoros al apei.

Deasupra noastră vecele albe, sub noi adâncurile insondabile. Zburăm pe valurile înspumate. Vedem doar apă, albastru și luciu! În depărtare o dungă întunecată: Insula soarelui, insula noastră! Ne întindem pe nisipul albicios și ne contopim cu soarele, cu valurile. Adierea caldă a vântului ne alungă toate gândurile. Ah, ce fericire să stai culcat în nisip, să fii una cu Dumnezeu și natura! Câțiva fluturi trec în zbor pe lângă noi.

Lu, iubito, vezi fluturii —

E vară, e ora amiezei —

Lu-

Tăcere.

Vântul dinspre mare devine mai rece. Plutim iar pe valurile încrețite îndreptându-ne spre casă. Spre casă, Lu! Noi, cei lipsiți de casă, ne-am găsit în fine un cămin!

Amurgul își țese pânzele pe livezile înverzite. Te țin strâns în brațe. Pășim încet, adânciți în gânduri, spre casa noastră. Încet de tot. Pas cu pas, ca să savurăm din plin fericirea de a fi împreună.

Ne oprim în prag.

Mă uit la tine...

Îmi plec capul și îngenunchez.

Și îți spun: „Sunt atât de obosit, iubito, hai, binecuvântează-mă ca să pot adormi”.

Iar tu te apleci asupra mea, ca o sfântă, mă săruți pe frunte și pe ochi.

Împlinire.

Noaptea se lasă încet învăluind casa noastră. În întuneric se aprind puncte luminoase ca jăratricul. Flăcările dansează ușurel.

Ne-am așezat iar în fața sobei, Lu...

Visul nostru s-a sfârșit...

Ia ceaiul, Lu, uită visul și dă-mi mâna.

Afară fredonează vântul.

Iau lăuta, iar tu cântă-mi ceva! Liedul pe care mi-l cântai odinioară.

Și după aceea îmi voi lăsa iar capul jos în fața ta și îți voi spune:
„Sunt atât de obosit, iubito, hai, vino și binecuvântează-mă ca să pot
adormi”.

De ce nu cânți, Lu, iubito...?

— Am visat, murmură omul însingurat cu un surâs plin de
amărăciune. Tot ce mi-a mai rămas sunt câteva file îngălbenite, câteva
suveniruri îngălbenite.

Fritz se așează la masă și începu să scrie:

Gazele în razele lunii — o, pală fericire
Ce-n pământ odihnește acum —
Figura ei palidă mi-o readu,
O, lume, redă-mi gazela pierdută!

Redă-mi nostalgia inimii mele
Pe care plângând mi-au răpit-o —
Învăluie privirea tristă, ascunde-o
Lună lividă și nu te tângui!

A murit cea care și-n moarte
Nostalgia și durerea-mi încătușează —
Redă-mi-o, o, lume, o, pământ!
Redați-mi gazela, dulcea gazelă.

Apoi trecu în atelier și atinse câteva clape ale pianului. Tonurile erau
melodioase și armonioase. Fritz le ascultă până se stinseră.

— Așa este și cu viața omului, murmură: Un sunet în noapte, stins
repede, dispărut fără urmă, după care se lasă iar noaptea. Merg să mă
culc, Lu, când vii să mă iei?

Se îndreptă spre ușă. Apoi se întoarse și spuse adresându-i-se lunii
cu un zâmbet ireal și enigmatic:

— Și cu toate acestea, lumea, viața... *tocmai* de aceea sunt atât de
frumoase!

VI

Începuse noua stagiune a operei. Lumea venea la spectacole veselă
și frumos îmbrăcată, printre pietoni se strecurau automobilele și vâjâiau
calești elegante. Opera „Carmen” atrăgea totdeauna mulți spectatori.
Venise și Ernst însoțit de prietenul său Eugen Hilmer.

— Astăzi cântă noua Carmen, spuse Eugen. Sunt foarte curios. Se
zice că este o femeie colosală.

— Mă interesează doar orchestra, răspunse Ernst. Sala oferea o
imagine amețitoare. Umerii palizi se profilau din decolteul adânc al
rochiilor, mătasea foșnea, jupoanele și volanele fâșâiau, blănurile
străluceau.

Toate locurile erau ocupate. Începu uvertura și cortina se ridică.
Opera veșnic tânără a lui Bizet își revărsa melodiile asupra publicului.
Apăru Carmen. Ernst o privea fascinat. Ce Carmen! Ce pasiune
debordantă! Ochii îi ardeau, părul era negru ca pana corbului! Își ținea
țigăreta între buze fredonând seducător:

Amoru-i un copil pribeag
Ce-n veci cu legi nu poți să-l stăpânești.
De nu-ți sunt dragă, tu-mi ești drag

Dar de-mi ești drag să te ferești.

Aplauze furtunoase. Carmen trebui să iasă de nenumărate ori la rampă. Captivase publicul, după cum spunea Eugen.

Cei doi prieteni intrară după spectacol într-o berărie mică, intimă, ca să li se decanteze impresiile. Comandară o sticlă de vin de Burgundia discutând despre spectacol, mai ales despre Carmen. Eugen era extaziat. Ernst îi laudă vocea:

— O voce de o minunată sonoritate. Colosal cum i-a reușit pasajul în forte.

Încetul cu încetul localul se umplu. Sosiră o serie de spectatori de la teatru. Deodată Eugen tresări:

lat-o, șopti, într-adevăr, a intrat în local.

O doamnă elegantă apăru însoțită de câțiva cavaleri. Singura masă liberă se afla în imediata vecinătate a celei la care se așezaseră Ernst și Eugen. Nou-veniții o ocupară. Ernst se uită lung la cântăreață. I se părea o figură cunoscută, dar nu-și putea aminti unde o mai văzuse. Când cucoana răspunse la salutul unui domn, își aduse brusc aminte. Această înclinare a capului plină de mândrie o mai văzuse o dată, în după-amiaza în care ieșise la plimbare cu Fritz. Era cunoștința lui. Ernst se uită pe furiș la ea. Era foarte frumoasă. Un păr negru bogat, o față îngustă, rasată, cu ochii mari de culoare închisă. Comandă cu o expresie de indiferență ceva de la chelner. Cavalerii păreau să fie bărbați din societatea mondenă a orașului.

Doamna îi măsură din priviri pe oaspeții din local. Zărindu-l pe Ernst, se uită o clipă cu mai multă atenție la el, de parcă și-ar fi amintit și ea de ceva. Ernst roși ușor.

Privirile sale alunecară încet în jos. De sub fustele de mătase ieșea la iveală o gleznă delicată și un picior mic încălțat în pantofi de lac. Ea îi urmărise direcția privirilor și zâmbi în mod ciudat, aproape știutor. Acest zâmbet îl irită pe Ernst; se simțea pueril, chiar absurd. Își goli repede paharul și se antrenă într-o discuție cu Eugen. Acesta era un băiat foarte deschis, puțin superficial. Îi povestea lui Ernst despre ultima sa aventură amoroasă.

— Știi, locuim în aceeași casă, ea jos, eu la etajul de deasupra. Eu sunt muzician, ea amatoare de muzică; interpretează sonatine și melodii ușoare, făcând doar puține greșeli. De preferință seara, când eu sunt obosit sau aș dori să lucrez. Fiind foarte conștiincioasă față de muzică exersează zilnic una până la două ore. Exerciții cu: u-na, do-ua, tre-ia, pa-tra etcetera. În primele zile m-a scos din sărite, mai ales fiindcă aveam impresia că trebuie să fie o cloșcă bătrână. Din când în când loveam cu mătura în dușumele ca să se liniștească. Ea cânta și mai tare. Eu loveam cu și mai multă furie. În fine, într-o seară când se desfășura iar din plin, am trântit masa de podea ca să o fac să înceteze și m-am repezit mânios jos, la administratorul casei, ca să mă plâng. Când colo, de cine dau la etajul de jos? De inamica mea, care voia să meargă, și ea, la administrator! Presupusesem că este o găscă și am dat de un căpșor plin de cârlionți, fermecător; ea crezuse că sunt un bătrân ursuz, chinuit de podagră, și zări un flăcău tânăr și bronzat. Poți să-ți imaginezi ce a urmat: am sărbătorit împăcarea.

— Dar cântatul la pian? întrebă Ernst.

— Cântăm acum la patru mâini, râse Eugen.

Și la masa învecinată se înfiripase între timp o discuție mai animată, la care doamna nu prea participa.

Într-o pauză Ernst interceptă despre ce se vorbea la masa de alături. Cavalerii debordau de lingușeli și amabilități. Ernst își ridică ochii

albaștri-cenușii, reci, și privi adânc în cei negri. Apoi îi examină cu ironie pe cavaleri zâmbind puțin cu colțurile buzelor lăsate în jos.

Ea îl fulgeră cu privirile.

Ernst își lăsa iar ochii să alunece de-a lungul trupului cucoanei, oprindu-se fără să vrea la gleznelor delicate.

Cucoana îi urmărise privirile și, cu o mișcare aproape imperceptibilă, trase ușor în sus rochia, așa încât Ernst putea vedea acum și ciorapul de mătase și începutul pulpelor frumoase. I se urcă sângele la cap când observă iar zâmbetul ei ciudat.

După câțva timp cucoana se ridică. Își întoarse capul aruncându-i lui Ernst încă o privire întunecată și voalată, în timp ce el o privea cu ochi arzători. Apoi ieși, mândră, urmată de cavalerii ei.

Sângele lui Ernst se înfierbântase. Oricum, spectacolul cu „Carmen” îi făcuse inima să bată mai repede, iar apropierea acestei femei frumoase, care îl fascinasese în rolul titular, îl incitase și mai mult. Îl asculta acum distrat pe Eugen și după puțin timp se ridică să plece. Dar, ajuns acasă, nu reuși să adoarmă. Vedea mereu în fața sa luminile rampei și auzea vocea captivantă: „Dar de-mi ești drag, să te ferești.” Încercă să se gândească la Elisabeth. Avea însă impresia că întinează imaginea ei pură. Plin de îndoieli, se îmbrăcă iar și ieși în noapte. Fanteziile sale erau încă impersonale. Le atribuia sângelei său fierbinte, tinereții, muzicii incitante; și, cu toate acestea, în spatele tuturor scuzelor și subterfugiilor se ascundea un singur lucru: femeia.

În zilele următoare Ernst se duse în fiecare seară la operă. După reprezentație intra la același local mic. Dar nu o mai întâlnește pe Lanna Reiner. După o săptămână starea lui febrilă se potoli; aprecia situația cu mai multă luciditate și zâmbea pe socoteala sa proprie. Își relua studiile cu un nou avânt, căci le cam neglijase în ultima vreme. Evită să mai meargă la operă, în schimb făcu multe plimbări. Frunzișul fremătător al copacilor care aveau cărările singuratice din pădure îi oferea un frumos motiv muzical pe care îl prelucra într-un quartet, în maniera unei serenade de Haydn, dându-i numele „Elisabeth”. În seara în care termină lucrarea se simți cuprins de o neobișnuită liniște sufletească, plină de voieșie. Împachetă manuscrisul anexând și o scrisoare plină de căldură către Elisabeth. Apoi se rezemă de speteaza scaunului cu privirile ațintite spre înserarea albăstrui. Acest sentiment de pace era atât de nou încât nu-l putea savura în liniște; cu o curiozitate nerăbdătoare începu să-l analizeze căutându-i rădăcinile. Dar vechii strigoi și demoni reapărură, iar sentimentul de pace se volatiliză; reîncepu lupta interioară cu sine însuși. Ce bine ar fi să poți fi onest față de tine, se gândi. Aparență, amăgire... și totuși: să crezi în ele...

Se uită la adresă: Domnișoarei Elisabeth Heindorf.

— Mignon, murmură visător, și iată că sentimentul de pace se reinstală.

— Deci tu ești, spuse emoționat sărutându-i numele.

— Tu, Mignon! Încercă să recompună imaginea ei, așa cum o văzuse la pian. Rochia albă, trăsăturile delicate, părul blond auriu și ochii plini de profunzime.

— Sufletul meu, murmură. Tu ești sufletul meu. Apoi se pierdu în amintirea momentelor petrecute alături de ea, până când noaptea îi aduse somnul râvnit.

În zilele următoare munci cu dăruire și zel. Eugen îl vizita din când în când povestindu-i aventurile sale. Vorbea cu mult entuziasm despre Lanna Reiner, relatând o serie de amănunte legate de ea.

— Imaginează-ți, spuse, nu de mult i-a dat pașaportul unui conte. Omul își manifestase admirația prin nenumărate coșuri cu flori și își permisese la un moment dat să o invite cu tot respectul la supeu. Ea începuse să râdă, acceptând invitația doar cu condiția să fie poftită și doamna Müller, o biată figurantă. Domnul conte încercase să se fofileze, dar ea insistase. Iar el se supusese în cele din urmă; în felul acesta sărmana doamnă Müller a putut mânca o dată pe săturate. Domnul conte a fost însă foarte jignit, așa încât s-a retras în curând.

Ernst se amuză auzind această istorioară. Dar râsul lui vibra ciudat. Era un om mândru; așa că îi impunea comportamentul Lannei Reiner.

Într-o seară Eugen apăru iar spunându-i lui Ernst că aflase unde merge de multe ori Lanna Reiner, și anume într-un sătuleț, cunoscut ca loc de excursie.

— Hai să mergem și noi mâine, propuse Eugen.

Ernst nu voia.

— Ba da, ne-am înțeles, insistă Eugen. Mâine dimineață vin să te iau.

Ernst nu reuși să doarmă în noaptea respectivă. Se simțea iar incitat și o voce ascunsă îi șoptea: Du-te, du-te! Mândria sa se împotriva însă. Hotărî să nu meargă și adormi imediat.

Dar în dimineața următoare se îmbracă cu multă grijă.

— Ei și, ce-i dacă! își spuse fluierând o melodie.

Eugen veni să-l ia și plecară să facă o excursie de o zi. Cutreierară ținutul, iar Ernst aproape că nici nu se mai gândea la Lanna Reiner.

Ajunseră istoviți la micul han din localitate. Se așezară pe terasa încântătoare savurând priveliștea minunată. Soarele care asfințea își trimitea razele aurii spre înălțimile albastrii și pădurile verzi, așa încât vârfurile copacilor străluceau roșietic, de parcă ar fi vrut să avertizeze: Vine toamna! Cerul avea deja transparența cristalină a toamnei, aerul era curat și călduț. Ca să atragă excursioniștii și în cinstea zilei respective, hangiul angajase doi lăutari care prelucrau cu mult efort pianul și vioara scoțând sunete duioase. Ernst își astupă urechile.

În sala alăturată se împingeau mesele; se pare că cei de acolo doreau să improvizeze un ring de dans. Excursioniștii veniți din oraș erau foarte bine dispuși. Ernst se mira mereu văzând cât de lipsite de etichetă erau relațiile dintre oameni și cât de spontan era comportamentul lor în comparație cu Germania de nord. În timp ce acolo, într-o cafenea, fiecare ședea separat la o masă, aici i se întâmplase de multe ori să audă pe cineva spunându-i: „Sunteți atât de singur. N-ați vrea să veniți la masa noastră? Să aveți cu cine sta de vorbă.” Iar odată așezat la o masă străină era i imediat și în mod foarte firesc atras în conversație.

Terasa se umpluse încetul cu încetul, iar glumele zburau de la o masă la alta.

— Iat-o! șopti Eugen.

Lanna Reiner se așezase la o masă dintr-un colț al terasei. Ernst se uită într-acolo și nu se putu împiedica să roșească. Ea nu-l vedea, nefiind așezată vizavi de el, ci întorcându-i doar profilul. Lăutarii atacaseră un vals de Waldteufel, când un domn mai în vârstă se îndreptă spre ei și începu ceva tratative. Ei ridicară de câteva ori din umeri, căutară însă cu toate acestea printre notele hangiului, apoi începură uvertura la „Carmen”. Dar se încurcară după primele măsuri cântând fiecare pe cont propriu mai departe.

Auzind acest masacru muzical, Ernst sări repede de pe scaun îndreptându-se spre pian. Îl împinse la o parte pe pianist, și începu să cânte el. Pianul era bun și fusese de curând acordat.

Toată lumea ciuli urechile. Chiar și cântăreața care stătuse până

acum impasibilă privind în gol.

După uvertură, Ernst trecu la variațiuni în care împleți ușor motivul Habanerei. Îl învălui într-o serie de arpegii, adaugă un crescendo, apoi atacă încet tema: „Amoru-i un copil pribeag...”

În timp ce cânta, Ernst simți că cineva îl fixează cu privirile și, atras parcă de un magnet, își ridică capul uitându-se direct în ochii Lannei Reiner. Un surâs fin, enigmatic îi juca iar pe buze.

Ernst se întrerupse în mijlocul ariei, își dădu, dârz, capul pe spate și se întoarse la masa lui fără a se uita la cântăreață. Era mânios pe sine însuși și pe acest surâs ciudat, provocator. „Nu vreau”, își spuse încăpățânat. Zâmbetul Lannei Reiner se accentuă, când observă această reacție juvenilă.

Domnul mai în vârstă veni la Ernst, se prezentă și îi strânse mâna. Era dirijor la München și, fiind în trecere pe aici, simțise dorința să asculte opera „Carmen”. Credea că vina o poartă în oarecare măsură Carmen însăși, pe care o ascultase și o cunoștea.

Între timp un brav cap de familie saxon îi îndemnase pe lăutari să cânte un vals sentimental pe care îl deschise cu voluminoasa sa soție. Tineretul întâmpină gestul lui cu ovații. În clipa următoare toată lumea se învârtea în ritm de vals în sala golită de mobilier. Ernst și Eugen trecură dincolo privind dansatorii. Dirijorul se așezase la masa Lannei Reiner.

— Ernst, hai să dansăm și noi.

— Exact la asta mă gândeam. Hai să o invităm la dans pe fetița aceea drăgălașă cu ciuful blond și pe crinul în mătase albă...

Deodată Ernst se simți prins de braț. În spatele lui era dirijorul.

— Permiteți-mi să vă mai deranjez o dată. Am rugat-o pe domnișoara Reiner să danseze cu mine un Boston... V-aș fi foarte recunoscător dacă v-ați mai așeza o dată la pian.

Ernst voi să refuze categoric, apoi se duse însă totuși la pian. Eugen îi șopti:

— Fii atent, le joc acum o festă!

Ernst începu să cânte. Lanna Reiner plutea în brațele dirijorului. Ritmul Bostonului scotea și mai bine în evidență statura ei superbă. În clipa următoare îl zări pe Eugen care o invitase la dans pe însoțitoarea Lannei Reiner. El îi făcu vesel cu ochiul lui Ernst, încântat de pozna lui. Peste câțva timp cântăreața încetă să danseze. Când trecu pe lângă Ernst își înclină puțin capul mândru spre el.

În clipa următoare Ernst se ridică de la pian. Îl mai auzi pe dirijor spunându-i Lannei:

— Nici în vis nu mi-aș fi putut imagina că, la vârsta mea, o să mai am prilejul să dansez cu dumneavoastră.

Apoi veni și Eugen radiind de bucurie și îi povesti:

— Și ea face parte din personalul operei. Fii atent, avem noroc!

Ernst zâmbi. Când lăutarii intonară un vals, începu deodată să râdă, își dădu capul pe spate cu o mișcare bruscă și spuse:

— Trebuie să o alegi pe cea potrivită, Eugen! După care se îndreptă spre Lanna Reiner și se înclină în fața ei invitând-o la dans.

Aceasta se uită o clipă la el apoi acceptă brațul lui. Nici Ernst nu crezuse că așa ceva va fi posibil. În el se trezise acum toată mândria așa încât pășea cu capul sus alături de ea.

Tot timpul dansului Lanna se uită drept în ochii lui. Ochii ei întunecați erau mari și dominatori. În felul acesta îl fixă fără întrerupere.

Parfumul și apropierea femeii frumoase îl amețeau pe Ernst. Din când în când îl atingea și rochia de mătase. În acele clipe îl treceau fiorii. Nu schimbară nici un cuvânt. Pe buzele frumoase ale cântăreței mijise

iar acel surâs ciudat care îl zăpăcea pe Ernst. Dârz, își încleștă dinții și se uită drept în ochii ei, strângându-i mai tare mâna. În clipa aceea ea îi aruncă o privire enigmatică, aproape visătoare. Ernst o conduse înapoi, la masa ei, în timp ce sentimente contradictorii se luptau în el. Acolo se înclină deodată adânc și îi sărută ambele mâini.

Eugen îl aștepta cu sufletul la gură:

— Fericitule! Povestește! Ce a spus? Cum este? Dă-i drumul!

— Hai să plecăm, spuse Ernst dus pe gânduri. Avea impresia că simte încă atingerea rochiei de mătase foșnitoare.

În noaptea aceea Ernst nu reuși să adoarmă. Îl obseda perechea de ochi ciudați, ademenitori. Mușcă perna, se zvârcoli, strigă: „Nu vreau!” Se târî până la masa de scris și se strădui să se gândească la Elisabeth. Îi scriu o scrisoare, se hotărî, scoțând o foaie de hârtie. „Mignon...” începu după care rupse fila. Căută apoi fotografia lui Elisabeth și se cufundă în contemplarea ei. Aceasta părea să emane pace și liniște. Dar în clipa următoare văzu iar acel zâmbet enigmatic — o combinație de păcat, tristețe și nostalgie. Gândurile i se întunecară, simți că în el urcă un val fierbinte care deborda, înăbușindu-i toate intențiile. Deschise larg ferestrele aplecându-se în afară. Aerul nopții îi răcori ochii arzători.

Întunericul era străbătut de umbre profunde, grele și întinse; ici-colo se zărea câte o lumină. Nostalgie — nostalgie fără sfârșit! Ernst își întinse brațele înspre orizonturi îndepărtate, oftând. Liniște... liniște... unde ești? Dar în clipa următoare trebui să râdă de sine însuși. Cine să-și dorească liniștea când are de-abia 23 de ani? Praf aruncat în ochi... liniște... vorbe goale pentru tinerii clorotici, cu ochelari pe nas; palavre pentru șoarecii de bibliotecă emaciați! Furtună! Vijelie! Dați-mi vijelia! Învăluie-mă, noapte furtunoasă, sădește în pieptul meu vifore, uragane clocotitoare, dar scutește-mă de această pulsație, de aceste zvâcniri, de aceste convulsii distrugătoare, de aceste sentimente răscolitoare, dă-mi răcoare, dă-mi gheața! Stelelor, revărsați asupra mea găleți de aur cu lumină rece... voi, care sunteți ochii rubinii ai lui Dumnezeu! Luminițe izolate se aprind în vale, licăresc, se sting, totul se îndreaptă spre un țel, doar eu rătăcesc în derivă prin furtună? Dă-mi lumină, dă-mi un țel, natură, și mă voi liniști: „Tu!” strigă în noaptea înstelată, iar ecoul îi răspunde batjocoritor: Tu-u-u!

Simți înfiripându-se în el versuri și le așternu pe hârtia cu portativ:

Pânze boțite, culcușuri răscolite,
Un țipăt: Atât de singur mă simt!
Beție, dureri, bucurii, cărți și femei
În van am avut — al meu nimic n-a fost!

Un gând rece spre stele se-ndreaptă —
Pe Domnul îl caut și pacea din urmă —
Un strigăt din piept disperat îmi țâșnește: Exist!
Dar batjocoritor o voce răspunde: Tu?

Oare asta ce-i? Mă cuprinde un foc arzător. Sfeșnic al Domnului! Un strigăt, apoi liniște. Mări grele tălăzuiesc însingurate. Un vuiet. Un șopot. Adânc, foarte adânc.

Oră plină de har.

Ernst își ridică pumnii. Ceva venea parcă spre el! Figuri fantomatice învăluite în păclă. O lumină albăstruie se prelingea de undeva. Contururile se învăpăiau. Răsunau acorduri pline. Clopotele băteau

asurzitor. Simțea că îi pleznește fruntea, luă creionul și o hârtie cu portativ și scrise și scrise... nu știa nici el ce. În jurul lui rezonau melodii, el scria și scria, despuiat în noapte, veșminte purpurii fâlfâiau, coroane scânteiau... el scria și scria.

Iar la mare depărtare i se părea că vede o gură fascinantă și roșie cu un zâmbet enigmatic... o combinație de păcat, tristețe și nostalgie.

Ernst îi predase profesorului său de muzică ceea ce compusese în acea noapte. Își botezase lucrarea: „Fantezie în roșu-argintiu”. Profesorul o analizase, apoi îi strânsese mâna:

— Lasă-mi o copie; o să-ți găsesc un editor.

Ernst plecase foarte voios gândindu-se cu recunoștință la cântăreața care îl inspirase fără să vrea în acea noapte. Eugen îi aducea în fiecare zi vești proaspete despre Lanna Reiner. Capriciile ei ajunseseră să fie un inepuizabil subiect de bârfă. Îl invidia din suflet pe Ernst pentru că dansase cu ea și îl critică fiindcă nu profitase de ocazie.

În cele din urmă Ernst ajunse să fie și el convins de asta.

Într-o dimineață Eugen veni la el și-i povesti că Lanna Reiner respinsese cererea în căsătorie a unui bancher foarte bogat, cu pretextul că acesta avea prea mulți bani.

Ernst deborda aproape de bună dispoziție. Își legă în jurul gâtului o lavalieră albastră ca cicoarea și spuse:

— Ies puțin la iarbă verde, în parc. Vreau să mă întind pe gazon și să mă las dus de reverii, cu riscul că un păzitor al ordinii mă va admonesta și amenda. Nu vii și tu?

— Vai, Ernst, ce idee! Vino mai bine la cafenea! Găsim acolo pipițe atât de drăgălașe!

— Oribil! Gândește-te ce grozav ar fi să stai întins în iarbă și să urmărești mersul norilor pe cer!

— Plictisitor! Hai, vino cu mine!

— Nici vorbă!

— În acest caz, la revedere până diseară, la operă. Ernst se îndreptă agale spre parc. Se culcă în iarbă

Într-un colț mai izolat și lăsă frâu liber reveriilor.

Oare ce mai făceau cei din Osnabrück? Fritz... oare își găsisese ceva prieteni noi? Dar Elisabeth... Mignon... Mignon a sa... Fried și Paula... departe... acasă.

I se închiseră ochii.

Un pițigoii ciripea ascuns printre crengile de deasupra lui. Se trezi brusc. De fapt, adormise. Ce plăcut a fost. Deodată... oare visa sau era treaz?... Nu venea spre el?... Era ea sau nu?... Într-adevăr: Lanna Reiner. Singură.

Ernst se ridică și se îndreptă spre cărare. Dar ea îl zărise deja. Surprins în această postură neobișnuită, Ernst se simți jenat. Nu știa ce să facă și voi să se întoarcă. Dar un braț invizibil îl trăgea înspre ea. Se abandona deci acestui impuls și își continuă drumul. Deodată îi surprinse privirea. Era foarte blândă... Într-adevăr, zâmbea! Ernst simți că i se suie sângele la cap, făcu repede câțiva pași, o ajunse din urmă, îi luă mâna fără să spună nimic și i-o sărută. Când își ridică, roșind, capul văzu că ea îl privea cu multă căldură întrebându-l cu acea voce sonoră pe care o admirase de atâtea ori pe scenă:

— Ați visat?

— Da. Despre tinerețe și despre vara care se duce.

— Atât de grav? Despre despărțire?

— Și despărțirea este frumoasă.

— Dar dureroasă.

— Și durerile sunt frumoase.

Lanna îl privi gânditoare:

— Mi se pare că am auzit și pe altcineva rostind aceste cuvinte.

Ernst își spuse numele.

— Deci, sunteți amator de dureri, domnule Winter?

— Nu! De fericire! De fericirea luminoasă, senină! Și o cuceresc!

— Frumos spus! Ea se uită drept în ochii lui: În fine un suflu nou în comparație cu vorbăria decadentă a tineretului modern. Am impresia că vă știu de undeva.

— Am avut o dată plăcerea să dansez cu dumneavoastră.

— Nu. De mai demult.

Ernst zâmbi.

— Din Osnabrück?

Ea își ridică ochii:

— Osnabrück...

— V-am văzut acolo o dată, când v-a salutat prietenul meu.

Lanna îi aruncă o privire interogativă.

— Fritz Schramm...

— Acum îmi amintesc, spuse ea repede. În atelierul său am văzut un portret de-al dumneavoastră. Deci sunteți prietenul său, despre care vorbea cu atâta căldură. Sunteți prieten cu un om adevărat, cu un om plin de noblețe. Țineți probabil foarte mult la el?

— Mi-aș da viața pentru Fritz Schramm.

Lanna se uită la fața lui bronzată, care devenise foarte gravă.

Îl credea. Și se simți cutremurată. Cât elan juvenil emanau aceste cuvinte!

— Dar el...? Întrebă.

— Și el pentru mine.

Ernst se liniștise. Se strădui să pară cât mai spontan:

— V-am auzit de multe ori cântând la operă, stimată domnișoară. A fost foarte frumos.

Ea zâmbi:

— Așa mai merge. Să nu-mi faceți complimente. Lăsați asta în seama domnilor pleșuvi, îmbrăcați în frac. Nici Fritz Schramm nu a făcut așa ceva. Îmi plăcea să stau de vorbă cu el. Dar studiați muzica, nu-i așa? Ce secție?

— Compoziție, dirijat și pian.

— Aha, deci vreți să deveniți dirijor?

— Încă nu știu. Dacă mă apucă pofta o să mă fac poate pietrar sau cioban la oi. Îmi este indiferent ce voi deveni. Important este să găsesc cât de cât o satisfacție.

— Cât de cât...

— Da. Satisfacție deplină nu există.

— Niciodată?

— Niciodată! O voce din tine te îndeamnă mereu: Mai departe... mai departe!

— Dar există și culmi... puncte culminante.

— Încă nu am dat de nici unul. De-aș cunoaște vreunul!

— Sunteți încă tânăr.

— Am parcurs deja multe cercuri. Nu am găsit nicăieri satisfacția absolută.

— Poate că nu pe planul ideilor. Dar oare totul trebuie să treacă prin barajul anihilant al ideilor?

— Sentimentul?

— Da, sentimentul, spuse Lanna zâmbind.

— Prin urmare: punctul culminant al sentimentului...

— Este...

— Iubirea.

— Da.

— Iubirea! spuse Ernst cu un ton ironic. Un prieten de-al meu cataloghează iubirea drept o mixtură de închipuire și vanitate jignită sau lingușită.

— Este de multe ori înconjurată de afacerism, spuse Lanna Reiner cu o expresie de amărăciune în jurul gurii.

Dar, cu toate acestea: Să luăm ziua de astăzi. Omul sănătos și voios spune: O, ce zi frumoasă! Cel bolnav și suferind suspină: Ce zi chinuitoare! Ziua este însă aceeași. Depinde ce facem din ea. Așa este totdeauna. Oare prietenul dumneavoastră ce părere ar avea despre sentiment?

Ernst roși:

— Scuzați-mă! Am vorbit împotriva convingerilor mele. Adică, mai precis, am două păreri. Una ar fi cea frivolă a naturii mele aparente, cealaltă cea autentică, profundă, a naturii mele primare. Iar această din urmă natură a mea spune: Iubirea, euforia și rugăciunea! Lumină și har! Miracole pe culmi albastrii! Graiul de aur! Împăcare universală!

Lanna Reiner îl ascultase zâmbind.

— Așa îmi plăceți mai mult. Nu trebuie să adoptați tonul majorității. Blazarea este oribilă. Dacă vreți, puteți să mă însoțiți până acasă.

— Desigur că vreau!

Ernst era în elementul său. Își învinsese timiditatea. Avusese cu totul altă imagine despre această femeie. Iată că stătea de vorbă cu el de parcă s-ar fi cunoscut de când e lumea, exprimând o părere asemănătoare:

— Am impresia că vă cunosc de mult datorită faptului că sunteți prietenul lui Fritz Schramm. Este unul din puținii oameni pe care îl apreciez sincer, ba chiar îl venerez. Vorbiți-mi despre el.

Ernst avea senzația că este un băiețuș. Pășea cu încântare alături de frumoasa cântăreață, simțindu-se foarte mândru de câte ori aceasta trebuia să răspundă la numeroasele saluturi ale celor întâlniți pe drum. Ernst îi povestea despre Fritz, despre „cuibul visurilor”, despre flori și lumânări, primăvară și tinerețe. Lanna îl asculta cu amabilitate.

— Dar aici ce faceți?

— Studiez și compun.

— Ce?

— Ah, cu puțin timp în urmă șase lieduri pe versuri de Fritz Schramm. Aș vrea să le aud o dată interpretate. Dar cucoanele de la noi cântă atât de urât, încât prefer să renunț.

— Asta vrea să fie o ofertă disimulată?

— Depinde cum o luați, stimată domnișoară.

— Ei bine, sunt prin urmare lieduri pe versuri de Fritz Schramm...?

— Da, dar am mai compus și multe altele.

— Ca să vezi! Păi atunci poftiți mâine după-amiază la ora cinci la mine, la ceai. O să mai vină câțiva prieteni.

Ernst o privi radios.

Lanna Reiner îi dădu mâna cu multă căldură. El se înclină adânc, apoi plecă visător.

— Aceasta este deci frumoasa Lanna Reiner, își spuse încet.

Lanna Reiner avea o locuință foarte elegantă, aranjată cu luxul și răsfățul unei femei din înalta societate. În salonul asortat pe auriu și

nuanțe de roz ca piersica, o subretă prepara ceaiul.

Ernst ședea în fața Lannei. Aceasta purta o rochie de mătase de un galben pal, cu mâneci bufante mari; îi stătea foarte bine scoțând și mai tare în evidență tenul și părul întunecat.

— V-am rugat să veniți ceva mai devreme ca să stăm puțin de vorbă, spuse Lanna. Ați adus liedurile?

Ernst îi înmână manuscrisul. Ea le parcurse cu privirile și întrebă:

— Când vreți să facem o mică repetiție?

— Când doriți dumneavoastră.

— În acest caz, să spunem vineri după-amiază la ora cinci. Dar vom cânta și alte lieduri și arii din opere, de acord?

— Cu plăcere. Dacă mă acceptați ca acompaniator.

— Este doar o propunere. Corepetitorul nostru este un om îngrozitor. Putem deci repeta împreună. Dar nu vă răpesc prea mult timp?

— Învăț și eu cu această ocazie.

— Prin urmare... Îi întinse mâna cu un surâs fermecător... batem palma pentru o bună camaraderie la studii? Încă o condiție: Sinceritate absolută. Să ne spunem unul altuia fără cruțare ce nu este în ordine!

— O sabie cu tăișul îndreptat spre mine. S-ar putea să nu fie prea avantajos pentru mine. Dar tocmai în felul acesta voi avea parte de profit. De acord!

Subreta aduse două cărți de vizită.

— Să poftească.

Intrară doi domni. Unul dintre ei era înalt și uscățiv, cu capul pleșuv și monoclu. Celălalt, tânăr, dar cu cute adânci în jurul gurii. Lanna făcu prezentările: Conte de Nieberg — locotenentul Harm.

Cei doi domni o întrebară pe Lanna ce mai face și o copleșiră cu măguleli. Subreta anunță iar sosirea cuiva. intrară două doamne și doi domni.

— Ei bine, spuse cea mai trupeșă dintre doamne cu o voce ca o trompetă; tot lingușeli, tot lingușeli?

— Din păcate, oftă Lanna.

— Totul este o șarlatanie. Dar începe secolul femeii.

— Minunat, gemu locotenentul.

— Cum? Ce? Minunat? De ce?

— Păi, schimbăm rolurile. Dumneavoastră veți fi de-acum înaintea cele care veți încerca să ne câștigați favorurile!

— Nu vă temeți... femeia se emancipează.

— Asta ce înseamnă?

— Își câștigă independența față de bărbat! Doamna vorbea deja cu o voce de stentor.

Apoi își puse lornionul cu un gest energic. Conte de râdea din toată inima.

— Statul amazoanelor.

— Starea de sclavie a femeii trebuie să înceteze.

— Dar se pare că până acum femeia s-a simțit foarte bine în această ipostază.

— Lăsați-mă să-mi duc până la capăt ideea, domnule conte. Femeia trebuie să aibă aceleași drepturi ca bărbatul.

— Imposibil, spuse Ernst fără să vrea. Bărbatul și femeia sunt diferiți. Legile valabile pentru un triumfi nu pot fi valabile și pentru un cerc.

— Deosebiri există doar în închipuire. În ce constă?

— Acțiunile femeii se bazează pe afecte, cele ale bărbatului pe rațiune, spuse contele.

— Bărbatul este în stare să fie obiectiv, femeia rămâne totdeauna subiectivă, adăugă locotenentul.

— Egalitatea în drepturi mi s-ar părea dezgustătoare, spuse dirijorul. Fiecare să-și urmeze propria natură. Sufragetele mă oripilează. Prefer tipul de gospodină casnică.

— Bravo! exclamă supărată doamna corpulentă. Vreți să ne aduceți iar în servitutea cratiței și a lingurii. O, tiranii ăștia!

— Ce părere aveți despre acest caz complicat, domnule Winter, întrebă Lanna care asistase zâmbind la ostilitățile verbale.

— Unii vorbesc mult dar gândesc altfel. Femeia trebuie să rămână femeie.

— Dar dumneavoastră, domnișoară Schrant?

— Nu știu, zău; găsesc că, în ciuda răutății, bărbații sunt foarte simpatici.

— Bravo, bravo! aplaudă locotenentul.

— Și acum, domnii mei, haideți să renunțăm la război și să ne ocupăm de teme mai pașnice.

— Nu-i vorba de inamiciție, râse contele; a fost doar o glumă.

— Vai de mine, o asemenea controversă te înviorează cu adevărat.

— În concluzie: să trăiască doamnele!

Discutară încă de una și de alta, apoi o rugară pe Lanna să cânte ceva, iar Ernst o acompanie.

— Prin urmare? îl întrebă pe Ernst îndreptându-se amândoi spre pian.

— Vorbe multe... șopti acesta.

Ea dădu din cap. După care scoase notele. Ernst se simți străbătut de un curent electric. Vocea ei răsuna ademenitor:

„Amoru-i un copil pribeag...”.

Când plecă acasă, Ernst era foarte liniștit.

— Suntem camarazi, se gândi.

Ajuns în camera sa, le scrisese o scrisoare lungă lui Fritz și lui Elisabeth. Se calmase. Camarazi... da... dar în vis revăzu același surâs — o combinație de păcat, tristețe și nostalgie — care îl ademenea... Îl ademenea.

VII

Înserarea își trimitea primii soli prin ferestrele înalte ale atelierului. Fritz puse jos pensula și paleta și se uită la ceea ce reușise să facă în ultimele ore. Apoi intră în „cuibul visurilor”, își aprinse pipa și luă iar în mână ultima scrisoare a lui Ernst, în care acesta relata despre întâlnirea cu Lanna Reiner. Căzu pe gânduri. Oare Elisabeth va da dovadă de suficientă tărie? El știa că Ernst se va întoarce la ea; dar știa și că acesta avea sângele fierbinte și un temperament vulcanic. Mă rog, până era în viață, putea să-i ajute.

Dar apoi se uită îngrijorat în oglindă. Obrajii săi erau mult mai supti, iar tenul foarte palid. Suferea iar de dispnee și în ultima vreme avea de multe ori accese de tuse seacă și de transpirație în timpul nopții. Își dorise adeseori moartea și nu se temea de ea, dar acum, chiar acum nu ar fi vrut să moară. Nu. I-ar fi plăcut să mai apuce o primăvară. Nu într-atât de dragul lui — deși euforia și miracolul reînvierii dumnezeiești a naturii îi înnoia și lui, de fiecare dată, sufletul — dar de dragul copiilor, cum îi numea. S-ar putea să mai aibă nevoie de el. Își simți inima cuprinsă de un sentiment de fericire plină de voieșie. Încă nu devenise inutil, mai existau oameni cărora le putea fi de folos.

Se auzi o bătaie în ușă.

Probabil că este Elisabeth, se gândi și strigă:

— Intră!

O cucoană îmbrăcată într-o rochie de mătase neagră foarte decoltată își făcu apariția. De sub fustă ieșeau la iveală niște glezne frumoase și picioare mici, cochete. În prima clipă Fritz nu-și dădu seama cu cine are de-a face. Pe urmă își aminti. Când fusese cu Ernst la cafenea, în ziua sosirii acestuia...

— Bună seara, domnișoară Bergen.

— Bună seara, spuse fata intimidată. Prietenul dumneavoastră mi-a lăsat adresa...

— Știu, știu. Îmi pare bine că ați venit. Sunt liber în seara aceasta și nu știam cum să o petrec. Acum iată că mi-ați făcut o surpriză. Vă rog luați loc, aici, în fotoliu.

— Ah, ce frumos este la dumneavoastră!

— Ernst a botezat camera aceasta „cuibul visurilor”.

— Așa și este. Și locuiți totdeauna aici, nu-i așa?

Fritz trebui să zâmbescă auzind întrebarea aceasta naivă.

— Da, cu excepția momentelor când ies în oraș.

— Adică nu locuiți niciodată la hotel sau în altă parte?

— Aproape niciodată.

— Și stați așa, de unul singur, sunteți liber de tot?

— Da.

— Ah, ce bine-i de dumneavoastră!

— Păi, orice om poate avea parte de acest bine.

Fata dădu din cap cu o umbră de cochetărie.

— Da, un bărbat poate; dar noi, fetele... Luă o curmală din coșulețul cu fructe oferit de Fritz și începu să o ronțăie cu dințișorii ei albi ca de șoricel.

— Chiar și ele...

— Dar nu singure, adăugă fata legănându-și piciorul delicat și aruncându-i, zâmbind, o otheadă lui Fritz.

— De ce?

— Nu fără bărbați, continuă izbucnind într-un râs cristalin.

— Libertatea nu constă doar din independența materială. Este mult mai importantă libertatea interioară.

— Da, dar nu la ea m-am gândit. M-am referit la posibilitatea de a savura viața, de a fi fericit.

— Este același lucru?

— Da.

— De fapt, ce înțelegeți prin: a savura viața?

— Ei bine: să participi la toate, trăind-o din plin.

— De multe ori și pe termen lung?

— Da.

— Înseamnă că în acest caz ar trebui să fiu profund nefericit.

— Dumneavoastră...? Întrebă fata cu respirația tăiată.

— Deși nu mă simt deloc nefericit.

— Doar nu poți să te acrești și să te abrutizezi...

— Astea sunt clișee care nu spun nimic! Cine știe câți oameni, despre care credeți că savurează viața, se acresc și se abrutizează în realitate, în timp ce alții trăiesc cu adevărat.

— Dar în ce constă valoarea vieții?

— Viața nu are nici o valoare. Nu intenționez să dau un verdict, trebuie să puneți accentul pe „valoare”, nu pe „nici o”. Viața pur și simplu există. Ca oameni vii nu o putem aprecia, nefiind decât niște verigi, niște mlădițe. Viața înseamnă Dumnezeu. Ar trebui să ne

străduim să trăim așa cum este potrivit pentru natura noastră interioară. Trăim cu adevărat sau doar vegetăm? Cine să știe? Nimeni. Tocmai fiindcă nu putem aprecia viața. Ernst spunea: „Copacul trăiește fiindcă reprezintă totdeauna un sentiment universal, pe când omul este foarte rar așa ceva.” Alții spun: „Doar omul trăiește”... cine să știe? Presupun că a trăi înseamnă un proces interior, nu o afișare în exterior. Aceste valori interioare dobândite de individ prin modul în care se comportă au valoare pentru el, devenind unități de măsură. Dar adevărul este că dobândești puține valori interioare dacă te limitezi doar să participi la toate, să trăiești din plin. Dobândești rafinament, abilitate: pe scurt, o rutină comportamentală exterioară. Firește, ai nevoie și de așa ceva, dar dacă *te limitezi* la ea n-ai realizat mare lucru. Trebuie să se adauge și interiorizarea. Vederea unei flori, a unei musculițe îi poate adeseori oferi unui om mai mult decât o călătorie prin tot Egiptul.

— Vreți să spuneți că suprema fericire este cea trăită într-un ungher izolat?

— Dacă vreți să o numiți așa, atunci da! Există și naturi autoritare care trebuie să aibă parte de toate, atât de larmă cât și de liniște, pentru a găsi drumul care duce la propriul lor eu. Tocmai asta este problema: Să ajungi la propriul tău eu! Vechiul: Cunoaște-te pe tine însuși! În cazul femeii aproape că se poate statua o normă în această privință, în timp ce în cazul bărbatului procesul este mai individualizat. În cazul femeii drumul spre sine însăși înseamnă renunțarea la eu, înseamnă trecerea de la *eu* la *tu*; ca formă exterioară, care nu are de-a face cu catastrofa de profunzime a bărbatului, el constă în dăruirea ei bărbatului iubit și în continuarea vieții prin copil.

— La toate femeile?

— Aproape la toate!

— Dar restul? Trăirea plinară a vieții și participarea la tot ce îți oferă viața?

— O amăgire! Nimic altceva decât o amăgire și o beție. O femeie autentică trebuie să simtă dezgust și compasiune la vederea acestei sărăcii pline de strălucire create de iubirea venală. Pentru o șampanie și alte nimicuri care îți iau ochii femeile își vând nu numai trupul ci și supremul bun, adică fericirea! Vă rog să înțelegeți ce vreau să spun. Departe de mine de a fi un predicator sau un bigot fățarnic; nu apreciez fericirea doar din perspectivă legală sau morală. Sunt însă un om și judec toate din punctul de vedere pur omenesc! Iar fericirea femeii este omenească: ea rezidă în iubire! Oare este bine să încheiem un târg murdar cu acest bun suprem, sublim, neprețuit și să-l vindem unor epave, unor ruine, unor libidinoși ca să-și satisfacă poftele? Scuzați-mă că vă vorbesc cu atâta franchețe, am cele mai bune intenții. Înțeleg foarte bine, înțeleg perfect ca o fată să se dăruiască unui bărbat din dragoste. Se întâmplă mereu și nu este un fapt condamnabil! Înțeleg chiar și ca o fată să se dăruiască de dragul unor ciorapi de mătase și a unor sume de bani. Repet: *înțeleg!* Nu înseamnă însă că *aprob* așa ceva! Căci în momentul în care iubirea devine un obiect vandabil, încetează toleranța mea. Trebuie să ne fie milă de aceste sărmăne fete. La un moment dat se vor trezi din amăgire. Și, credeți-mă: Nu există nimic mai îngrozitor decât să trebuiască să recunoști: Da, mi-am ratat viața!

Fritz se ambalase. Trix Bergen pălise.

— Dar dacă ai păcătuit din superficialitate și ai apucat-o pe drumul iubirii ve...? Ea se întrerupse.

— Înseamnă că femeia și-a ratat viața. Ar fi mai bine să nu se trezească niciodată din eroare... niciodată!

Trix respira agitat:

— Dar dacă... dacă... la un moment dat se trezește... totuși...?

Fritz se uită în gol:

— Este ceva îngrozitor... disperarea...

Trix sări de pe scaun izbucnind cu vehemență:

— Și moartea! Și moartea! În apă! și voi să o ia la fugă.

— Stai! strigă Fritz reținând-o cu o mână de fier. Stai!

Fata se trânti în fotoliu izbucnind în hohote de plâns:

— Lăsați-mă... Totul e în zadar... totul... totul!

— Nu, spuse Fritz cu fermitate și cu ochii strălucitori. Nu este încă nimic pierdut! Nimic nu este pierdut! Abia acum îți vei găsi drumul!

Trix zăcea în fotoliu plângând. Începuse să se întunece.

— Vezi, spuse Fritz încet și insistent, este minunat că noi, oamenii, nu putem niciodată retrăi în mod identic o anumită clipă. În schimb, ne regenerăm mereu. Putem cosi iarba de mai multe ori; dar din moment ce nu-i smulgem rădăcinile, ea crește iarăși înapoi. Și cât timp capacitatea de a simți a unei inimi de femeie nu a secat, nu este încă nimic pierdut. Ea se descotorosește de tot ce a fost urât; și totul va fi iar bine. Citește parola înscrisă pe peretele meu: Totul este bine.

— Nu pentru mine, se tângui Trix.

— Ba da. Uită-te la mine!

Ea își ridică ochii frumoși.

— Regreți mult ceea ce ai pierdut?

Lacrimi grele începură iar să șiroiască din ochii ei când dădu, plângând, din cap.

— Înseamnă că resursele tale sufletești nu sunt secate. Acesta este aspectul enigmatic al femeii. Ea poate străbate o mocirlă, se poate aproape îneca în mâl, dar poate și să întoarcă, neprihănită, spatele tuturor vicisitudinilor. Poate fi o mare păcătoasă și cu toate acestea inocentă și plină de candoare. Femeia este ca pasărea Phoenix, care arde și apoi renaște, întinerită, din propria-i cenușă.

Trix întrebă deznădăjduită:

— Oare lucrurile ar mai putea lua o altă întorsătură?

Fritz răspunse cu blândețe:

— Vrei cu adevărat?

Trix își împreună mâinile șoptind cu o voce fierbinte:

— Da!

— Înseamnă că totul este bine! În interior! Și acesta este lucrul principal. Trebuie doar să ajustăm aspectele exterioare și să le aducem pe făgașul cel bun. Ai vrea să-mi povestești tot ce s-a întâmplat, ca să-ți pot da un sfat sau să te pot ajuta cu ceva?

Trix dădu din cap și își începu relatarea întreruptă mereu de hohote de plâns. Era vechea poveste.

Se trăgea dintr-o familie bună. Sângele ei fierbinte și spiritul de aventură intraseră în conflict cu severitatea exagerată și lipsa de înțelegere a familiei. Întâmplător făcuse cunoștință, la strand, cu un bărbat monden foarte bogat care îi povestise tot felul de lucruri despre lume și viața luxoasă. Fugise de acasă cu el scriindu-le părinților să nu o caute. Așa se întâmplase. Dar tipul despre care crezuse că o va lua în căsătorie se plictisise rapid de ea. Din disperare Trix se adaptase împrejurărilor, deoarece în jurul ei roiau destui bărbați. Așa trecuseră doi ani.

— M-am gândit de multe ori la visurile mele de fată și simțeam că mi se strânge inima de durere. Dar după aceea râdeam, beam ceva și plecam la dans. Probabil că lucrurile ar fi mers și pe mai departe tot așa, dacă nu v-aș fi întâlnit, pe dumneavoastră și pe Ernst. Nu am mai văzut în fața mea nici un drum care să poată duce înapoi. Cuvintele

dumneavoastră au distrus oglinda care mă orbea. Am simțit că trebuie să vin la dumneavoastră!

— Dar părinții?

Buzelei-i începură iar să tremure.

— Dă-mi adresa lor.

— Vreți într-adevăr...?

— Da.

— Ah, iat-o... spuse scriind repede câteva cuvinte pe un bilețel.

— Iar acum, hai să vorbim despre altceva.

— Câtă pace aici, la dumneavoastră! Cu totul altfel ca în alte părți.

Nu este elegant... dar mult, mult mai frumos.

Fata se uită în jurul ei.

— Cine este asta? Întrebă arătând spre tabloul dulce.

— O femeie pe care am iubit-o foarte mult.

— Ați iubit-o?

— A murit.

Ea îi luă, timidă, mâna mângâindu-i-o ușor.

Fritz o întrebă:

— Ai cunoscuți aici, în Osnabrück?

— Nu; am trecut mai demult pe aici, dar doar pentru câteva zile.

El dădu din cap. Apoi îi arătă tablouri, îi dădu câteva cărți să citească și îi povesti despre tinerii săi prieteni.

La plecare fata întrebă cu timiditate:

— Și ce trebuie să... pentru asta...?

Fritz zâmbi:

— Trebuie să te obișnuiești cu noua ambianță, cu noua situație. Ca să nu mai pui asemenea întrebări. Treci cât mai curând iar pe aici!

Ea îl privi cu ochii mari:

— Nimic? O podidiră lacrimile. Dar cu ce am meritat atâta bunătate?

— Trebuie să te obișnuiești cu ceea ce este firesc. Doar suntem cu toții oameni!

După plecarea ei, Fritz rămase câtva timp pe gânduri. Apoi luă o cretă și scris pe peretele cafeniu: „Femeia —eterna enigmă!”.

Ceva mai târziu veni pe la el Elisabeth. Văzând cuvintele de pe perete întrebă:

— Ce înseamnă, unchiule Fritz?

— Mi-a trecut prin minte în seara asta.

Și îi povesti ce se întâmplase în decursul după-amiezii. Elisabeth era emoționată.

— Nu cunoaște pe nimeni în oraș, spuse Fritz, și nimeni nu o cunoaște. Chiar mă gândeam dacă n-ai putea să te ocupi puțin de ea? Poți s-o faci liniștită, căci aici nu o știe nimeni.

— Unchiule Fritz, dar chiar dacă nu ar fi așa... o fac cu plăcere.

— Am fost sigur.

— Știi ceva, am chiar o idee. Vezi, ea este acum în criză, deci ar trebui să îi abatem gândurile. Ar trebui să lucreze ceva. Dar nu o muncă fizică sau mecanică, așa ceva nu ar face decât să o deprime mai rău. Nu. O activitate care să-i dea motiv de bucurie. Când sunt tristă, încerc să-i fac cuiva o bucurie sau să fac un bine; căci până la urmă ajungi să te bucuri și tu de bucuria celuilalt. Cel mai bun lucru este să poți da cuiva un ajutor. Și tocmai în acest sens mi-a trecut prin minte ceva frumos și așa vrea să-ți cer părerea. Am rugat-o pe mătușa să o întrebe pe sorașefă de la spitalul de copii dacă nu așa putea lucra acolo benevol ca infirmieră, în orele dimineții sau la alte ore. Mătușa a întrebat-o, iar sorașefă, cu care este prietenă, a răspuns că, dacă doresc cu adevărat și nu este doar un capriciu, să mă prezint la ea. Este totdeauna destul de lucru

la spital. Îmi pare atât de bine! Imaginează-ți, unchiule Fritz, toți băiețașii și fetițele de acolo... și să ai grijă de ei... și... ah, este atât de frumos să poți ajuta pe alții! O iau cu mine și pe Trix!

O întreb cât mai repede pe sora-șefă, dar sunt sigură că nu va avea nimic împotriva; îi spun că este vorba despre o prietenă de-a mea.

— Ideea este foarte bună, spuse Fritz; probabil că în momentul de față este tot ce poate fi mai bun. Îi voi spune chiar mâine.

— Da, fă-o, unchiule Fritz.

— Și vrei să lucrezi și tu ca infirmieră?

— Da, trebuie să am și eu o ocupație. Să ajut în mod practic pe alții. Iar acum, hai, citește-mi din poeziile tale!

Fritz luă volumul și începu să citească cu vocea sa lentă, voalată. Despre odinioară.

VIII

Ernst o acompaniase deja de câteva ori pe Lanna Reiner. Aceasta avusese de fiecare dată o atitudine foarte camaraderească. Îl rugase să-i povestească tot felul de lucruri despre Fritz și „cuibul visurilor”. La un moment dat Ernst o pomenise pe Elisabeth, iar Lanna pusese câteva întrebări, dar el se făcuse că nu le aude. În acel moment pe buzele ei se ivise din nou acel zâmbet enigmatic. Lanna era profund impresionată de tinerețea vulcanică a lui Ernst, cu atât mai mult cu cât felul lui de-a fi se deosebea radical de cel al restului cunoștințelor ei. Îi plăcea componenta juvenilă, semeață și dârză a firii lui, precum și fondul întunecat al artistului în devenire.

Ernst străbătu bine dispus străzile învăluite în lumina înserării și sună la ușa locuinței cântăreței. Aceasta deschise chiar ea.

— Ah, domnul maestru de muzică! Subreta mea este liberă astăzi, deci trebuie eu să fac onorurile casei. Pofțiți înăuntru!

Lanna o luă înainte trecând printr-o serie de camere. Purta o rochie splendidă care îi scotea în evidență formele statuare.

Alături de salonul de muzică se găsea o încăpere mai mică, încântătoare, pe care cântăreața o numea budoarul de seară.

— Intrați în budoarul meu, spuse luând unul din trandafirii roșii din buchetul adus de Ernst și prinzându-și-l în păr. Mânele largi alunecară dezvăluind rotunjimile frumoase ale brațelor albe ca fildeșul.

— Luați loc, aici, între pernele acestea. Lanna servi ceaiul, îi oferii zahărul și îi puse prăjituri pe farfurie. La apropierea ei Ernst se simți învăluit de un parfum dulce. Era amețit și mâncă prăjiturile dus pe altă lume.

— Aveți iarăși o privire stranie, domnule Winter.

— O privire desanctificată.

— Desanctificată...

— Tot ce văd se năruie sub ochii mei. Caut un țel, caut un echilibru; dar dau doar de aparențe și amăgiri.

— Nu mai tăiați firul de păr în patru.

— Nu intenționez să fac așa ceva.

— Ia uitați-vă, o clipă, la mine!

Ernst își aținti ochii reci, albastru-cenușii, asupra ochilor negri minunați.

— Iată că acum amăgirea din privirile dumneavoastră a dispărut.

Ernst ar fi vrut să rămână o veșnicie așa. Privea mâinile înguste care îl serveau și inhala parfumul dulce emanat de ființa din fața lui. Razele soarelui care asfințea pătrundeau estompat prin perdelele de la

fereastră, inundând încăperea cu reflexe roșietice.

Ernst își trecu mâna peste ochi, dând uitării trecutul și viitorul.

Lanna Reiner spuse cu vocea ei sonoră:

— Iar acum să savurăm amurgul.

Strânse masa cu mișcări grațioase, lente. Ernst contempla cu admirație făptura frumoasă, încadrată de razele aurii ale asfințitului.

— Îmi place atât de mult crepusculul. Toate culorile și formele devin blânde, estompate. Amurgul trezește visuri frumoase...

— Ce rost au visurile, stimată domnișoară?

Lanna îl privi cu ochii pe jumătate închiși.

— Visurile sunt doar pentru oamenii slabi, continuă Ernst dus pe gânduri. Importante sunt evenimentele, faptele. Și cu toate acestea... visurile... Este frumos și să visezi.

Visurile.

Lanna începu să cânte cu vocea ei superbă introducerea la studiul lui Wagner despre Tristan și Isolda: „Ce visuri minunate...”

Ernst se îndreptă încet spre pianul din camera alăturată și o acompanie. Ea îl urmase cântând în continuare cu o voce reținută și pusese notele pe pian.

Mâneca rochiei ei îi atinse fruntea. Îl străbătu un fior dulce care dăinuia în sângele său ca un cântec tremurător. Acordurile de septimă și de nonă aveau o rezonanță foarte melancolică acompaniind melodia melancolică: „Visuri, visuri, în ore de har...”. Și încă o dată: „Visuri...”, iar apoi, pierzându-se: „Visuri... visuri...” lăsând un ecou care vibra în pian.

Ernst își lăsă mâinile jos. Lanna Reiner stătea în fața lui fixându-l cu priviri enigmatice.

— Viața este un vis... realitatea este cenușie și goală...

— Ba nu. Visul este vis.

— Iar viața... Ernst Winter? se auzi vocea din semiîntuneric.

— Un miracol... Lanna Reiner.

Razele asfințitului așterneau o cunună în jurul frunții lui Ernst.

— Credeți în miracolele vieții, Ernst Winter?

— Da, Lanna Reiner.

Buzele ei frumoase, roșii, începură să tremure. Cu o voce tăragănată întrebă:

— Nu vrei să mă înveți și pe mine?

— Este doar o credință, spuse Ernst aproape absent, cu privirile ațintite în gol.

— Dar nu te amăgește, Ernst Winter?

— Niciodată... Lanna Reiner.

Crepusculul țesea din vocile lor o panglică ce uea visurile albastre.

— Mi-e dor de miracol... Ernst Winter... spuse femeia frumoasă care stătea lângă pian pierdută în reverie.

— Am... miracolul... murmură Ernst încet, îngenunchind, copleșit, în fața ei.

Ea îl privi câteva clipe, apoi își puse mâna îngustă pe fruntea sa.

— Oră crepusculară, șopti așezându-se într-un fotoliu.

Ernst se ridicase uitându-se la ea cu ochii mari, pierduți. Lanna ședea învăluită în ultimele raze ale asfințitului printre care răzbăteau deja reflexele întunecate ale înserării. Ochii ei îl priveau cu o expresie profundă.

El lăsă capul în jos.

Apoi se duse la fotoliu și își ascunse capul în brațele ei. Lanna îl mângâie pe creștet.

Ernst se uită la ea. Era palid iar ochii deveniseră negri de excitație.

— Băiețuș, spuse Lanna încet sărutându-i ochii. Frumoșii tăi ochi interogativi. Apoi îl sărută pe gură: Băiețuș!

În noaptea aceea Ernst dormi adânc, fără să viseze. În dimineața următoare avea însă impresia că totul fusese doar un vis confuz dinainte de cântatul cocoșilor. Era într-o dispoziție ciudată, pe jumătate trist, pe jumătate fericit. Se așază la masa de lucru, ca să nu se mai gândească la nimic. Lanna Reiner era departe, străină, aproape că nici nu se mai gândea la ea. Se gândi la Elisabeth pe care o simțea apropiată, pe care simțea că o iubește foarte mult. După-amiază optica sa se schimbă deja în oarecare măsură. Inima îi vibra de o așteptare agitată. Scotea mereu din portofel biletul permanent pentru un loc în lojă, pe care îl primise de la Lanna, încercând să se convingă că totul fusese o realitate și nu un vis.

Mai târziu se îmbracă cu grijă și se îndreaptă încet spre teatru. Pe un stâlp era afișat programul de la operă. Se opri și citi: Madame Butterfly: Lanna Reiner. Oamenii care treceau pe lângă el se opreau și citeau și ei.

— Reiner în rolul lui Butterfly, spuse un domn. Trebuie să ne grăbim, dacă vrem să mai prindem bilete.

— Este bine? întrebă însoțitorul când se îndepărtară.

— Foarte bine... reuși Ernst să mai audă. Pe buzele sale apăru un zâmbet plin de mândrie. Lanna Reiner. Aseară îl sărutase. Apoi trecu pe lângă toți stâlpii de afișaj oprindu-se în dreptul fiecăruia și citind: Madame Butterfly: Lanna Reiner. Și se simți fericit.

Sonoria țârâia deja când Ernst intră în lojă. Muzica densă a lui Puccini îl fascină; încordarea se risipi de-abia în clipa când își făcu apariția Madame Butterfly.

Se simți cuprins de o bucurie fierbinte. La fiecare ton se gândea: „Lanna a mea... pentru mine!”. Iată că îl observase și ea. Îi făcu un mic semn cu capul.

Ernst era extaziat. Când izbucniră aplauzele, conștiința că ea este a lui îl copleși, de parcă ar fi băut un vin tare.

Se uită cu dispreț la jerbele și buchetele de flori care inundau scena. „Cârpacilor”, se gândi. „Orice ați face, băiețușul ei sunt eu!”

Ernst se ducea la operă în fiecare seară. Lanna îl introdusese într-o serie de cercuri și saloane ale înaltei societăți așa încât primea numeroase invitații. În felul acesta, timpul pe care nu îl dedica studiului sau Lannei trecea cu îndeletniciri mondene.

Într-o seară întunecată și posomorâtă de toamnă o luă pe Lanna de la operă. Cântase în „Boema” și Ernst se simțea încă impresionat. O ajută să urce în mașină și parcurseră drumul lipiți unul de altul. Lanna era foarte tandră. Când mașina opri în fața locuinței, ea spuse:

— Hai, urcă și tu.

Ernst o însoți până sus.

— I-am dat subreței liber până mâine dimineață, îi șopti Lanna pe scări, deschizând apoi ușa. Mama ei este bolnavă.

Atmosfera de complicitate a scărilor întunecate îi puse lui Ernst sângele în mișcare accelerându-i bătăile inimii. Într-o pornire nestăpânită o sărută pe Lanna după ureche, în timp ce stătea aplecată căutând gaura cheii. Ea se îndreaptă repede, aruncându-i o privire ciudat de fulgerătoare.

— Ernst! îl admonestă cu un ton aproape amenințător.

Lanna aprinse lampadarul camuflat din budoar, apoi trecu în dormitor să se schimbe. Lăsă însă ușa întredeschisă, stând tot timpul de vorbă cu Ernst. Ușa crăpată și lumina rubinie care venea din dormitor exercitau o fascinație magică asupra lui Ernst. Sângele începuse să-i clocotească iar simțurile îi erau biciuite ca de talazurile unei mări. Dar

strânse din dinți și își încleștă pumnii, zâmbind crispat.

— Așa, băiețaș, iată-mă iarăși. Mă scuzi, dar m-am făcut puțin comod.

Lăsă iar ușa dormitorului întredeschisă. Lumina rămăsese aprinsă, așa că prin ușa crăpată se zărea o porțiune din patul acoperit cu o cuvertură albă.

Lanna îmbrăcase o haină de casă ca o mantie largă, purpurie, care scotea în evidență paloarea minunată a feței ei ca de fildeș. Buclele negre și le adunase într-un coc grecesc prins cu o mică diademă îngustă și strălucitoare. Își strânse mantia în față și se îndreptă încet spre Ernst zâmbind fantomatic.

Ernst pierduse de mult noțiunea timpului și a spațiului. Lumea trepida pe undeva, pe afară. Totul părea un vis, o amăgire — singura realitate o reprezentau pernele, încăperea slab luminată și femeia superbă din fața lui, care zâmbea ciudat... atât de ciudat...

— Băiețaș, spuse încet, ademenitor.

— Lanna... tu, care ești atât de misterioasă..., iubito...

— Băiețaș, șopti și mai încet, de parcă ar fi fost ecoul unei harpe în nopțile de vară.

— Iubita mea... atât de întunecată...

— Băiețaș, te iubesc, murmură încet de tot, aplecată ușor înainte.

— Ah, tu! Luminiță rătăcitoare și făclie! Vâlvătaie luminoasă a sufletului meu și al tău! Fibră vibrantă, inimă sfâșiată, fericire trandafirie, îngenunchez în fața ta, o, tu, flacăra și beție a nostalgiilor mele! O, tu, fascinat de ochii tăi sângele meu îți înalță ode înflăcărare... tu... tu... tu!

Ernst își îngropă fruntea în mantia purpurie.

Lanna începu să fredoneze încetișor:

„Amoru-i un copil pribeag...” și continuă până ajunse la versul: „Dar de-mi ești drag, să te ferești!”

Ernst se ridică brusc, o îmbrățișă și începu să o sărute... să o sărute... pe ochi, pe obraji, pe frunte, pe gură, pe ceafa albă, pe umerii sidefii; ea își dădu capul pe spate iar pe buze îi înflori un zâmbet seducător. Pe Ernst îl cuprinse o amețală înfierbântată, luciul alb al umerilor ei îl orbea, îl făcea să-și piardă mințile; Lanna își deschise brațele minunate, îl înlănțui cu ele înăbușindu-și un oftat profund și murmură, pierdută, cuvinte de dragoste:

— Băiețaș, băiețașul meu, inimă din inima mea... iubitule... dragule...!

Părul i se desprinsese din coc revărsându-se pe brațele lui. El își cufundă capul în pletele ei, sărutându-le cu atâta pasiune încât Lanna aproape că își pierdu echilibrul. Cu buzele întredeschise și ochii înfometați în care se aprinseseră niște luciri ciudate, se întindea spre el sorbindu-i, cu pleoapele închise, sărutările care deveneau tot mai nestăpânite până când, cu un oftat adânc, Lanna se desprinsese din brațele sale și alunecă pe divanul acoperit cu blană de urs fixându-l pe Ernst cu licărul misterios al ochilor ei.

Ernst clocotea de înfierbântare — orice judecată logică îl părăsise — i se părea că este un rege, un zeu, se simțea învăluit de eternitate, în fața lui se deschideau porțile cerurilor, se aprindeau mii de făclii, lumile se concentrau în mâinile lui, iar lava arzătoare a privirilor lui se revărsa pe obrazul Lannei.

Mantia purpurie alunecase dezvelind rotunjimile sânilor care se profilau în lenjeria albă, vapoasă. Formele frumoase ale picioarelor ei zvelte, îmbrăcate în ciorapi de mătase, se pierdeau în minunile dantelate de deasupra genunchilor.

Ernst simți că îi plesnește fruntea; percepea ca printr-un văl roșu

zâmbetul dulce și enigmatic care îl atrăsese de fiecare dată — acel zâmbet compus din păcat, tristețe și nostalgie — înregistrând în același timp, de parcă s-ar fi înălțat din talazurile mării, vocea ei ademenitoare:

— Hai, vino!

Pe Ernst îl cuprinse o beție purpurie; cu un țipăt de extaz se repezi la ea, o luă în brațe și o duse pe pernele care îi așteptau.

IX

Fritz se oprise iar în fața oglinzii: „Oglindă, oglinjoara mea...!” Tușea tot mai des în ultima vreme, iar transpirațiile nocturne erau și ele tot mai abundente. Cu toate acestea și în pofida faptului că iarna bătea la ușă se hotărî să plece la Rostock, să stea de vorbă cu părinții lui Trix. Le trimisese deja o scrisoare și primise și răspuns. Bătrânul domn Bergen îi scria, cu un ton rezervat dar totuși amical, că va veni peste câteva săptămâni la Osnabrück cu care ocazie se va putea ocupa de situația lui Trix. Dar pe Fritz nu-l mulțumea această soluție. Nu voia să obțină doar mijloace de subzistență pentru Trix; asta ar fi putut să o ducă iarăși pe căi greșite. Așa încât se hotărî să plece el la Rostock și să pledeze personal cauza fetei. Într-o dimineață cețoasă de noiembrie o porni la drum după ce o îmbărbătase încă o dată pe Trix.

Elisabeth și Trix se împrieteniseră. Cu firea ei neproblematică Trix se atașase repede de Elisabeth care, prin amabilitatea ei, îi ușură apropierea.

Elisabeth era foarte ocupată. Lucra mult la spitalul de copii și amândouă — atât ea cât și Trix — reprezentau un ajutor prețios pentru sora-șefă. Bunătatea echilibrată și calmă o făcea pe Elisabeth să pară o sfântă în ochii copiilor care manifestau o dragoste și o venerație înduioșătoare față de „sora Elisabeth”.

În ultimele luni Elisabeth se maturizase. Trăsăturile ei copilăroase se transformaseră luând o notă de feminitate plină de bunătate. Fritz spusese la un moment dat că Elisabeth își urma drumul cu o siguranță aproape somnambulică, de parcă l-ar fi cunoscut cu ochii închiși.

Fried și Paula continuau să se tachineze. În Fried se înfiripase o ușoară slăbiciune pentru Elisabeth. Dar nu dispunea de cheia care putea deschide poarta spre inima ei și nici nu o cunoștea. Se asemănau prea mult într-o serie de privințe. Ea se purta cu el ca o soră. În schimb Paula privea uneori cu ochii pierduți portretul lui Ernst care atârna încă pe un perete din atelier.

Prima suferință de tinerețe.

Fritz își dădu seama de momentul critic în care se afla și într-o seară avu o discuție mai lungă cu ea, iar mai târziu cu Fried. În felul acesta bunătatea sa le aduse consolare ajutându-i să depășească primul contact mai dur cu viața.

Fritz se întoarse după câteva zile. Trix apăru cu sufletul la gură în după-amiaza aceleiași zile:

— Unchiule Fritz, începu privindu-l cu teamă.

— Totul este în ordine, Trix.

— O... ea începu să plângă și nu se mai putu opri.

— Nu plânge, Trix, nu plânge!

— Dar nu plâng. Sunt lacrimi de bucurie. În sfârșit, în sfârșit simt iarăși pământ sub picioare.

După câțva timp se calmă.

— Povestește-mi, unchiule Fritz. Cum a fost acasă, ce... ce mai face mama mea?

— A îmbătrânit, fetiço. Îți trimite salutări și te roagă să... să te întorci cât mai curând... la ea.

Trix tresări:

— Unchiule Fritz, este... este adevărat?

— Așa este, copilă.

— O, mamă... mamă, exclamă Trix profund mișcată, continuând: O, mamă, buna mea mamă! Iar eu...

Fritz simți că și lui i se umezesc ochii.

— Unchiule Fritz, doar o mamă poate să...

— Da, doar o mamă. Nu există în lumea întreagă ceva mai impresionant decât o mamă. Mama înseamnă iertare, sacrificiu.

— Dar tata?

— La început a fost mai rece și distant. Probabil că se prefăcea în fața mea, căci eram un străin pentru el; și poate voia să se ascundă și față de el însuși. A spus că te-a repudiat și că hotărârea sa rămâne irevocabilă. I-am amintit de cuvântul lui Christos: „Nu de șapte ori, ci de șapte ori șaptezeci de ori să acorzi iertare”; el rămase pe poziție, sau, cel puțin, păru să rămână. Iar atunci i-am spus că are și el o parte de vină, că nu și-a dat osteneala să te înțeleagă, judecându-te doar din propriul său punct de vedere, iar în felul acesta te-a împins în brațele seducătorului. Nu este suficient să-ți iubești copiii, i-am spus, trebuie să te pricepi și să le-o arăți. Copiii sunt ca niște flori delicate, tânjesc după lumină, iar dacă nu o au, își lasă capul în jos. L-am întrebat dacă acum, când are ocazia să-și repare greșeala, vrea să ia încă o dată asupra sa culpa de a te fi abandonat în brațele unei vieți mizerabile, și încă multe lucruri asemănătoare. Aceste vorbe l-au dat gata. Nu am cedat cu nimic, nici când era cât pe-acți să se înfurie și în cele din urmă a depus armele. Avea însă acum alte obiectii. Spunea că faima ta le-ar putea dăuna celorlalți copii ai săi. L-am liniștit spunându-i că nu știe aproape nimeni despre această poveste și că tu ai rămas, în fondul tău, bună și curată. În cele din urmă a cedat pe toată linia. „Spuneți-i,” zise, „că am trecut cu buretele peste acești doi ani”. Iar frații și surorile tale se bucură că sora care a fost plecată la pension se va întoarce în curând acasă. Deci, ai fost la pension; aceasta este versiunea cunoscută la Rostock, și așa va rămâne. Este suficient atât pentru restul lumii.

— Unchiule Fritz, dragul meu unchiule Fritz, ce bun ești...

— Acum toate s-au aranjat, Trix. În curând vei fi în brațele părinților tăi.

— Ah, unchiule Fritz, înseamnă că va trebui să mă despart de tine.

— Da, copilă.

— Dar cum să rezist fără tine...

— Ai o mamă.

— Mamă... Trăsăturile feței ei se îmblânziră. Dar totuși, unchiule Fritz...

Ea încercă să-i ia mâna și să i-o sărute. Fritz și-o trase repede înapoi. O lacrimă mare se prelinsese pe ea.

— Pleci luni, Trix. Iar duminică ne vom întâlni cu toții la o mică festivitate de rămas-bun.

— Da.

Trix se uită încă multă vreme la el fără să spună nici un cuvânt. Apoi plecă. Fritz aprinse lampa. Valuri de păclă de noiembrie pluteau în jurul ferestruicii. Pe cer nu se zărea nici o stea, dar lampa dădea o lumină aurie care emana pace.

Ceva mai târziu trecu pe la el Elisabeth.

— Ce bine îmi pare că te văd iar aici, unchiule Fritz.

— Și eu mă bucur că sunt din nou acasă.

— Ce-ai aranjat?
— Trix pleacă luni acasă.
Elisabeth dădu din cap:
— Știam că așa va fi. Numai ție îți putea reuși așa ceva. Dar m-am obișnuit între timp cu ea.
— Ce fac copilașii tăi de la spital?
— Cresc. Ședeam azi pe pătuțul unuia din copiii grav bolnavi, sărmanul este paralizat, și îi dădeam să mănânce, linguriță cu linguriță. Deodată m-a luat de mână spunându-mi cu o voce foarte serioasă: „Tanti Lisa, fii tu mama mea”. A trebuit să-i promit. Nu mai are mult de trăit. Cașexie. Mama lui nu s-a prea interesat de el. Mai are alți șase copii și trebuie să facă rost de mâncare pentru ei. În felul acesta copilul a făcut transfer afectiv față de mine. Aș sfătui pe orice om care vrea să uite de ceva sau vrea să-și redobândească liniștea sufletească, să îngrijească bolnavi.
— Da, este o compensație pentru multe altele.
— Și o consolare; căci este greu să renunți.
— Nu trebuie să fie totdeauna vorba de renunțare, Elisabeth. Ea îi aruncă o privire plină de tristețe:
— S-ar putea să fie doar o rătăcire, o evoluție inevitabilă, o amăgire, după care toate se îndreaptă iar.
— Crezi cu adevărat, unchiule Fritz?
— Da, Elisabeth.
Pe față o podidiseră lacrimile.
— Cel ce nu a fost niciodată plecat departe de casă nu-i cunoaște farmecul și nu o poate aprecia. De-abia când ești printre străini începi să o apreciezi. Când ești printre străini nu te înstrăinezi de casă ci o îndrăgești tot mai mult.
— Îl iubesc foarte mult...
— Se va întoarce la tine. Iubirea înseamnă sacrificiu. Și egoismul este numit de multe ori iubire. De-abia cel ce reușește să renunțe de bună voie la persoana iubită, pentru a-i asigura fericirea, iubește cu adevărat.
— Nu pot. Înseamnă că ar trebui să renunț și la mine.
— Dar dacă asta l-ar face nefericit?
— Ne-fericit... Vocea ei tremura. Nu... nu..., asta nu. În acest caz... vreau mai degrabă... să renunț eu. Elisabeth își întoarse fața spre speteaza fotoliului. Dar... dar... este atât de greu... atât de greu.
— Să nu renunți, spuse Fritz încet. El este al tău și tu ești a lui. Știu că este așa. Și știi și tu că ești a lui; poate că el încă nu știe că este al tău, dar, crede-mă, este! În profunzimea lui, sufletul său îți aparține ție. Elisabeth îl privi cu ochii înlăcrimați.
— Ești o floare rară, Elisabeth. O floare care se deschide doar o dată, în bătaia soarelui, după care nu se mai deschide niciodată. La fel se deschide și inima ta spre iubire... o dată doar, și apoi niciodată.
— Sunt și eu ca mama mea. Pot iubi o singură dată în viață, pe un singur om. Inima mea îi aparține lui, pentru totdeauna.
— Da, Elisabeth. Iar Ernst?
— Îl iubesc.
Se așternu tăcerea. Lumina lămpii se reflecta în părul auriu al lui Elisabeth.
— Mignon, spuse Fritz visător. Elisabeth, știi foarte bine că viața își are căile ei, de multe ori ciudate. Ziua și noaptea alternează... și în cazul lui Ernst.
— Scrie atât de rar.
— Ai suficientă tărie să ascuți ceva?

Elisabeth dădu din cap.

— O cântăreață care a trecut în turneu și pe aici, este acum la Leipzig.

— Iar el... o iubește?

— Altfel, nu așa; de iubit te iubește doar pe tine. Este pentru moment fascinat de ea. Mi-a scris o scrisoare din care mi-am dat seama de asta. Ți-o dau să o citești.

Elisabeth citi scrisoarea.

— Mi-am imaginat.

— Nu ți-am dat scrisoarea ca să-ți provoc o suferință, ci ca să-ți demonstrez că este altceva în joc. Este vorba de beția simțurilor care îl poate cuprinde la un moment dat pe orice tânăr. În cazul lui Ernst, o natură de luptător, sălbatică și ironică, nu a fost posibilă decât în această ipostază ademenitoare, în care îi revine și vanității un anume rol. Ernst se va trezi și nu se va mai înțelege pe sine însuși. Trebuie însă să se trezească de la sine. În caz contrar va rămâne cu o rană adâncă: Nu trebuie să recurgem în mod pripit la bisturiu și foarfeci. Ești în stare să aștepti, Elisabeth?

— Sunt.

— Știi, dacă i-ai întoarce acum, jignită, spatele, n-ar fi decât un gest uzual de vanitate rănită. Să lăsăm acest gen de iubire pe seama oamenilor interesați doar să facă impresie chiar și în dragoste. Să știi că el are acum mai multă nevoie de tine ca niciodată. Vrei să-l părăsești?

— Nu, unchiule Fritz.

— Ți-am spus acum totul. Te doare foarte rău?

— Nu-mi dau seama.

— Simți că lucrurile au rămas, cu toate acestea, neschimbate?

Cunoști temperamentul faustic al lui Ernst, modul în care luptă cu sine însuși. Această rătăcire nu reprezintă decât o încercare de a uita, o expresie a luptei sale. Ba aș putea chiar spune că nu este vorba despre o rătăcire, ci de o componentă intrinsecă a acestei lupte. Este doar o exteriorizare a luptei duse de el. Dar nu va depune armele până nu va regăsi drumul cel drept. Iar acesta duce la tine. Ești convinsă de asta?

— Am redobândit acum convingerea. Știam și până acum, dar am fost atât de deprimată în ultima vreme. Acum mă simt redresată.

— Noapte bună Elisabeth.

— Noapte bună unchiule Fritz.

Fritz o conduse luminându-i scările la coborâre.

— Se întunecă deja devreme, spuse Fritz.

În sobă sfârâiau mere coapte. Parfumul lor umplea cuibul visurilor. Așezați în fața focului care ardea în vatră se lăsaseră cu toții pradă reveriilor; reflexele roșiatice ale flăcărilor dansau ba pe pereți, ba pe dușumele. Lampa trandafirie lumina acum fețele mate.

— Pentru ultima dată în cuibul visurilor, spuse Trix cu buzele tremurânde. Oare este posibil, Elisabeth? Ți vei aminti cu drag de mine?

— Dar bine, Trix. Ne vei vizita în curând. La Crăciun... sau la Paște.

— Da, trebuie să vin să vă văd, altfel nu rezist.

Fritz aduse merele coapte.

— Haideți copii. Toamna și iarna avem în fiecare seară mere coapte. Îmi place să ascult pălăvrăgeala lor când se coc în cuptor. Creează o atmosferă intimă și pașnică.

— Ca tot ce te înconjoară, unchiule Fritz, spuse Trix.

— Pacea exterioară nu are nici o valoare dacă lipsește pacea sufletească, interioară.

— Ai dreptate, Fried, dar nu ajungem la ea decât dacă facem pace cu noi înșine. Drumul care duce la ea presupune căutarea sinelui. Unuia îi reușește mai ușor, altuia nu. Cele mai mari dificultăți le întâmpină Ernst. El este însă onest față de sine însuși, așa încât se află pe drumul cel bun.

— Dar nu este ușor, unchiule Fritz. Am crezut totdeauna că poți fi onest doar față de tine însuși, nu și față de ceilalți oameni. Îmi dau acum seama că este mult mai dificil să fii onest față de tine însuși, ciripi Paula.

— Și tu începi, Paula? spuse Fried.

— Firește.

— Păi bine, în cazul tău nu se pune problema.

— Cum așa?

— Fiindcă pentru moment nu ești decât o puștoaică superficială, fără nici o aplecare spre onestitate.

— Unchiule Fritz, dă-l afară!

— Mii de scuze! spuse Fried.

— Nu. Afară!

— Hai Paula, fii mizericordioasă.

Fata se gândi o clipă:

— Spune: „Sunt o mare scârbă!”

— Sunt... o mare... scârbă.

— Îi este frică, unchiule Fritz, dar nu se îndreaptă. Mmm! Mere coapte și biscuiți! Sunt într-adevăr grozave! De unde ai biscuiții ăștia frumoși?

— A fost o adevărată comedie. M-am dus la patiserie și mi-am cerut biscuiții obișnuiți. „Regret, domnule”, îmi spune o vânzătoare drăgălașă, „Tocmai s-au terminat.” „Ah, Doamne, fiți amabilă, domnișoară, și vedeți dacă nu mai găsiți câțiva.” Fata zâmbi: „Mai avem câțiva dar sunt pentru consum propriu.” „Vai, domnișoară, am azi un botez, și nu știu ce să pun pe masă.” Vânzătoarea roși și îmi umplu o pungă. Toată lumea începu să râdă. Trix zâmbi cu melancolie.

— Unchiule Fritz, hai, citește-ne o poezie.

Seară

Liniște-adâncă mă-nconjoară
Învăluindu-mi inima,
Dispari odată suferință!
Pace cerească mă cuprindă.

Tăcut-așteptare adie lumină
Ușor în jurul ochilor blânzi,
Recunoștința sufletelor trudite
La potirul divin se adapă

Strălucirea roz-a lămpii
Mângâie mâini serioase,
Împletește cununi de basme
În jurul astrului solar.

Al minutelor sfânt har
Își întinde-aripile —
Vis de fericire iartă
Ale omului păcate.

Atmosfera era foarte plăcută în încăperea cafeniu-aurie. Umbrele se

ghemuiseră în unghere, lumina caldă a lămpii se reflecta pe mâinile și fețele celor prezenți.

Trix luă lăuta de pe perete și i-o dădu lui Elisabeth:

— „Mâine trebuie să plec”, îi spuse rugător.

Elisabeth luă lăuta și începu să cânte cu vocea ei cristalină:

Mâine trebuie să plec
Rămas-bun îmi iau acum —
O, tu, prea frumoasa mea,
Despărțirea tristă e.

Despărțirea mă mârșănește
Fiindcă mult te-am îndrăgit.
Mult eu te-am iubit pe tine,
Dar să plec sunt nevoit.

Se așternu tăcerea. Trix nu-și lua ochii de la Elisabeth. Un contur auriu îi evidenția profilul, iar părul îi strălucea ca aurul vechi când, aplecată ușor înainte, continuă să cânte:

Doi buni prieteni
Când se despart,
Cât de trist este
O știi și tu.
Ah, mare e durerea,
Când o inimă dragă
Pe-ai săi pentru un timp
Să-i părăsească trebuie.

Din ochii lui Trix se prelingeau lacrimi grele.

Rămâi cu bine și nu mă uita
Căci de-acuma eu voi pleca.
Dar pe veci și pân-oi muri
Gândul meu la tine va fi.
Păsărele de vei vedea
Ele vin din partea mea,
Cu ciripitul lor
Să-ți spună de-al meu dor.

Toți erau emoționați.

— Să ne luăm acum rămas-bun, spuse Fried cu o voce aspră.

— Trix mai rămâne puțin, declară Fritz. Elisabeth o îmbrățișă pe

Trix:

— Mâine dimineață vin la gară.

Trix și Fritz rămăseseră singuri.

Fritz stinse lampa și aprinse lumânările în fața tabloului dulce. Apoi luă trei pahare, le umplu, puse unul din ele sub florile din fața tabloului și i-l oferii pe al doilea lui Trix. Ea își ridică ochii înlăcrimați.

— Ajungi mâine în altă lume, Trix; speranța este totdeauna însoțită de teamă. Dacă îți simți la un moment dat inima grea, gândul la cuibul visurilor să-ți aducă alinare, iar aducerile aminte să-ți ofere buchete de flori. Să nu mai regreți nimic. Ești acum pe drumul cel bun. Urmează-l plină de curaj. Nu da înapoi și nu te tortura cu remușcări inutile. Remușcările reprezintă piedici. Sunt distructive. Orientează-te doar după lumina călăuzitoare dinaintea ta și nu te mai uita înapoi. Lumânările însoțesc despărțirea ta de cuibul visurilor, lumânările care ard în fața

tabloului. Păstrează în inima ta amintirea lor. Femeia aceasta a iubit, a iubit foarte mult; acest lucru să fie și pentru tine un far călăuzitor. Vei cunoaște iubirea, vei dărui iubire, enigma și izbăvirea femeii rezidă în iubire... punctul de plecare și scopul existenței ei. Și acum, rămâi cu bine, Trix.

Fritz o sărută pe frunte.

Fata plângea în hohote. Deodată încetă și spuse printre sughituri:

— Unchiule Fritz. În viața mea ratată a apărut iar lumina. Înainte de a o apuca pe cărarea care duce la liniște, aș vrea să-mi iau rămas-bun de la viață cu un gest frumos. Unchiule Fritz, acceptă unicul dar pe care ți-l poate oferi o femeie de stradă: Permite-mi să rămân la tine peste noapte. Trix îl îmbrățișa, ascunzându-și capul la pieptul său.

Fritz era zguduit. Prin urmare, Trix credea că pentru ea începea acum o viață bazată pe renunțare totală și voia să-și ia rămas-bun de la toate!

— Copila mea, spuse Fritz cu o voce blândă. Nu te așteaptă o viață bazată pe liniște și renunțare, ci o fericire interiorizată, echilibrată. Nu trebuie să-ți iei rămas-bun, ci să o iei de la început! Sursele secătuite din tine vor reînvia, izvoarele pierdute vor ieși iar la suprafață... iubirea și omenia. Și vei culege roadele îndreptându-le spre fluviul cel mare, iar acest fluviu se va vărsa în marea nesfârșită. Cu siguranță că la un moment dat vei găsi un om pe care să-l faci foarte fericit; căci în tine zac multe comori neexploatate.

— Eu... eu îl voi face ... pe un om... fericit?

— Da, copila mea; și tu însăși îți vei găsi fericirea alături de el.

— Este... este posibil... așa ceva?

— Desigur!

— Ah, unchiule Fritz, unchiule Fritz, ai ridicat perdeaua cenușie care îmi acoperea ochii; văd din nou un viitor frumos în fața mea. Acum pot pleca. Ah, ce bine ar fi să vii și tu! îmi dai voie să-ți scriu?

— De câte ori dorești. Și îți voi răspunde de fiecare dată. Dacă ai nevoie de mine, vino sau scrie-mi. Voi veni dacă mă chemi.

— La revedere, la revedere, dragă unchiule Fritz!

Ea îi oferi buzele.

— Cu bine, Trix!

Fata se opri în prag uitându-se încă o dată în jurul ei: cuibul liniștit al visurilor, ferestruica de basme, colțul Beethoven, tabloul dulce și lumânările care pâlpâiau, capul ca de Christ al lui Fritz în lumina slabă. O podidură iar lacrimile așa încât părăsi în grabă încăperea.

X

Venise iarna. Odată cu intrarea în funcțiune a primelor lămpi cu arc, la Leipzig începuse din plin și sezonul monden. Lanna Reiner atinsese apogeul triumfului ei în societate, fiind de-a dreptul copleșită de invitații.

Dirijorul Bonn se ținuse de cuvânt și găsise un editor nu numai pentru „Fantezia în roșu-argintiu”, compusă de Ernst, ci și pentru o colecție de lieduri. Lanna cânta peste tot liedurile lui Ernst, așa încât acestea deveniră în scurt timp cunoscute, bucurându-se de o vânzare bună. De asemenea dădu, împreună cu Ernst, câteva concerte care aduseră încasări frumoase. În felul acesta el era văzut mereu alături de Lanna, fiind invitat peste tot împreună cu ea. Puțini credeau în existența unei legături mai intime între Lanna și tânărul compozitor, cântăreața fiind cunoscută ca o femeie foarte capricioasă și mofturoasă; lumea presupunea că era vorba despre interese muzicale.

Dirijorul organizase o serată mare. O parte din musafiri sosise deja și conversa cu animație. Doi domni se retraseră puțin mai de o parte.

— Domnule doctor, spuse cel mai scund și corpulent dintre ei. Am auzit că vine și frumoasa Lanna.

Fața uscățivă, caracteristică, a celui alt tresări:

— În acest caz nici anexa ei nu va lipsi.

— Tânărul compozitor? Se zice că este foarte dotat.

— Cel ce este dotat cu Lanna Reiner poate fi mulțumit.

— Lăsați glumele, domnule doctor. O asemenea femeie și-ar putea găsi și ceva mai bun.

— Tocmai fiindcă îl are pe acesta.

— Mă faceți să devin curios.

— Păi, chiar așa de puțin cunoașteți femeile? Fiți atent: Lanna Reiner este o femeie frumoasă. Sunteți de acord?

— Superbă.

— Ei, vedeți? Și probabil foarte răsfățată.

— Din păcate.

— Deci mai mult decât sătulă.

— Posibil.

— Cu siguranță. De aceea este capricioasă. Dacă bei tot timpul vinuri bune și șampanie te apucă la un moment dat pofta de o stacană de bere. Când te saturezi de rafinament, artă și mondenitate îți cauți refugiul în natură.

— Am înțeles. Un copil al naturii.

— Nu numai atât. Toată lumea este la picioarele ei aducându-i un prinos de adorație. Totul i se oferă cu atâta abundență încât începe să i se facă lehamite. Așa încât vrea să dea și ea ceva! Adică... după toate cochetăriile și flirturile... vrea și ea să iubească pe cineva cu adevărat.

— Iubirea este un banc frumos, domnule doctor. A existat doar în evul mediu.

— Dragul meu Levy, sunt sigur că vă pricepeți la probleme legate de valută, de Bursă, bănci și finanțe, dar pe femei nu le înțelegeți câtuși de puțin! O femeie în adevăratul sens al cuvântului se satură la un moment dat de toate zbunguielile și vrea să iubească! Dar deoarece este un pic demimondenă, sau, spus pe șleau: are și un mic os de curvă în ea, nu-și dorește ceea ce se practică îndeobște, adică un bărbat situat pe aceeași treaptă socială cu ea, eventual o căsătorie etc.; așa ceva ar fi prea plicticos. Iată de ce își ține un cățeluș de salon, ceva ce să poată fi mângâiat, un băiat bun, un băiețaș sau cum vreți să-l numiți. Ați priceput?

— Întru totul. Să-i povestesc și soției mele...

— Stop!

— ?

— Vă rog să-mi dați cuvântul de onoare că veți păstra tăcerea.

— Dar bine, domnule doctor!

— Fără subterfugii! Aștept!

— Mă rog, aveți cuvântul meu. Dar sunteți ciudat, doctore. În fond, de ce? Doar nu aveți nimic de-a face cu toată povestea!

— Nu-mi plac bârfele!

— Doamne, dar nu vă înțeleg. Cu așa ceva ați putea fi, o seară întreagă, centrul salonului și v-ați bucura, de-a lungul întregului sezon, de faima de a fi un bun cunoscător al femeilor. O marotă!

Apoi se îndepărtă, clătinând din cap.

— Nătărăule, murmură doctorul, fiindcă și eu o iubesc. Tocmai de aceea și în ciuda acestui fapt.

Se deschise ușa și apărură Lanna și Ernst. Toate privirile se

îndreptară spre cei doi. Amfitrionul se duse cu pași repezi spre ei salutându-i cu căldură. Lanna purta o rochie superbă, decoltată, din *Crepe de Chine*. Punctul de atracție al seratei urma să fie un rus, prințul Rasnikow, multimilionar și mare meloman. Amfitrionul răspândi vestea și o întrebă pe Lanna dacă îl acceptă pe prinț ca vecin de masă. Aceasta refuză spunând că se angajase deja față de domnul Winter. Amfitrionul își exprimă regretele: fusese dorința specială a prințului.

— Îmi pare rău.

— În acest caz...

Ușile se deschiseră și musafirii văzură masa mare în formă de potcoavă. Prințul, un bărbat înalt cu o barbă întunecată și aspect autoritar, o conduse la masă pe fiica gazdei. Lanna își avea locul vizavi de el stând de vorbă cu grație și naturalitate. Prințul, Ernst și amfitrionul se lansară într-o discuție despre Berlioz în care le atraseră și pe doamne. Prințul nu-și lua ochii de pe Lanna. În timpul unei dezbateri aprinse Ernst simți deodată genunchiul Lannei care îi șopti: „Băiețuș!” Apoi spuse cu voce tare:

— V-aș ruga: vin de Mosela, nu de Rin.

Pe Ernst îl cuprinse un val de bucurie.

După cină domnii serviră coniac și țigări în salonul pentru fumători. Dar nu peste multă vreme prințul propuse ca partidele să se reunească iarăși și îl trimise pe amfitrion ca parlamentar la doamne. Acesta reveni comunicând că doamnele acceptă necondiționat propunerea.

Trecură cu toții în salonul de muzică. Prințul o rugă pe Lanna să le cânte un lied.

— Îmi permiteți să vă acompaniez?

— Trebuie să-i adresați domnului Winter această rugămintă.

— Bineînțeles, cu plăcere.

Lanna îi aruncă lui Ernst o privire șagalnică și îi dădu prințului partitura. Acesta începu cu preludiul dar se opri deodată:

— Dar e imposibil, spuse. Întreruperea tactului, armoniile acestea ciudate... Înseamnă că trebuie să mă concentrez asupra descifratului și nu mai am posibilitatea să vă acompaniez așa cum ar trebui. Ce muzică bizară...

— Trebuie să-l întrebați pe compozitor.

Prințul citi numele de pe copertă:

— Ah, dumneavoastră, domnule Winter? O, poftiți, acompaniați dumneavoastră. Chiar că sunt curios...

Ernst se așeză la pian. Cadente enigmatice și succesiuni neobișnuite de armonii, o desfășurare de flori rare, o cădere în mări purpurii, deodată un fâlfâit de aripi, apoi o liniște tristă, ca un suspans.

Lanna începu:

Ore-nserate — o, lume a mea!

Ore de tainic amor.

Coboară divină iubită din cer

Sărutul tău pace mi-aducă.

Drumuri pierdute — talazuri lovite —

Dorințe-arzătoare se sting —

Viață și moarte de văluri cuprinse,

De liniște-a rozelor văluri.

Ore-nserate — o, lumea mea!

Vrajă, extaz plin de har.

Ore-ale orelor, sunetul blând

Al vechii și veșnicei strune.

Un cântec ciudat compus de Ernst într-o oră violetă, când viața și moartea se aflau pe muchie de cuțit. Auditorii erau impresionați într-un mod neobișnuit. Prințul îi sărută mâna Lannei și îl felicită pe Ernst:

— Sunteți un mare artist, îi spuse. Scuzați-mă că adineauri mi-am încercat norocul ca un ageamiu. Nu mi-a fost dat să aud vreodată un cântec atât de ciudat, de parcă tot ce este aici, lămpile, răsesele și chiar și noi înșine, am fi devenit cenușii și fantomatici; iar din depărtare se auzea o voce tristă. Cine este autorul textului?

— Un prieten de-al meu.

— Are o trăsătură rusească, meditația profundă, mistica stranie... Ernst rămăsese tăcut.

În curând discuțiile se înviorară iarăși. În salonul de muzică se îndepărtară mobilele și începu dansul.

Fiica palidă a amfitrionului veni la Ernst, rugându-l să-i dea și ei cântecul.

Prințul se ocupa aproape exclusiv de Lanna. Îi făcu multe complimente și o invită la dans. Pluteau amândoi pe parchet pe melodia unui vals dintr-o operetă: o pereche mândră. Lanna era asaltată trecând din brațe în brațe. Ernst o privea zâmbind ironic.

— Ce nătărăi, își spuse. Fiți fericiți dacă reușiți să dansați cu ea, și umflați-vă în pene când vă surâde. Dacă ați ști...! În fond, este a mea.

Și continuă să asculte trăncăneala timidă a fiicei amfitrionului. Lanna îl căuta din când în când pe Ernst cu privirile — se mira că nu o invită la dans. Dar el se întreținea cu fata palidă. O asemănare ciudată a ochilor îl duse cu gândul la Elisabeth. Îi povesti fetei despre cuibul visurilor; aici putea să o facă; nu știa nici el de ce, dar cu Lanna nu vorbea niciodată despre acest subiect.

Lanna obosise. Intercală o pauză retrăgându-se pe o sofa. Prințul nu o slăbi; și alți domni îi urmau exemplul. Lanna adunase în jurul ei un cerc de admiratori.

Doctorul o invită la dans pe fiica amfitrionului. Ernst o căută din priviri pe Lanna și trebui să zâmbească văzând cum se îmbulzesc toți în jurul ei. Apoi se îndreptă încet spre grup și se înclină în fața ei. Lanna se ridică imediat, luându-l de braț. Când se avântară în ritmurile dansului, îi șopti:

— Băiețăș...

Ochii săi se aprinseră.

— Ești trist, băiețăș...

— Nu mai sunt.

— Ba da. Am obosit... hai să mergem la culcare.

— Da... tu!

În curând Lanna își luă rămas-bun. Observând că prințul vrea să o conducă, îl rugă cu voce tare pe Ernst să o însoțească.

Se duseră cu mașina până în apropierea casei, parcurgând ultima porțiune de drum pe jos.

— Ești atât de tăcut, băiețăș.

— Din moment ce ești alături de mine...

— Nu. Este altceva la mijloc. Ai ceva...

— Absolut nimic.

Lanna descuie ușa și aprinse lumina. Ernst era în spatele ei. Ea se aplecă înapoi, îi trase cu ambele mâini capul peste umărul ei și îl sărută lung. Deodată Ernst se gândi la Elisabeth și încercă să se desprindă. Dar imediat după aceea se lăsă târât de beția momentului...

În dimineața următoare făcu un duș și porni spre casă simțind în el

o ușoară undă de împotrivire. Acasă găsi o scrisoare de la Fritz. Desfăcu în grabă plicul. Rândurile lui Fritz emanau atmosfera casei; Fritz relata despre ultimele evenimente, despre Elisabeth și despre toți ceilalți. Spunea de asemenea că ar fi cu toții bucuroși să-l vadă pe Ernst acolo. Casa... casa... Ernst aproape că se împleticea. Văzu în fața sa, cu toată claritatea, chipul lui Elisabeth, așa încât îi veni să întindă brațele după ea. Casa... casa... rezonau niște clopote din el. Hotărî să plece în zilele următoare acasă, la Fritz.

Se culcă după-amiază și dormi până seara. După ce se trezi se îmbracă cu grijă și trimise de la florărie niște orhidee la teatru, pentru Lanna. O simțea iarăși foarte departe de el și străină — ca de obicei când nu era lângă ea. Voi să-i scrie că va pleca acasă. Dar apoi i se păru că ar fi un gest de lașitate. Așa încât se decise să meargă la operă și să-i spună după aceea. Când o văzu în rolul din opera „Tiefland” simți un junghi dureros: „Este atât de frumoasă”, se gândi. Se dezlănțuiră ropote de aplauze iar inima sa se înfierbântă din nou.

În drum spre locuința ei nu avu curajul să-i spună nimic. Ea îi săruta mereu ochii spunând:

— Băiețuș, nu vreau să văd tristețe în ochii tăi. Aproape că se simțea prost; îi era totuși dor de manifestările ei de tandrețe.

— Ce-i cu tine, băiețuș, la ce te gândești? Întrebă așezându-se pe brațul fotoliului său.

— Am primit vești de la Fritz.

— Și te întristează?

— Da.

— Băiețuș... spuse Lanna speriată. După care pe buzele ei înflori din nou acel zâmbet ciudat, seducător. Cu o mișcare ascunsă lăsă să-i alunece breteaua dreaptă și își apropie sânul cald de obrazul lui.

Ernst închise ochii.

— Spune-mi, iubitele, începu Lanna înlănțuindu-i umărul cu brațul drept, ce s-a întâmplat? Îi luă mâna liberă și o puse pe genunchiul ei. Scrisoarea conține ceva trist?

— Nu, doar lucruri bune.

— Dar bine, dragule, în acest caz de ce ești trist?

Ernst se îmbărbătă ca să nu se lase fascinat de mirajul atmosferei.

— Vreau să plec la Fritz. Mi-e dor de casă.

Ea își mușcă buzele.

— Cum să-ți fie dor de casă, băiețuș? Eu nu mai reprezint casa ta?

— Ba da, dar cu toate acestea, mi-e dor de casă.

— Ți-e dor de Fritz?

— De toți.

— Deci și de nutrița blondă?

Ernst sări în sus:

— Ce-ai spus?

— De maimuțica ta blondă virtuoasă? repetă Lanna liniștită ridicându-și breteaua pe umăr.

— Te rog să nu vorbești așa despre Elisabeth.

Lanna nu răspunse, ci îl privi cu acel surâs misterios legănându-și vârful piciorului.

— Te rog să retractezi cele spuse.

Lanna zâmbi batjocoritor:

— Dacă pleci mâine, plec și eu. Plec în concediu. Și s-a terminat totul între noi.

— Retractează!

— Ți-am spus cum stau lucrurile.

— Tu! El îi strânse cu putere mâna privind-o cu ochii

plini de mânie.

— Vrei și un bici? Ochii ei împrășcau scânteii.

Ernst îi dădu imediat drumul, continuând să o privească.

Pe buzele-i frumoase înflorise zâmbetul acela straniu — un amestec din păcat, tristețe și nostalgie.

Ernst se ridică și plecă în grabă.

Ajuns acasă începu să împacheteze. Voia să prindă acceleratul din dimineața următoare. Când își aruncă lenjeria în valiză, un batic de mătase căzu și se desfăcu. În el: șuvițe de păr negru. Părul Lannei.

În prima clipă voi să-l arunce pe fereastră. Dar se opri, de parcă l-ar fi reținut o mână invizibilă. Se uită la păr și simți că emană un parfum ușor. În aceeași clipă își aminti de o noapte plină de pasiune și tandrețe...

— Ce demon, își spuse ținând încă părul în mână. Nu se putea hotărî să-l arunce. Furios pe sine însuși închise valiza zvârlind părul pe masă. Apoi se întinse, așa îmbrăcat, pe pat ca să doarmă. Dar nu-i venea somnul. Se uita ca hipnotizat spre masa pe care stătea părul întunecat. Avea impresia că luminează fosforescent. Încercă să se gândească la Fritz și la cuibul visurilor, apăsându-și ochii cu pumnii. Nu vedea însă decât o față luminată de reflexe roșiatice, niște ochi mari negri și o gură care zâmbea ademenitor și ciudat.

— Nu vreau... nu vreau, scrâșni îngropându-și capul în perne. O serie de umbre zburau deasupra lui — umbre uriașe, fantomatice, aruncate de norii care treceau pe firmament în timpul nopții, alternând cu lumina selenară, și iarăși umbre... umbre. Avea senzația că umbrele îi străbat trupul sfâșiindu-l în mod dureros. Ochii săi înfierbântați vedeau peste tot un amurg zăpușitor și niște buze roșii, roșii și lascive.

Își mușcă pumnii de dorință și încăpățânare zvârcolindu-se în așternut. Îl asalta amintirea unor perne moi de mătase și a unui val de bucle negre deasupra unei perechi de ochi negri. Torturat, sări din pat și începu să alerge de colo-colo prin cameră: „Dacă m-aș duce la ea!?” Ideea îl lovi ca un trăsnet. Se opri. În clipa următoare se blestemă scoțând un țipăt sec. Ideea prinsese însă rădăcini înșurubându-se tot mai adânc în mintea lui. Ernst se gândea la zâmbetul batjocoritor cu care îl va întâmpina Lanna. Dar un val roșu alungă toate îndoielile în timp ce părul negru arunca reflexe fosforescente.

„Trădare... trădare... sunt un trădător, un ticălos!” gâfâi Ernst gândindu-se încă o dată la Elisabeth. Apoi se cramponă de pervazul ferestrei ca să nu fie dus de valul purpuriu care îl copleșea, în timp ce hohotea: „Fritz, Elisabeth!” de parcă ar fi rostit o formulă magică „Fritz... Elisabeth” — și apoi încă o dată: „Fritz, Elisabeth!” Deodată simți că mâinile îi slăbesc, că ochii săi ard de nostalgia zâmbetului ciudat, seducător... și, sfâșiat de dorință, de dispreț față de sine însuși și de furie se repezi la masa de scris și scoase un pumnal vrând să și-l împlânte în piept.

Dar în această clipă se ivi de după nori luna inundând cămăruța cu lumina sa lividă. Observând pumnalul pe care îl strângea în mână, Ernst îl aruncă cu un hohot de râs plin de amărăciune. „Sunt prea laș... prea laș... un trădător... un câine... prea laș”, îngăima spasmodic, aproape distrus de dispreț. Acum e momentul, acum du-te la ea, îi insinuau niște voci cenușii. Și auzi iarăși sunetele ademenitoare care se amplificau ca o vijelie albastră, ca un uragan purpuriu, bubuind și desființându-i gândurile, alungându-l de la spate, îngropându-l — un val roșu, scânteietor care se spârgea în talazuri purpurii. Străbătu străzile ca mânat de furii până ajunse la locuința Lannei.

Poarta nu era încă încuiată. Ernst năvăli în vestibul, parcurse în

goană camerele și văzu că în budoar ardea încă o lumină slabă. Trase cu o mișcare bruscă portiera. Din dormitor răzbătea, prin draperiile date la o parte, o lumină roșiatică, mată, care se prelingea în semiobscuritatea budoarului. Lanna stătea întinsă pe divan.

Trupul ei gol era acoperit parțial cu o cuvertură de mătase verde. Mâna în care ținuse o carte, îi alunecase lateral. Părul ei bogat era răsfirat, încadrându-i fața palidă cu ochii strălucitori și revărsându-se ca o noapte întunecată pe mătasea verde.

Ernst se opri în prag, livid ca un cadavru și cu privirile rătăcite. Sorbea imaginea, cu ochii mari, pierduți.

Lanna ridică ușor capul și spuse încet, cu vocea ei sonoră:

— Băiețuș, iubitele, mi-a fost atât de dor de tine. Hai, vino, adăugă întinzând brațele.

Această reacție îl lăsă înmărmurit. Se așteptase la batjocură, la ironii... dar așa o primire îl dădu gata.

Căzu în genunchi în fața ei.

Buzele mândre ale femeii frumoase se schimonosiră într-un zâmbet straniu, iar ochii ei scăpărară un fulger scurt.

— Vrei să rămâi la mine?

Ernst începu să plângă, cu capul îngropat în brațele ei.

— Trebuie, trebuie să rămân...

Lanna zâmbi, ciudat, dulce; un zâmbet în care se îmbinau păcatul, nostalgia și tristețea înflori pe buzele roșii. Apoi luă cuvertura de mătase verde și o întinse pe trupul ei și al lui.

XI

Stelele își trimiteau razele prin ferestruica mică a cuibului visurilor. Geamul lucarnei era acoperit de un strat gros de zăpadă. Cu atât mai plăcută și intimă era atmosfera din interior. Reflexele calde, aurii ale lămpii răspândeau peste tot pace și liniște. Beethoven cel atât de grav luase o expresie de-a dreptul voioasă. Elisabeth cânta lieduri frivole acompaniindu-se la harpă. Întunericul se cuibărise în unghere, iar paharele și pietrele aveau sclipiri fantomatice.

Începu iar să ningă și se putea auzi cum se depun fulgii pe geam. Din când în când se auzea un foșnet. Însemna că zăpada adunată aluneca în jos. În cuptor bolboroseau merele coapte, iar ceaiul aburea în ceștile cafenii. Numeroasele tablouri de pe pereți zâmbeau, dând parcă din cap.

— Unchiule Fritz, de ce ai crizanteme albe pe masă? Sunt flori pentru morți.

— Nu știu nici eu. Le-am văzut și am simțit că trebuie să le cumpăr. Sunt atât de frumoase, atât de liniștite, atât de albe... ca zăpada de afară. Îmi amintesc de multe lucruri. Am avut totuși parte de o viață plină, în ciuda suferințelor; pe plan sufletesc a fost plină și frumoasă.

— De ce vorbești despre asta, unchiule Fritz?

— Florile m-au dus la această constatare.

— Ești atât de solemn. Alungă-ți gândurile sumbre. Gândește-te la primăvară... o vom sărbători cu toată energia acumulată în timpul iernii.

— Da. Aș vrea să mai apuc o primăvară! Să mai culeg o dată maci roșii pe care să-i pun în vasele mele... maci roșii ca focul, floarea arzătoare, simbolul superficialității; și trandafiri. Lumea a devenit atât de liniștită, Elisabeth.

— Dar și liniștea își are viața ei.

— Nu o simt. Parcă ar fi ultima pregătire pentru un somn

îndelungat. Am o singură dorință: o moarte frumoasă.

— Unchiule Fritz!

— Da, copilă. Să mor cu fața senină. Să nu trec în marele neant cu fața schimonosită. Să fie și sfârșitul ca restul vieții: nici voios, nici răzător, nici plin de amărăciune, nici bazat pe renunțare, nu; ci marcat de acea seninătate elenă care include totul: bucurie, renunțare și victorie finală, seninătate echilibrată.

Fritz luă o cretă galbenă și scris pe perete: Sfârșitul să fie plin de seninătate.

— Unchiule Fritz, alungă-ți gândurile astea triste.

— Lumea este ciudată, Elisabeth. Deunăzi *tu* ai venit la mine ca să te încurajez și redresez, iată că acum rolurile s-au inversat. Ai evoluat, Elisabeth, ai devenit femeie. Ultimele luni te-au maturizat. Ernst nu o să te mai recunoască.

— Ernst... Elisabeth se uită în gol, dusă pe gânduri.

— Nu a mai scris de mult?

— Nu.

— Este criza.

— Sau sfârșitul.

— Criza, Elisabeth.

— Da, unchiule Fritz.

Se auziră pași pe scări. Plini de zăpadă, Fried și Paula intrară râzând în cameră. Paula adusese un bulgăre de zăpadă pentru Fritz; văzând că acesta căuta deja acoperire, îl ferică în ultima clipă pe Fried cu el, lipindu-i-l de ceafă, ceea ce îl făcu să se scuture. După ce se așezară cu toții, Fried își povesti aventurile cu doamna consilier comercial. Avusese ideea năstrușnică să pozeze îmbrăcată într-o rochie subțire de vară, cu o expresie șagalnică și privită din semiprofil.

— Imaginați-vă, copii, ce agitație! Apare de fiecare dată însoțită de o subretă care cară o valiză după ea. Irupe ca o Diană, ca o Junonă, ca o Athenă, îmblănită, cu manșon și voaluri, iar apoi dispare împreună cu însoțitoarea în spatele unui paravan, de unde apare țopăind, transformată într-o tinerică drăgălașă, pudic de ștregărească. Am câștigat deja două sute de mărci cu caricaturile pe care i le-am făcut. Fața ei buhăită, ornamentată cu o expresie de ștregărită, este de-a dreptul dumnezeiască. Și paznica virtuții, adică însoțitoarea ei, se amuză copios. Dar, în fond, este o ființă foarte bună.

În felul acesta, seara aduse râsete și voie-bună. În pofida crizantemelor albe.

Doamna Heindorf îl invitase pe Fritz să facă împreună cu familia o excursie. Ziua era frumoasă și aproape călduță, dar seara se făcu iar frig și se lăsă gerul. Când ajunse acasă Fritz se simți înfrigorat și bolnav.

În timpul nopții îl apucă un acces puternic de tuse și valuri de transpirație. Dimineața avea deja febră. Când veni femeia care îl ajuta în gospodărie o trimise după medic. Acesta scutură îngrijorat din cap.

— Aveți plămâni slabi, domnule Schramm.

— Sufăr de ani de zile de astm și emfizem.

— Locuiți singur?

— Da.

— Hm, ați avea nevoie de o infirmieră.

— Este chiar atât de grav?

— Se impune prudență. Trec spre seară să vă văd. Dacă starea nu se ameliorează va trebui neapărat să chemați o infirmieră.

Fritz era somnolent.

Spre seară veni Elisabeth, care se sperie.

— Dar ce s-a întâmplat, unchiule Fritz?

Acesta îi povestește ce îi spusese medicul.

În curând apărură și doctorul în persoană. Îl examinează pe Fritz, apoi spuse:

— Vă voi trimite o infirmieră.

Fritz zâmbi obosit și ațipi din nou.

— Infirmiera este aici, spuse Elisabeth din întuneric.

— Dumneavoastră, stimată domnișoară?

— Da. Lucrez de jumătate de an ca infirmieră auxiliară la Spitalul Sf. Maria. Rămân aici.

Medicul îi aruncă o privire scurtă.

— Bine, spuse, explicându-i ce are de făcut.

— Dar, de fapt, ce are, domnule doctor?

— Congestie pulmonară și pleurezie. Plămânul este slăbit, foarte slăbit.

Fritz începu să delireze în timpul nopții.

— Ce întunecime... este atât de întuneric... de ce este atât de întuneric... aprindeți lumânările... ce noapte neagră... Apoi oftă și adormi iar.

Elisabeth ședea la căpătâiul lui, pătrunsă de o voință fermă de a-l vedea iar sănătos. Schimba cu grijă compresele, întreținea focul, să nu se stingă și urmărea cu atenție respirația lui Fritz care devenea tot mai precipitată.

— Ce cald este, gema, puneți-mi gheață pe frunte, mâinile tale răcoroase, Lu...

Elisabeth își puse mâna pe fruntea lui Fritz, care spuse foarte clar:

— Îți mulțumesc, după care se cufundă iar într-o picoteală agitată, întreruptă din când în când de cuvinte rostite cu jumătate de voce:

— Lu... ești aici... o... de ce plângi... să nu plângi... Mi-a fost atât de dor de tine, atât... de... dor... Unde sunt ochii tăi albaștri... dulci... tu, fericire înlăcrimată a zilelor mele amărâte... acasă... acasă...

Căzu iar în toropeală. Elisabeth îi puse, încet, încă o pernă sub cap.

Zorii zilei se prelingeau, cenușii, prin ferestruică. Temperatura creștea.

Elisabeth îi înștiință pe Fried și Paula și îi trimise o telegramă lui Ernst.

Deodată Fritz își deschise ochii.

— Elisabeth!

— Da, unchiule Fritz.

— Ce s-a întâmplat cu mine?

— Ești puțin bolnav, dar acum mergi spre bine.

Fritz scutură din cap. Apoi citi maxima de pe perete și întrebă:

— În ce zi suntem astăzi, Elisabeth?

— În 6 martie.

— Știi cine are astăzi ziua de naștere? *Ea!*

— Înseamnă că după-amiază venim cu toții la tine.

— Da! Să vină și Ernst!

— Îți expediez o telegramă.

— Da! Să vină și el. Am încă multe să-i spun. Dar acum mă simt obosit. Voi mai dormi vreo oră, după care te rog să mă trezești. Bine?

— Desigur, unchiule Fritz.

La prânz veni medicul.

— Se apropie de sfârșit.

Elisabeth se ținu cu mâinile de tăblia mesei.

— Nu mai are nici o șansă?

— Nu. Doar dacă se întâmplă un miracol. Probabil că după-amiază se va mai trezi o dată, adăugă văzând expresia de spaimă care apăruse pe fața fetei.

Elisabeth se crampona de acest miracol. Apărură Fried și Paula. Ochii Paulei erau plânși.

— Doarme, șopti Elisabeth. Medicul spune că se va trezi, după-amiază. Duceți-vă și cumpărați flori. Astăzi este ziua de naștere a lui Lu.

— Trandafiri, șopti Paula.

— Probabil că nu există acum.

— Trebuie să facem rost de ei, spuse Fried strângând din dinți.

După o oră apărură cu trandafiri și alte flori. Fried și Paula aveau brațele încărcate cu trandafiri.

Umplură toate vasele și ulcelele. Trandafirii îi puseră lângă patul care, la dorința lui Fritz, fusese tras lângă sobă.

Flori peste tot, flori, miresme și parfumuri îmbălsămate. Încăperea era dominată de mirosul dulce al trandafirilor.

Fritz se trezi după-amiază și se uită în jurul său.

— Unde sunt? întrebă.

— La noi, spuse Elisabeth cu vocea sugrumată de lacrimi.

Fritz se uită la flori:

— Trandafiri, trandafiri, spuse. Iată că mai am o dată parte de trandafiri.

Se adunară cu toții în jurul patului.

— Astăzi este ziua de naștere a lui Lu, spuse Fritz cu o voce slăbită. Aduceți lumânări albe și aprindeți-le.

Elisabeth puse lumânări în fața tabloului înconjurat din toate părțile de trandafiri.

Lumânările pâlpâiau și licăreau. Și aveai impresia că ochii dulci strălucesc și buzele roșii zâmbesc.

— Împingeți patul să o pot vedea și eu.

După care Fritz își fixă privirile asupra tabloului.

— Mai multe lumânări!

Cuibul visurilor era acum inundat de lumina blândă, auriu-roșiatică și pâlpâitoare a lumânărilor.

— Unde este Ernst?

— Vine și el.

— Da. Ernst trebuie să fie aici. Elisabeth, gândește-te la... el! Aduceți vin, vin roșu, șase pahare, haideți! Se ridică puțin cu multă greutate. Luați măsura rotundă.

Elisabeth o acoperi cu o cuvertură, puse pe ea o cupă cu flori și o apropie de pat.

— Șase pahare... unu... doi... trei... patru... cinci... șase. Da... unul pentru Ernst... unul pentru Lu. Smulse petalele unui trandafir și le puse în paharul pentru Lu. Apoi turnă vinul cu o mână tremurândă.

— Copii... trebuie să vă părăsesc... nu-mi vine ușor. Găsiți-vă echilibrul în voi înșivă! Rețineți ce vă spun: nu căutați fericirea în lumea mare... fericirea rezidă în voi... rămâneți-vă credincioși unul altuia; și urmați drumul plin de har care duce de la *eu* regăsit la *tu*, iar de acolo la universal... Înfrățirea universală... totul este înfrățit cu voi: copacii, deșertul, marea, norul de pe cer la asfințit, vântul care adie în pădure, nimic nu înseamnă despărțire și dezbinare, totul reprezintă unitate și armonie, frumusețe eternă. Dacă le simțiți sfâșiate, acordați-vă sufletele în funcție de marea harpă, natura... Totul curge. Nimic nu se anchilozează. Să înțelegeți orice înseamnă să ierți orice. Mintea omenească întâlnește multă amărăciune, multe enigme în viața de pe

acest pământ... dar sensul cel din urmă rezidă de multe ori într-un trandafir... Într-un surâs... Într-un vis. Îmi împreunez mâinile oboseite ca să-mi păstrez echilibrul în fața hăului albăstrui... și înainte de a mă prăbuși în el vă spun vouă, care vă ațineți încă sub soare: Rămâneți-vă credincioși unul altuia! Să ridicăm acest pahar... luați-o ca un testament, ca un legământ... să închinăm acest pahar pentru viață și moarte... pentru eternul ceva... și pentru defuncta mult iubită.

Lacrimile lor se prelingeau în pahar; dar și-l goliră, cu toții, până la ultima picătură.

Fritz inspiră adânc, apoi continuă cu o voce slabă: — Rămâneți împreună, găsiți-vă echilibrul în voi înșivă și fiecare în celălalt. Să nu-i nesocotiți pe oameni, nu-i dați uitării! Dăruiți! Nu așteptați recunoștință! Conștiința că ați dat oferă suficientă satisfacție. Dăruiți valori sufletești... lumea suferă de lipsa lor. Mulți au redevenit oameni după ce li s-a adresat un cuvânt bun, deși banii nu le fuseseră până atunci de nici un folos. Încercați să aveți un alt fel de relații cu oamenii... relații omenești, nu mecanice... și veți descoperi adevărate comori. Omul este bun! Nu uitați acest lucru! Cuibul visurilor vă rămâne vouă. Lu... Fritz respira tot mai greu: Visul meu minunat, pierdut în grădinile întunecate, încărcate de flori... dispărut... îngropat... În curând se stinge și lumânarea... și totul este... Capul îi căzu iar pe pernă.

— Elisabeth...!

Ea se aplecă spre el.

— Cântecul... cântecul ei...

Elisabeth începu încet să cânte cu o voce gâtuită de lacrimi:

Din anii tinereții — Din anii tinereții...

Se lăsase întunericul. Pâlpâielile lumânărilor înconjurau fruntea lui Fritz cu reflexe blânde. În ochii săi căprui se aprinseră licăriri de fericire:

— Lu... șopti; Lu...

Cântecul vibra în parfumul de trandafiri din cuibul visurilor ca razele asfințitului care cad pe un aur vechi — plin de nostalgie și melancolie:

La pieptul ei drag — la pieptul ei drag în vis să m-alin.

Din întuneric răzbătea plânsul înăbușit al lui Fried și al Paulei. Ca o adiere îndurerată cântecul plutea în continuare:

Rândunica-napoi — rândunica-napoi

până la versul sfâșietor:

Dar cântul ei dulce și-acum se aude

și, în fine, ca o strună îndepărtată care se pierde în întuneric:

Se-aude în sat.

Fritz adormise.

Lumânările pâlpâiau. Afară începuse să ningă.

Temperatura urcă iar.

— Pasărea neagră... oare ce caută pasărea neagră... ce tot zboară pe aici... o, îmi arde fruntea.. Lu... este atât de auriu și de plin... dar pasărea întunecată... pasărea neagră... Ernst... unde... unde... trebuie, Elisabeth... cu toate acestea, ți-a păstrat fidelitatea... să-l ierți,

Elisabeth... Iertarea este singurul element divin din om... nu o face din frivolitate... duce încă o luptă... și ajută-l când te va chema... Elisabeth... promite-mi!

— Da, da, dragă unchiule Fritz! Elisabeth îngenunchease lângă patul lui Fritz sărutându-i mâinile.

Dar el nu o mai auzea.

— În fond vreau... totdeauna am vrut... picioarele astea obosite... picioarele pline de răni... ah, am umblat atât de mult... iar acum, casa, căminul... spălați-mi bieteles picioare... copii!

Și deoarece revenea mereu asupra acestei idei, aduseră un lighean, îi spălară picioarele și le șterseră ușor. Dar acestea se udao mereu din cauza lacrimilor care cădeau pe ele.

Se apropia sfârșitul.

— Cântecele... cântecele pentru Lu... Lu, Elisabeth! Fritz se uită fix la ea. Iar Elisabeth începu plângând:

Ești primăvara, viața mea
Ești tot ce am pe lume —
Ești steaua ce-mi va lumina —
Viața pân' la moarte.

Deodată Fritz se ridică puțin și spuse cu o voce clară și răspicată:
— Vă iubesc pe toți... la fel de mult.

După care căzu înapoi în perne îndreptându-și privirile spre tabloul dulce.

În reflexele lumânărilor ochii frumoși străluceau iar buzele roșii păreau să zâmbească, spunând: „Întoarce-te acasă...”

Ești cerul meu, liniștea mea —
Ești raiul pe pământ —
Și ochii de mi-i vei închide
În pace pot să dorm.

ERICH MARIA REMARQUE

cânta Elisabeth cu vocea strangulată, apoi încă o dată, încet de tot, ca într-un cântec de leagăn:

În pace pot să dorm.

Fritz zăcea liniștit. Era frumos.

Murise.

Lumânările din fața tabloului dulce palpăiră de câteva ori, apoi se stinseseră.

Plânsete.

Plânsete neconsolate.

XII

Lanna Reiner plecase cu Ernst la Dresda, unde avea programat un concert. Acesta trebui repetat în seara următoare. Petrecură și dimineața de după al doilea concert la Dresda și se întoarseră la Leipzig de-abia către seară. Ernst stătea mai mult la Lanna. Îi era groază de singurătate și ducea o viață agitată și febrilă. De la gară se duseră direct la Lanna. Se întunecase și începu în curând să viscolească. Lanna trase draperiile și se așeză într-un fotoliu.

Ernst o privea gânditor.

— Spune-mi, draga mea, în fond de ce mă iubești? Doar nu este nimic deosebit de capul meu. În fața ta se prosternează cu totul alți oameni.

— Nu știu nici eu, băiețaș. Ai ceva ce nu au ceilalți. Și anume ceva primordial, nu găsesc un cuvânt mai potrivit. Dar tu de ce mă iubești?

— Ești demonul sângelui meu...

— O spui cu o mină atât de sumbră!

Lanna îi aruncă o privire seducătoare.

— Ești beția și pacostea vieții mele, exclamă Ernst îmbrățișându-o furtunos.

— Iubitule? Băiețaș?

— Trebuie să plec. Am promis să fiu la ora 9 într-o bodegă a Conservatorului.

— Ah, băiețaș...!

— Am promis și trebuie să-mi respect cuvântul.

— Bine, dar te întorci iar, nu-i așa?

Lanna se apropie de el și îl sărută.

Bodega era deja deschisă, iar atmosfera foarte animată. Ernst se văzu întâmpinat cu urale.

— Unde este... renumitul Ernst... la mulți ani... hai, închină cu noi...

Ernst dădu repede peste cap câteva pahare cu vin simțind imediat efectul lor. Se cântă și se goliră multe sticle. Cineva ținu un discurs hazliu. Vinul li se urcase la cap. Intonară cântecul de pahar „Frate, iubita-ți se numește?” — „Lisbeth, să trăiască!” Îi veni fiecăruia rândul, fiecare spuse numele iubitei sale și de fiecare dată se ridica paharul în cinstea ei. Un pian acompania hărmălaia, iar în încăpere pluteau nori groși de fum de pipă. Eugen se urcă pe un scaun: „Frate, iubita-ți se numește?” întrebă corul. „Toți, toți...” strigă Eugen în aplauzele tuturor.

„Frate, iubita-ți se numește?” cântecul ajunsese la Ernst.

Acesta râse, fredonă melodia și bău fără să pronunțe nici un nume. Hohote de râs.

— Chiulangiule... perfidule...! se auziră mai multe voci.

— Nu-i! exclamă Ernst.

Proteste vehemente.

— Cel ce are o iubită atât de frumoasă nu trebuie să o renege!

Ernst roșise ca para focului. Parfumul iubitei sale îi dăinuia încă în păr, amintirea sărutului ei îi ardea încă pe buze. Cu o săritură se urcă pe masă cu paharul în mână și strigă înconjurat de ceata care chiuia:

— Fraților, tineri suntem încă și iubirea ne-nconjoară! în curând vom fi bătrâni și cărunți... Să fim fericiți acum! Tinerețe... trandafiri... iubire: ridic paharul pentru ele și pentru buzele roșii ale unei femei!

Se înghesuiră cu toții țipând de bucurie și închinare hăulind împreună cu el; Ernst își domina, ca un rege, supușii: cu priviri arzătoare, cu inima înflăcărată!

Și nu reușea să înțeleagă ce voia omul în uniformă care apăruse lângă el. Luă mecanic telegrama, fără să-și dea seama ce face, o desfăcu mecanic cu ochii încă răzători, citi, citi încă o dată, scăpă paharul din mână, se făcu alb ca varul, coborî împleticindu-se de pe masă și se prăbuși la pământ, bâiguind ceva.

Eugen se repezi la el susținându-l. Ernst bolborosea cuvinte ininteligibile. Lângă el zăcea telegrama. Eugen citi: „Unchiul Fritz a murit. Elisabeth.”

Ernst avu o criză de nervi cu țipete și convulsii. Îl transportară într-o încăpere alăturată.

După o oră reapăru. Eugen îl privea îngrozit. Ernst era alb ca varul și

avea o privire sticloasă. Eugen se oferă să-l însoțească, dar Ernst se uită prin el de parcă nu l-ar fi auzit și pleacă.

Afară se aruncă într-o trăsură, dar după câteva minute îl rugă pe vizitiu să oprească, îl plăti și porni pe jos mai departe.

Ajuns acasă își împachetă mecanic valizele. Îi căzu în mână fotografia Lannei. O rupse, se opri din împachetat și căzu pe gânduri. Apoi scutură din cap. Fără lașități! Se duse, foarte hotărât, la Lanna.

Auzindu-l, aceasta strigă ademenitor:

— Băiețuș!

Ernst era cuprins de dezgust simțind că îi stă plânsul în gât. În timp ce se delectase aici, demn de tot dispreț, în cuibul amorului, bunul său prieten murea singur și părăsit.

— Băiețuș... ești bolnav? Lanna veni în grabă spre el, înspăimântată de înfățișarea sa.

— Sfârșitul, spuse Ernst rece întinzându-i telegrama.

— Săracul de tine, băiețuș, spuse Lanna încet. Rămâi peste noapte aici, la mine, și mâine... să nu fii singur.

— Plec la noapte și nu mă mai întorc.

— Băiețuș!... Vrei să mă părăsești?

— Te-am părăsit deja.

Lanna îi văzu fața rece ca marmura și își dădu seama că se trezise din beție și din starea de euforie. Îl iubea cu atât mai mult.

— Băiețuș, dar nu se poate! Trebuie să rămâi la mine! Ce mai cauți acolo! Nu mai poți fi de folos nimănui! Rămâi aici! Plecăm, mergem în Franța sau Italia și ne continuăm viața acolo. Dă totul uitării și fii fericit alături de mine! Ce mai vrei să faci acolo?

Ernst îi înlătură mâna.

— Ce vreau? Să mă regăsesc la catafalcul celui pe care l-am trădat!

— Ah, băiețuș, lasă astea și rămâi la mine!

— Nu!

— Dar când te întorci?

— Niciodată!

Lanna îl fulgeră cu privirile și scoase un revolver din masa de scris.

— Vei rămâne aici!

Ernst își încrucișă brațele cu o mină glacială, privind-o cu dispreț. Apoi îi întoarse spatele dând să plece.

Lanna azvârli arma cât colo, îi tăie drumul și se cramponă de el începând să plângă.

— Băiețuș, dragule, dragul meu băiețuș, rămâi, întoarce-te la mine, nu mă omorî... băiețuș...!

Ernst o împinse la o parte și părăsi casa. În urma lui auzea plânsete:

— Băiețuș, ascultă-mă, băiețuș...!

Ernst se îndreptă cu fruntea în sus spre gară. La colțul străzii se opri extenuat și își propti capul de zidul casei:

— Fritz, dragul meu prieten! murmură.

Apoi își continuă drumul.

Stelele nu mai licăreau pe cer. Începu iar să ningă încet și liniștit, un fulg după altul. În dimineața următoare orașul Leipzig era acoperit cu un strat gros de zăpadă.

XIII

Trandafirii din cuibul visurilor începuseră să se ofilească. Pervazul exterior al ferestrei și geamul erau încă acoperite de un strat gros de

zăpadă. Ușa se deschise încet. Ernst se opri la catafalcul prietenului său.

Fața lui Fritz emana pace. Trăsăturile sale frumoase erau marcate de o seninătate aproape supranaturală.

Ernst se uită în jur. Totul era așa ca de obicei, doar că... nu mai era nimic ca de obicei. Se simțea ca în stare de transă. Nu îndrăznea nici să respire.

— Fritz, spuse încet.

Dar morții nu vorbesc, iar pe Ernst îl cuprinse groaza. Ochii i se măriră. Vedeă în fața sa cercuri, linii, un aer negru...

— Fritz, strigă căzând în genunchi lângă catafalc și gemând. Își mișca spasmodic mâinile, horcăia și striga mereu:

— Fritz! Fritz!

Apoi se aruncă asupra cadavrului încercând să-l încălzească, să-l însuflețească. Răceala glacială a trupului lipsit de viață reînvie groaza în el și, țipând, își dădu seama că tot ce ai avut mai drag pe pământ poate să te înfioare, că un trup inert este ciudat de străin, că totul, totul se sfârșise. Se izbi cu pumnii în frunte țipând tot mereu:

— Fritz, dragul meu prieten, ia-mă și pe mine cu tine... ce mă fac fără tine, prietene...

O mână îngustă îi atinse umărul. Ernst se uită, zăpăcit, înapoi. În spatele lui era Elisabeth.

— Ernst! Fata dădu mâna cu el.

În prima clipă Ernst nici nu o recunoscă, părea mult maturizată.

— Povestește-mi, spuse Ernst îngropându-și fața în mâini.

Elisabeth îi relată cu vocea tremurândă despre ultimele ore dinaintea morții. Nu-i tăinuie nimic; doar cele spuse de Fritz despre Ernst. Apoi se așezară amândoi privind în gol. Elisabeth se ridică fără să spună nimic și se uită la Ernst. Acesta nu se urni:

— Veghez la căpătâiul prietenului meu.

După-amiază sosi sicriul. Ernst nu permise nimănui să se apropie de Fritz. Îl culcă cu mâinile lui în sicriul de zinc căptușit cu scânduri, în care urma să rămână până va fi transportat la crematoriu. Apoi duseră sicriul în atelier.

Doamna Heindorf trimise câțiva arbuști de dafin. Atelierul era plin de coroane și flori. Ernst cumpără toți trandafirii din oraș acoperind aproape cu ei sicriul.

Așa sosi și ultima seară înainte de transport. În jurul sicriului ardeau zece lumânări mari, galbene. Ernst stătea de veghe. Se ghemui la capătul dinspre picioare al sicriului nedesprinzându-și ochii de pe fața îndrăgită. Se lasă noaptea. Cerul era plin de stele care sclipeau și licăreau ca în basme.

— Fritz, îți dormi somnul cel de veci. Ești mort... mort... o, ce cuvânt îngrozitor... trăiești doar în amintirea mea... vei deveni tot mai palid, până când umbrele întunecate și reci mă vor chema și pe mine. Prietene drag, este prima ta infidelitate, căci nu m-ai luat și pe mine cu tine. Ascultă-mă pentru ultima dată: îți jur credință... fidelitate față de mine însumi, așa cum pretindeai tu. Ah, prietene drag... nu... să nu-ți dormi somnul cel de veci de unul singur!

Ernst intră în cuibul visurilor și desprinse de pe perete tabloul.

— Tablou dulce, nostalgia care te chema a amuțit, gura din care ieșeau cântecele ce te învăluiau a murit. Ce să mai cauți aici fără el... Hai, să-l însoțești pe ultimul drum.

Ernst se duse cu tabloul în atelier.

— Să nu pornești singur pe ultimul drum, Fritz. Visul dorurilor tale este alături de tine.

Apoi puse tabloul în sicriu, aduse și toate scrisorile lui Lu și le așeză

în mâinile lui Fritz. Și continuă să privească fața dragă, cu ochi uscați și fierbinți, până când sosiră și ceilalți. Mai târziu apărură cioclii. Ernst se ridică.

— Nici o carte nu va relata despre acest om, nici o cronică nu va consemna existența sa. Vântul va bate deasupra mormântului său, și în scurt timp nu va mai ști nimeni unde se află. Cu toate acestea, el a fost jelit cum nici un rege nu este jelit. Căci este mai mult decât atât... pierderea aceasta este mult mai profundă. Cutremurați-vă cu toții: Cel ce zace aici a fost *un om adevărat!*

Ernst luă ustensilele de la cioclii și nu permise nimănui să pună mâna pe sicriu. Toți izbucniră în lacrimi când Ernst acoperi sicriul și bătu piroanele în capac. Ochii lui rămaseră uscați, doar două picături de sânge se prelingeau din buzele sale. Sicriul fu scos afară.

Ernst rămase în atelier până la plecarea lui Elisabeth. Deodată auzi pe cineva plângând cu disperare:

— Unchiule Fritz! Dragă unchiule Fritz! Am rămas iar singură.

Trix Bergen îngenunchease la catafalcul pe care stătuse sicriul.

La ora prânzului sicriul ajunsese la crematoriul din Bremen fiind expus în hala pentru incinerări. Ernst cântă la orgă. Angajații nu auziseră încă niciodată pe cineva cântând în acest fel. Valurile de sunete exprimau o durere nestăpânită din care se înfiripa cântecul: „Din anii tinereții”, amplificându-se într-un crescendo impetuos, pentru a trece apoi, cu o delicatețe plină de melancolie, în melodia lui Fritz: „Ești primăvara — viața mea/Ești tot ce am pe lume...”

Întors acasă, Ernst se îmbolnăvi de febră cerebrală. Timp de șase săptămâni se zbătu între viață și moarte. Elisabeth îl internă la spitalul în care lucra și îl îngriji. În fine sosi și ziua când se ridică iar din pat. Era un om frânt. Stătea zi de zi la soare, pe verandă, citind și recitind scrisorile și poeziile lui Fritz. Mâhnirea îl făcuse foarte taciturn. Pe Elisabeth o venera așa cum un cerșetor venerază o sfântă. Nu putea înțelege cum de traiectoria ei curată se putuse încrucișa la un moment dat cu traiectoriile sale întunecate. Dăinuise încă o ușoară zvâcnire dureroasă care se manifesta ori de câte ori se uita, dus pe gânduri, după ea. În această perioadă descoperi o poezie a lui Fritz, scrisă cu creionul pe hârtie neagră:

Din întuneric dacă vii
Învață-te iar cu lumina —
Uimit rămâne cerșetorul
Coroană dacă-i pui pe creștet.

Am stat atâta timp, iubito,
În întunericul cel negru
Că-n strălucirea de afară
Mizeria nu o pot uita.

Găsi de îndată și melodia adecvată — sunete tăgănite, melancolice, sumbre — și îi dădu lui Elisabeth notele.

După două săptămâni se simți restabilit și o luă, cu pași lenți, pe drumul cunoscut care ducea la cuibul visurilor. Îl aștepta de mult o scrisoare din Leipzig, scrisă de Eugen. Amicul său puneă tot felul de întrebări, relata despre una și alta, iar la sfârșit îi comunica: Lanna Reiner se logodise cu prințul Rasnikow.

Ernst zâmbi obosit. Deci se încheiase și povestea asta. Se mira cât

de repede poate să treacă în viața asta ceva ce cu puțin în urmă reprezentase atât de mult.

— Îmi simt inima golită, se gândi mâhnit. Ai luat totul cu tine, Fritz. Amurgul se prelingea prin lucarnă. Ernst se cuibări în fotoliu ascultând vocile tainice din jurul său. Pereții șopoteau și viețuiau, încăperea își povestea istorioarele în timp ce se lăsa întunericul.

— Nu te pot uita, Fritz, spuse Ernst încet. Ție îți aparținea totul deoarece erai un mare cunoscător al sufletului omenesc. Sufletul... mi-am irosit sufletul, gemu, adăugând apoi încet: Fritz, ajută-mă să-mi regăsesc sufletul... ce vis greu mă apasă... oare acest sacrificiu a fost necesar ca să mă trezească?

Ernst rămase acolo până când noaptea pătrunse prin lucarnă. Scormoni printre cărțile și scrisorile vechi.

— Fritz, dragul meu, cui să-i împărtășesc durerile și bucuriile vieții mele...? Deodată exclamă: Elisabeth... Mignon... iubita sufletului meu... te-am pierdut și pe tine, am pierdut totul, totul e cenușiu și mort.

În seara următoare se întâlnește cu toții în cuibul visurilor. Afară ploua și era răcoare. Picăturile de ploaie se izbeau de fereastră.

Toți erau destul de tăcuți.

— Ce ciudat este acum, spuse Paula, de parcă ar fi dispărut sufletul camerei.

— A dispărut liantul. Noi suntem doar piesele componente. S-a rupt veriga care ne unea, răspunse Fried.

Ernst le citi fragmente din ultima scrisoare a lui Fritz. Apoi spuse trist:

— Moartea este moarte. Nu-l mai vedem niciodată.

— Nu, spuse Elisabeth cu o voce fermă. Moartea nu înseamnă moarte. Circuitul vieții este etern și inepuizabil. Amintirea sa, sufletul său trăiesc mai departe în noi. El viețuiește în noi. Întinerit. Nu uitați cuvintele lui: Totul este înfrățit cu voi: copacul din crâng, norul de pe cerul înserării, vântul care adie în pădure. Trebuie să vă simțiți înfrățiti cu toate. Și nu uitați de povața sa: De la *eu* la *tu*, apoi la universal. El realizase de multă vreme trecerea de la *eu* la *tu*. Acum a ajuns la ultimul popas al circuitului: la universal. Iar prin universal se întoarce iarăși la *eu*. El este peste tot: Când mă uit la stele știu că este acolo, când mă uit la nori îl simt acolo, ca o consolare. Este pretutindeni; și în mine. În flori, în pietre, în furtună și în liniște. Noaptea luna își trimite razele în iatacul meu: este Fritz. Iar soarele îmi zâmbește în timpul zilei: este Fritz. Nu există separare pe lumea aceasta. Apropierea corporală a fost înlocuită cu distanța pe plan spiritual. Este greu, dar îl avem totuși printre noi! În noi! Și vrem să păstrăm în noi amintirea sa și moștenirea sa, să ne sprijinim unul pe altul în lupta dusă împotriva vicisitudinilor vieții și a uraganelor din noi înșine.

Ernst o urmărise uluit. În inima sa pătrundea încet o boare de consolare. Oare cea care vorbea era Elisabeth?

— Cum te-ai... schimbat! bâigui.

Elisabeth continuă:

— A sosit urna cu cenușa celui drag. O vom ține trei zile în cuibul visurilor, înconjurată de trandafiri, iar apoi o vom înmormânta în grădină, acolo unde înfloresc trandafirii, garoafele și florile de mac pe care le-a iubit atât de mult.

După care puse cu grijă urna în mijlocul trandafirilor. Ernst spuse:

— Nu este posibil ca în recipientul acesta micuț să se afle tot ce a mai rămas dintr-un om. Fritz, dragul meu, unde ești?

Ernst luă urna în mână trăgând cu urechea. Auzi fâșâitul cenușii. Și înțelese definitiv că Fritz murise și renăscuse; căzu într-un scaun și

Începu să plângă —pentru prima dată de la moartea lui Fritz. Un plâns nestăpânit, eliberator.

Apoi aduse ultima sticlă de vin roșu și șase pahare.

— Șase, spuse cu vocea înecată în lacrimi umplând paharele. Unul pentru tabloul dulce, iar unul... unul pentru el.

Ernst luă o fotografie de-a lui Fritz și o prinse de perete, pe locul unde stătuse atârnat tabloul.

— Timpul... spuse zâmbind trist. Tabloul cel dulce a murit, cel măcinat de dorul lui și-a găsit liniștea veșnică. Nostalgia nouă cere un tablou nou. În curând se va liniști și aceasta și nici din noi nu va mai rămâne decât amintirea într-o inimă care ne-a iubit foarte mult. Viața ni se scurge printre degete. Omul nu-și dă seama cât de prețios este ceea ce are... Își dă seama de-abia după ce pierde ceea ce a avut și începe să se tânguiască. Să ne luăm tinerețea în mâini, înălțând-o spre lumină. Ai dreptate, Elisabeth. Tot ce-a fost luminos în el continuă să viețuiască în noi, ca moștenire lăsată de el. Și nu îi cinstim memoria tânguindu-ne ci trăind așa cum ne-a învățat el. Iar acum, să bem ultimul pahar în amintirea tabloului dulce și paharul cu lacrimi în amintirea sa și a legământului nostru!

Ciocniră solemn și își goliră paharele.

Ernst aprinse cu mâini tremurânde lumânări în fața fotografiei celui dus. Licărul flăcăruilor își arunca reflexele dând impresia că fotografia trăiește; ochii străluceau iar buzele zâmbeau blajin.

Se lăsa încet întunericul. Totul era ca odinioară —doar el lipsea. Și, în ciuda intențiilor bune, începură, totuși, cu toții, să plângă.

Primăvara pe care Fritz ar fi dorit atât de mult să o mai apuce își arăta peste tot opulența. Pițigoii ciripeau din răspuțeri, ciocârliile chiuiau, copacii fremătau, vântul aducea lumină.

Se apropia vara.

Ernst nu observa nimic din toate acestea. Își petrecea timpul în cuibul visurilor și compunea. Nu înregistra primăvara, simțea doar că dacă nu va mai putea compune se va da la fund. Lucra la un opus mare, închinat memoriei lui Fritz. Când scăpa penița din mână și se rezema, obosit, de speteaza scaunului, viața lui de până acum i se perinda prin fața ochilor ca o stafie rătăcită. Totul trecuse, totul se irosise, nu mai rămăsese decât un singur lucru: iubirea nemărturisită pentru Elisabeth. Nu putea pricepe cum de fusese în stare să fie atras, chiar și numai o clipă, de Lanna. Nu o mai văzuse de mult pe Elisabeth.

În sfârșit termină prima variantă a opusului său. În ziua când puse penița jos dezmoțindu-și membrele sosi o scrisoare de la dirijorul Bonn; acesta îi oferea un post de capelmaistru la München, în condiții foarte avantajoase. Ernst puse deocamdată scrisoarea deoparte.

Opusul încheiat îl făcea să se simtă sufocat între cei patru pereți. Leși în oraș și constată că venise vara.

Se plimbă de-a lungul meterezelor, prin parcuri, mirându-se cât de ușoară își simțea, după multe săptămâni, inima.

Deodată o zări pe Elisabeth. O ajunse repede din urmă și îi spuse aproape în vechiul ton:

— Vino cu mine, Elisabeth. Am terminat ceva frumos. Hai, vino!

Elisabeth îl privi uimită. Era iar vechiul Ernst, chiar dacă mai liniștit, mai maturizat.

— Să mergem la cuibul visurilor.

Pe drum îi povesti despre opusul comemorativ.

— Nu este un requiem, Elisabeth. Ar putea fi mai degrabă o lucrare

dramatică.

Urcară scările spre atelier. Ernst aduse notele și le puse pe pian.

— Am primit de curând, de la Tribunal, și testamentul lui Fritz. Este scurt: Las tot ce am prietenului meu Ernst Winter. Mai dispunem jumătate de an de cuibul visurilor. Iată ștима pentru solistă. Totul se bazează pe o succesiune de poezii de-ale lui Fritz și pe alte versuri. Cu acompaniament de orchestră, soliști, cor. Alegorii de-ale vieții, prezentate pe scenă. Prima temă este: trandafirii, florile iubirii lui. Sala este cufundată în întuneric, ca la o reprezentație de teatru. Orchestra întonează încet un preludiu. Un flaut argintiu plutește deasupra murmurului acordului de septimă în sol-bemol major. Coboară apoi în terțe lente ca picăturile unei fântâni arteziene, iar muzica de fond a corului în surdină este deodată dominată de o voce pătimasă de alto: „Trandafiri, florile iubirii”. Ernst cânta și explica în același timp:

— Cortina se ridică. În lumina crepusculară albăstruie o femeie aplecată deasupra unei urne funerare din marmură, înconjurată de trandafiri. Încetul cu încetul se face lumină. Cortina se lasă în jos. Acesta este prologul.

Intră din plin orchestra cu acorduri prelungite. Printre ele o harpă în re-bemol major. O vioară începe să jubileze ca o ciocârlie. Cortina se ridică. Zorii zilei... marea. În fața talazurilor un om, o siluetă neagră. Își desface brațele înspre soare. O voce bărbătească întonează rugăciunea către soare. Tabloul al doilea: Creația. Intră orchestra, o voce bărbătească începe, acompaniată de o voce de femeie; intră și alte voci și în cele din urmă un vuiet: Cântecul Creației.

Tabloul al treilea: Ziduri care se profilează în bătaia lunii; deasupra două mâini împreunate. Fagoții se tânguiesc de nostalgie. O voce grea plutește, alunecă deasupra arpeggiilor sonore ale orchestrei care plânge. O melodie îndurerată hohotește cenușiu și se pierde.

Parfum de liliac în noaptea luminată de lună. Zăpadă argintiu-roșiatică și pianissimo-ul violoncelului. Sub tufele de liliac un bărbat stă îngenunchat în fața unei femei. Viorile întonează cântece de dragoste... crescendo... izbucnire de bucurie... un motiv întunecat atacat de violoncele... despre visuri fremătătoare. Crescendo — jubilar — lumină și har. Bărbatul stă în picioare, femeia se sprijină de umărul său. Lumina strălucește, fericirea dogorește, imnul dragostei se înalță dominator.

Renunțare. La o masă un bărbat sprijinindu-și în mâini capul, cu o figură descompusă. Orchestra bolborosește surd. Disonanțe confuze, tăioase se rostogolesc. Bărbatul își ridică ochii... un vis scurt, fericit, zboară prin fața sa; capul îi cade iar pe piept. Plânsete și întrerupere bruscă.

Următorul tablou: Amurg albăstrui. Piscuri înzăpezite. În fața urna. Orchestra tace minunat în acorduri violete, prelungite. Încetul cu încetul apar stelele. Ultimele melodii în cromatism rece. Piscurile înzăpezite încep să scânteieze. În curând devine vizibil și prim-planul. Un bărbat culcat. Se ridică pe jumătate, ascultă cu atenție. În spatele unui vâl albastru apare o făptură miraculoasă. Amurgul și muzica devin tot mai argintii, mai sonore, mai fremătătoare. Pe fruntea omului: strălucire argintie și mântuire; s-a ridicat. Îngenunchează. Făptura se apleacă spre el. Umanitate. Se lasă în întuneric. O melodie înceată: „Ești primăvara, viața mea...” Făptura se îndreaptă spre urnă și depune pe ea trandafiri. Cade cortina. Orchestra amuțește în sunetele fericite ale harpei.

Ernst era agitat, de parcă ar fi avut febră. Pe obraji îi apăruseră pete roșii. Fascinată, Elisabeth își aplecase capul spre el, urmărind partitura. Se lăsa în întuneric.

— A murit, a murit! exclamă deodată Ernst copleșit de durere. Am

pierdut totul, totul. Aceasta este ultima mea lucrare după care vreau să mor și eu, ce rost mai are viața mea? Tot ce am iubit zace în morminte. Mi-am irosit șansele în mod nechibzuit și am pierdut. Vreau să mor, spuse cu o voce surdă. Știu acum pe ce cale trebuie să o apuc.

— Vei trăi, spuse vocea din întuneric.

— Dar, Elisabeth! Am pierdut totul. Fritz a murit, gemu, a murit. Iar tu... ah, tu, Elisabeth... Ernst era disperat:

— Spune-mi un singur lucru, Elisabeth. Căci mă chinuiește și mă torturează în nopțile de insomnie. Spune-mi că m-ai iertat pentru ceea ce ți-am făcut. Altfel mă prăpădesc din cauza disprețului pe care îl resimt față de mine însumi. Și o să mă retrag în liniște, ca să nu mai intersectez drumul tău neprihănit.

Elisabeth pălise.

— Totul este în ordine, Ernst.

Acesta scutură disperat din cap și spuse chinuit:

— Nu știi încă?

— Dar te iubesc, Ernst...

Ernst exclamă îndurerat:

— Elisabeth, nu fii atât de crudă... nu mă face să-mi dau și mai bine seama de ceea ce am pierdut! Nu-mi fă renunțarea mai grea decât este!

Soarele care asfințea țesuse o aureolă în jurul părului lui Elisabeth, reflectându-se și în ochii ei.

— Te iubesc, Ernst!

— Elisabeth!, scaunul se răsturnă cu zgomot. Nu știi încă... am cunoscut o altă femeie... te-am trădat, te-am... te-am dezonorat în fel și chip.

Elisabeth se înălța în fața lui într-o măreție liniștită iar vocea ei minunată răsuna în camera întunecată:

— Știu totul... Ernst!

Ernst căută un punct de sprijin:

— Tu? Tu știi... totul? Știi și că... pe această femeie...?

— Totul, Ernst.

El se dădu cu câțiva pași înapoi:

— Și spui... susții totuși că... Elisabeth, continuă gâfâind, nu este... nu este posibil... tu...! Apoi strigând: Elisabeth! Mor dacă nu este adevărat!

— Dar, te iubesc, Ernst!

Un țipăt de bucurie, un hohot de plâns, bâiguind, sughițând, jubilând:

— Elisabeth!!! Mignon! și Ernst căzu în genunchi în fața ei.

— Iubitul meu... tu...

— Mignon... Mignon... Mignon!

Se întunecase de-a binelea.

— Spune-mi, iubito, cum de mă poți ierta? Pe mine? Un cerșetor... un păcătos?

— Nu a fost vorba de un păcat, doar de o rătăcire. Nici măcar de o rătăcire, ci de un drum pe care a trebuit să-l urmezi, de un drum prin noapte. Dar te-ai regăsit.

— În tine, iubito.

— De la *eu* la *tu*, spuse Elisabeth dusă pe gânduri.

— Ah, ce păcat că nu a apucat și Fritz momentul acesta!

— Știa că se va întâmpla așa.

— Știa? Fritz... prietene... înseamnă că moartea ta a fost manifestarea supremă a fidelității. Prin moartea ta m-ai readus pe drumul cel drept, înapoi la mine însumi. O, Fritz... Hai, vino!

Intrară amândoi în „cuibul visurilor”. Ernst aprinse lumânările în

colțul lui Beethoven, în fața fotografiei celui dispărut. Razele lor aruncau reflexe aurii pe fața de madonă a lui Elisabeth.

Ernst se uită la ea. Și se simți copleșit de conștiința fericirii sale, dându-și seama că după atâtea rătăcirii găsisese drumul spre casă, că sosise și pentru el momentul mântuirii. Își puse brațul în jurul umerilor lui Elisabeth și spuse cu o voce gravă:

— Fritz, dragul meu prieten, copiii tăi au ajuns la liman... grație ție. Mi-am regăsit busola, Fritz. Am găsit fericirea... tu... Eu sunt tu.

Pâlpâirile lumânărilor își aruncau reflexele pe fotografia de pe perete. Și aveai impresia că ochii întunecați lucesc, iar pe buze înflorește un zâmbet blajin.

sfârșit